

הישיבה המאתיים-וארבעים-ושש של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ט"ז תמוז תשל"ט (11 יולי 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה מטעם חברי הכנסת פ. גרופר, ד. רוזיליו וב.צ. רובין חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ט—1979.

היו"ר ח. גרופמן: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך: ברשות היושבת-ראש הנני מתכבד להודיע כי הונח

ב. שאילתות ותשובות

בקשר לכך אבקש לדעת:

1. האם נתונים אלו נכונים?
2. מה בדעת השר לעשות כדי לשפר את המצב בתחום זה בכפרים אלה?

תשובת שרי-הפנים י. בורג: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: המשמר האזרחי בכפרים דלית אל-כרמל ועוספיה, כביתר הישובים במגזר הכפרי היהודי והדרוזי, מופעל על-ידי משמר הגבול ופעולותיו מוכתבות על-ידי מספר המתנדבים מקרב בני הכפרים הללו והאמצעים העומדים לרשות המשטרה להפעלתם.

3628. המצב המינהלי בעיריית באר שבע

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום י"ב באייר תשל"ט (9 במאי 1979):

ביום 2 באפריל 1979 הגשתי לכבודו שאילתה בנושא הדיווחים הכוזבים שהוגשו על-ידי עיריית באר שבע. ביום שני ה-16 באפריל 1979 התפרסמה בעתון "מעריב" כתבה המפרטת שורה ארוכה של מעשים שלא ייעשו שהתרחשו בעיריית באר שבע ושחומרתם גדולה ביותר (צורה תצלום הכתבה).

שאלותי לכבוד השר:

1. האם הדברים שפורסמו בכתבה הם נכונים בשלמותם? אם לא, מה נכון ומה אינו נכון?
2. אם הדברים נכונים בחלקם או בשלמותם, מה הן המסקנות שכבודו הסיק ו/או יסיק?
3. מה יעשה כבודו כדי שמקרים כאלה לא יחזרו עוד?

שרי-הפנים י. בורג:

נא ראה תשובתי לשאילתה מס' 3596.

דב שילנסקי (הליכוד):

נדמה לי שעוד לא ניתנה תשובה לשאילתה מס' 3596.

שרי-הפנים י. בורג:

אני מוכן לקרוא את התשובה לשאילתה מס' 3596, בלי ליצור על-ידי כך תקדים.

היו"ר ח. גרופמן:

אנו עוברים לשאילתות ותשובות. אבקש את שר הפנים לעלות לדוכן ולהשיב לשאילתות של חברי הכנסת.

3255. בעיית הכושים העברים בישראל

חברי-הכנסת י.ז. אמיר שאל את שר הפנים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתון מעריב מיום 2 בינואר 1979 התפרסמה כתבה מאת ברוך מאירי, שכותרתה: "ארצות-הברית נמנעת לקלוט, ישראל אינה יכולה לגרש", ועניינה הוא בעיית הכושים העברים בישראל. בסוף הכתבה נאמר: המשטרה קוראת לגרש את מנהיגי הכת, דבר שיגרם, לדבריה, להתפוררות הכת כולה.

הריני מבקש מכבודו להשיב לי:

א. האם נכונה הטענה המובאת בכתבה כי המשטרה דרשה לגרש את מנהיגי כת הכושים העברים החיים בישראל?

ב. מי הוא המקור המשטרתי שפירסם מודעה זו והאם היה הוא מוסמך לפרסמה?

ג. מה בדעת כבוד השר לעשות כדי לפתור בעיית הכושים העברים החיים בדימונה, ערד ומצפה רמון?

תשובת שרי-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א) ראה תשובתי לשאילתה מס' 2778.

ב) הידיעה שפורסמה בעתונות לא נמסרה על-ידי מקור משטרתי.

3507. מצב המשמר האזרחי בכפרים דלית אל-כרמל

ועוספיה

חברי-הכנסת מ. שחל שאל את שר הפנים ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

בכפרים דלית אל-כרמל ועוספיה מופעל המשמר האזרחי על-ידי משמר הגבול אך אין בידו — לפי עדות של קצין ישובים ארצי של משטרת ישראל — אמצעים המועריים ביותר, כאלה הנמצאים בידי המשמר האזרחי העירוני, כמו: רכב לסיוע, מכשירי קשר, מערכות למח"סומים או אפילו ציוד משרדי. ברור שאין לדבר על קיום משרות לסגל קבע למטרה זו.

ב. האם מוכן השר לחייב את בעלי הדוכנים להתקין דוכנים חדשים או גדרות בכל השווקים, ובמיוחד במקומות רגישים כמו ירושלים, נתניה, "שוק הכרמל" ועוד?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: המשטרה מייחסת חשיבות מרובה לנושא הבטחון בשווקים ופועלת לשם מניעת מעשי חבלה בהם באמצעים שונים, כגון: הקצאת כוחות מוגברים של אנשי משטרה, הג"א וח"ב"ה לקיום סיורים בשווקים, הקמת נקודות משטרה בכמה שווקים, קריאות להגברת ערנות הקהל באמצעות רמקולים, סגירת הכבישים החוצים את השווקים למשך שעות הלילה, סריקות של חבלני משטרה לפני פתיחת השווקים, הקמת בורות בטחון ועוד.

לשאלה ב: נושא הדוכנים מצוי בידי הרשויות המקומיות. ברשויות המקומיות שבהן תוקנו חוקי עור הנוגעים לנושא זה עושה המשטרה לאכיפתם בשיתוף עם גורמי הרשות המקומית.

3738. המצב המינהלי בעיריית באר שבע

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

במכתב (שתצלמו צורף) מיום ה'23 באפריל 1979 שנשלח לראש עיריית באר שבע, מר אליהו נאוי, מעלה חבר מועצת העיר מר יצחק עוזן את הבעיה של "אי סדרים מינהליים בעיריית באר שבע". העניינים המטילים דופי בכל המערכת המינהלית של העירייה על מרכיביה השונים, ובפרט על האחראים על ניהולה התקין של העירייה, פורסמו בזמנם בעיתונים שונים ולאחרונה גם עליידי המחלקה לביקורת של משרד העבודה והרווחה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם הנתונים, כפי שהם מובאים בחומר שצורף, הם נכונים, בחלקם או בשלמותם?

2. מה הן המסקנות שכבודו הסיק?

3. מה עשה ו/או יעשה כבודו לתקון המצב?

שרי-הפנים י. בורג :

נא ראה תשובתי לשאלתה מס' 3596.

3741. התבטאויותיו של רב ניצב תבורי

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

ב'17 במאי 1979 היה המפקח הכללי של משטרת ישראל, רב ניצב חיים תבורי, אורח עיריית רמת גן. בהתאם לפירסומים בעיתונים אמר המפקח הכללי, בין היתר, בפנותו לאמצעי התקשורת: "התביעה צריכה לה' יות מופנית למחוקקים, לאלה שצריכים לקבוע כמה משטרות יהיו בארץ"; "החברה לא תמיד מעמידה לרשות המשטרה את הכלים המתחייבים מהחובות המוטלות עליה"; "משטרת ישראל ניצלה את כל התשתית שעמדה לרשותה" ו"אין לנו יותר תשתית".

שאלותי לכבוד השר:

1. מה היא התביעה שצריכה להיות מופנית למחוקקים (כי אם היא צודקת ותעזור לחברה ירצה החתום מטה לפעול למענה משום היותו מעוניין בפעולת חקיקה שתתרום למלחמה בפשע)?

בתשובה לשאלתה מס' 3596 נאמר: המדובר במקרה של דיווח לקוי של דרג נמוך למדי במגננון עיריית באר שבע למשרד הרווחה בדבר תקן כוח האדם בבתי-ספר מיוחדים ומספר התלמידים ששימש בסיס להשתתפות המשרד באחזקת בתי-הספר המיוחדים בבאר שבע בשנים האחרונות. דין-וחשבון ביקורת משרד העבודה והרווחה שהצביע על ליקויים אלה לא ייחס לעירייה ולמגננון כל כוונת מרמה או הוצאת כספים בטענות שווא. עם גילוי הליקויים הביעה העירייה מייד את נכונותה להחזיר את הסכום של 298,889 לירות שנתקבל מעבר למגיע לה. העירייה מציינת כי בבדיקה אחרת של הדיווח שנערכה במאי 1975 נמצא כי העירייה לא דייקה לרעתה בסך של 627,145 לירות ומשרד הסעד דאז החזיר את הסכום במלואו לקופת העירייה.

העירייה נדרשה להקפיד בעתיד על דיווח מדויק. אין מקום לצעדים נוספים בעניין זה.

3669. שימוש המשטרה בכלבים

חברי-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הפנים ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

ידוע שניתן לאמן כלבים מיוחדים לביצוע תפקידי שמירה — למשל, בבתי-סוהר, במיתקנים ובמקומות רגישים — ולגילוי אנשים ומטעני תופת.

אבקש להשיב לי:

1. האם משתמשת המשטרה בכלבי שמירה לתפקידי דים אלה?

2. אם לא, האם יש בדעת השר להורות על השימוש באמצעי זה כדי להתגבר על המחסור בכוח אדם במשטרה?

3. אם כן, באיזו מידה ובאיזה אופן?

4. האם הוכיח אמצעי זה את עצמו בעבר?

5. אם כן, האם יש בדעת השר להורות על הגברת השימוש בו?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1—3: המשטרה משתמשת בכלבי שמירה לאבטחת מיתקנים מסויימים. כן עושה המשטרה שימוש בכלבים למטרות של גילוי סמים מסוכנים, גישוש, זיהוי וחפוש גוויות. המשטרה אף מאמנת כלבים לגילוי חמרי נפץ.

לשאלה 4: השימוש בכלבים למטרות המפורטות לעיל הוכיח את עצמו ונחל הצלחה.

לשאלה 5: ככל שיימצאו הצורך והאפשרות להגביר את השימוש בכלבים למטרות אלה בעתיד הדבר ייעשה.

3699. פעולות מנע כנגד התפוצצויות

מטעני חבלה בשווקים

חברי-הכנסת א. יגורי שאל את שר הפנים ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בעקבות מקרים חוזרים של גילוי מטעני חבלה בשווקים הסיטוניים בערים הגדולות ועקב האסונות שאירעו בעבר בשווקים אלה, אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. מה עושה המשטרה למניעת הישנות מקרים כאלו בעתיד?

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— שאילתות וחשובות —

נוהג אני כלפי ציבור שלם. עם זאת ברצוני לציין שבמקום נתפסו בקבוקי תבערה.

לשאלה ד: היחידה ללוחמה בטרור נועדה בין היתר לפיזור הפגנות במקרים מיוחדים.

3751. דרישה להקלת תנאי הפונים בבקשת דרכונים אל משרד הפנים בחיפה

חבר-הכנסת א.ג. בריאן שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתון "שחק" מיום שישי, ה' 18 במאי 1979, פורסמה ידיעת שכותרתה: "התגודדות מלוות בתגרות ידיים בתור לקבלת דרכונים בחיפה", בידיעה נאמר שבמשרד הפנים בחיפה נאלץ צוות של פקידים, המקבל בדרך כלל כ-300 פונים ביום ממוצע, לקבל כ-700 פונים ליום, וזאת במבנה מיושן שאינו מתאים לקליטת מאות פונים ובזמנים מצומצמים ביותר. תופעה זו גורמת לתגרות רבות ולהתעלפויות בקרב קהל הפונים. כחיפאי ותיק הריני יכול להעיד שמחנות כאלה חוזרים על עצמם מדי שנה בשנה בין החודשים אפריל-אוגוסט, כאשר עונת התיירות לחוף-לארץ היא בעיצומה.

מאחר שהענקת דרכון היא שירות אשר כל אזרח זכאי לו בלי שיצטרך לעמוד בייסורים כאלה המתוארים ברשימה האמורה, אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם מוכן כבוד השר להורות על תיגבור כוח האדם המטפל בהוצאת דרכונים בתקופת השיא בביקוש, החל מעונה זו?

2. האם מוכן כבוד השר להורות על הארכת שעות קבלת הקהל ותוספת ימים לאותם היומיים שבהם יכול כיום אזרח לפנות בשעות אחרי-הצהריים?

3. האם מוכן כבוד השר להורות על הקצבת מקום נוסף להמתנה לפונים, אם על-ידי פינוי משרד במבנה הנוכחי ואם במשרד אחר?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: תיגבור כוח אדם הוא משימה בלתי

אפשרית משום שאין בנמצא מחוסרי עבודה שייענו על הדרישות — בין היתר, ידיעת שפה לועזית קראו וכאוב, כתבי-יד יפה וכדומה — ואשר יהיו מוכנים לעבוד עבודה זמנית בתנאי השכר המקובלים.

לשאלה 2: משרד הפנים כמו יתר המשרדים כפוף להסכם עבודה שלפיו נקבעו שעות קבלת הקהל וימי קבלת הקהל, ועבודה בשעות אחרי-הצהריים בכלל זה. בכל אופן אין אפשרות לכפות על העובדים הסדרים חריגים.

לשאלה 3: משרדי עושה הכול כדי לאתר מבנה מתאים יותר ורחב יותר, דבר הכרוך כידוע בקשיים גדולים מאוד.

אציין כי משרד הפנים עושה הכול כדי להסביר לקהל כי עליו להצטייד בדרכון לא ברגע האחרון אלא בחדשי החורף הנוחים להנפקה, אך ההיענות היתה ער כה קטנה מאוד.

3752. כיטול כתב אישום נגד בחורי ישיבה

שהתפללו בחד הבית

חבר-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתון "מעריב" מ' 21 במאי 1979 נאמר: "משטרת

2. מה היא הכוונה בביטוי: "כמה משטרות יהיו בארץ"?

מה הם הכלים שהחברה אינה מעמידה לרשות המשטרה והם מחוייבים לצורך מילוי החובות המוטלות עליה?

מה יעשה כבוד השר כדי להעמיד לרשות המשטרה את הכלים הללו, אם אכן הם חשובים לפעולת המשטרה?

מה היא התשתית שעמדה לרשות המשטרה ושאותם ניצלה במלואה?

מה פירוש הביטוי: "אין לנו יותר תשתית"?

מה יעשה כבוד השר כדי למלא את התשתית שנוצלה עד תום?

שר-הפנים י. בורג:

דברי המפקח הכללי באירוע הנזכר בשאילתה היו במסגרת דברי תשובתו לברכות שהושמעו באירוע זה והם לא היו מיועדים לאמצעי התקשורת דווקא. אין בידי המפקח הכללי סטאנוגרמה של הדברים שהוא נשא בהודמנות זו אולם יש להבינם בהקשר שבו הם נאמרו, כדלקמן: א. הביטוי "כמה משטרות יהיו בארץ" נאמר על רקע הדרישות החוזרות ונשנות להסמך גופים שונים בסמכויות של משטרה. הדובר הביע התנגדות נמרצת למגמה זו וייתכן שאמר כי המחוקק הוא שיצטרך לתת את דעתו ולקבוע כמה אירגוני משטרה יהיו בארץ; ב. על רקע הדרישה לשירותי משטרה נוספים אמר המפקח הכללי שלא תמיד מצויים בידי המשטרה הכלים המספיקים כדי להיענות לדרישות המרובות מצד החברה, והכוונה היתה בין השאר ובהקשר ישיר לבעיות הפיקוח על התנועה; ג. בקשר לדרישה להקמת תחנות משטרה נוספות ותוספת של אנשי משטרה למשימות שונות אמר המפקח הכללי כי המשטרה ניצלה כמעט עד תום את התשתית שהועמדה לרשותה, כאשר הכוונה, בין היתר, לתפוסה הגדולה במבנים ובמיתקניה השונים של המשטרה, דבר הידוע בוודאי היטב לשואל הנכבד.

3750. התבטאות שר הפנים כלפי הנכים השוכחים

ופעולותיו לפינויים

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתונות נמסר כי אמרת ש"רווחות שמועות שהנכים מצויידיים בנשק חם" וכי הורית להעמיד בכוננות את היחידה ללוחמה בטרור כדי לפנות את הנכים השוכחים. אבקש להשיב לי:

א. האם אמרת דברים אלה או בדומה להם?

ב. אם כן, האם צריך שר הפנים להשמיץ ציבור שלם מפי השמועה שעה שיש ברשותו צוות משטרי מסועף לבדיקת האשמה זו?

ג. האם מוכן השר לחזור בו בפומבי מהאשמותיו?

ד. האם נועדה היחידה ללוחמה בטרור לתפקיד כמו פינוי נכים שוכחים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות א-ג: לא אמרתי שהנכים מצויידיים בנשק חם. אני בכלל נוהר מלהשמיץ ומלהאשים, וודאי שכך

ד. האם מוכן כבוד השר, כדי למנוע לזות שפתיים מתמשכת כי יש כאן מנהג "איפה ואיפה", להורות על השלמת החקירה ופירסום תוצאותיה מאחר שהעבירה נעשתה קבל עם ועולם, בפני כל כלי התקשורת?

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה א: בשל רגישות הנושא ומעמד המעורבים הועבר חומר החקירה לעיונם של גורמי מטה המשטרה ולידיעת הממשל הצבאי ביהודה ושומרון לקבלת הערור תיהם, ומכאן העיכוב בסיום הטיפול בתיק. עם גמר התהליך הועבר התיק למחלקת התביעות להכנת כתב אישום נגד החשוד.

לשאלה ב: בנסיבות המפורטות בתשובה לשאלה א' התשובה היא חיובית.

לשאלה ג: כן.

לשאלה ד: נא ראה תשובתי לשאלה א.

3772. טיפול המשטרה במוקדי זנות על כביש תל-אביב-חיפה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

נמסר לי כי דרומית למכון וינגייט בכמה מקומות על כביש תל-אביב-חיפה, על אדמת קיבוץ יקום; צפונה לכניסה למכמורת; ובהצטלבות הכביש עם פסי הרכבת כשני קילומטר מהמחלף הדרומי לנתניה המתחבר עם כביש השרון — קיימים מוקדי זנות קבועים במשך שעות היום והלילה.

בקשר לכך אודה אם ישיב לי:

1. האם מודעת המשטרה למצב זה?
2. אם כן, מה הם הצעדים הננקטים על ידה בעטיו?

שר-הפנים י. בורג :

1. כן.

2. בכפוף למגבלות החוקיות הקיימות פועלת המשטרה לביעור הזנות בצדי הדרכים על-ידי פתיחתם של תיקים פליליים נגד היצאניות במגמה להביאן לדין על-פי סעיף 215(ג) לחוק העונשין ועל-ידי רישום דו"חות תעבורה נגד נהגי רכב המגיעים למקומות הריכוז של היצאניות אגב ביצוע עבירות תעבורה.

היר"ר ח. גרופמן :

שאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

האם חושב אדוני השר שהצעדים הננקטים במסגרת החוק על-ידי המשטרה מועילים, מסייעים, עוזרים?

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה זו יש שני אספקטים. האספקט האחד הוא מה דעתי. זו דעה פרטית שאינה שייכת לכאן. האספקט השני הוא מה שהחוק מאפשר. לדעתי החוק צריך להיות הרבה יותר חמור גם נגד היצאניות ובמיוחד נגד הסר-סורים, וזה עניין שהכנסת בהחלט צריכה לתת את דעתה עליו. חוששני שהדעות של חברי כנסת מסויימים, רבים או מעטים, לא יהיו זהות עם הדעות שלי בנושא הזה.

ירושלים חזרה בה בימים אלה מכתב אישום שהגיש לבית-משפט השלום בבירה נגד שישה תלמידי ישיבה שהואשמו כי התפללו באופן הפגנתי בכניסה להר הבית וכתוצאה מכך גרמו להפרת הסדר במקום.

הנני שואל :

א. האם הידיעה נכונה?

ב. אם כן, מדוע חזרה בה המשטרה מהגשת כתב האישום?

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה א: כן.

לשאלה ב: לאחר הגשת כתב האישום ובעקבות עיון נוסף בחומר הראיות שבתיק החקירה הגיעה המשטרה למסקנה שאין לייחס לנאשמים עבירה פלילית כלשהי ועל כן היא חזרה בה מן האישום.

היר"ר ח. גרופמן :

שאלה נוספת לחברת-הכנסת טולידאנו.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

האם לא היו שיקולים פוליטיים בהחלטה השנייה?

שר-הפנים י. בורג :

לא ידוע לי שבהחלטות המשטרה יש שיקולים פוליטיים.

3753. טיפול המשטרה בהגשת כתב אישום נגד

ראש עיריית רמאללה

חברת-הכנסת ש. הלל שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

ב-5 במארס 1979 הגשתי לכבוד השר שאלתה בעניין תקיפת שוטר המוצב בבית-המשפט העליון בירושלים על-ידי מר כרים חלאף, ראש עיריית רמאללה, כפי שאמנם פורסם בכל כלי התקשורת. לרבות הטלוויזיה הישראלית. בשאלתה שלי ביקשתי לדעת אם הידיעות כפי שהן התפרסמו נכונות, ואם כן, האם הוגשה נגד מר חלאף תביעה על תקיפת שוטר. בתשובת כבוד השר לשאלתה הנ"ל, שניתנה ב-15 במאי 1979, הוא אישר כי הידיעות הן לכאורה נכונות, ואילו בקשר להגשת התביעה אמר: "החקירה בתיק טרם הסתיימה. עם סיום החקירה יובאו החשודים לדין ככל שחומר הראיות יאפשר".

לאור האמור לעיל הנני מבקש לשאול :

א. כמה ומדוע יש צורך כי חקירת נושא כה גלוי וברור שאינו מחייב בדיקות מעבדתיות מסובכות תתמשך זמן כה רב, שהרי המקרה קרה ב-23 בנובמבר 1978, כלומר, למעלה ממחצית השנה לפני מתן התשובה על-ידי השר?

ב. האם זהו הנהוג לקיום חקירה ולהגשת כתב אישום על תקיפת שוטר כשהתוקף ידוע והעדים מצויים? האומנם מקובל שחקירות כאלו נמשכות כביכול למעלה ממחצית השנה?

ג. האם עדיין עומד כבוד השר על דעתו, כפי שניתנה בתשובה לשאלתה הנ"ל, כי לא היתה התערבות של גורמים ממשלתיים ישראלים או אחרים שמטרתה למנוע הליכים משפטיים נגד איש זה?

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ה
— שאלות ותשובות —

תשובת שרי-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במשטרת מרחב ירושלים מתנהלת חקירה בעניין נשוא השאלות; חומר החקירה הועבר עלי ידי המשטרה לעיון פרקליט המחוז בחודש יוני 1978 והוחזר למשטרה להשלמה. למשטרה לא ידוע על היעלמות חומר חקירה כלשהו מהתיק.

3883. שיקולי משרד הפנים כאשר אין הוא מאשר מתן דרכון

חבר הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

אבקש להשיב לשאלותי הנוגעות לשיקולי משרד הפנים בדבר אי מתן דרכונים לאזרחי ישראל:

א. מה הן אמות המידה המדייקות אשר על פיהן נוהג משרד הפנים שלא לאשר מתן דרכון או הארכת תוקף דרכון מאזרחי ישראל? אבקש את כבוד השר לפרט את כל אמות המידה לפרטיהן.

ב. האם קיימת בעניין זה אמת מידה של השקפה או השתייכות פוליטית?

ג. האם קיימת בעניין זה אמת מידה של השתייכות לאומית, עדתית או דתית?

שרי-הפנים י. בורג :

לשאלה א: משרד הפנים מנפיק דרכון לכל אזרחי ישראל, פרט לאנשים הכלולים בהחלטת הממשלה מספר 303 מיום 24 בפברואר 1964, שהם בין היתר: 1. אדם שהפר צו בית-משפט או בית-דין מוסמך שאסר את יציאתו הוא או הוצאת קטין מהארץ; 2. אדם שלדעת גורמי הבטחון ובהתאם לפניית המנהל הכללי של משרד הבטחון, שהייתו בחוץ-לארץ עלולה לפגוע בבטחון המדינה; 3. עבריו נמלט; 4. אדם הפוגע בשמה הטוב של מדינת ישראל, דהיינו: נמצא אשם בעבירה פלילית שיש עמה קלון; 5. אדם שעבר עבירות נגד המוסר, כגון זנות, רועה זונות, כמשמעותן בחוק חתיקון דיני עונשין (עבירות זנות), תשל"ב—1962; 6. אדם הנופל למעמסה על מוסדות הציבור בחוץ-לארץ; 7. אוסף כס-פים בטענות שווא; 8. אדם שלא חזר לישראל לשם מילוי חובתו לפי חוק שירות בטחון (אך במקרה זה מנפיקים דרכון לשיבה לישראל בלבד).

לשאלה ב: לא.

לשאלה ג: לא.

יש לעיין שמשרד הפנים מקפיד מאוד כאשר הוא מחליט לא לנפק דרכון במקרים שהוזכרו לעיל, ומספר האנשים שלא זכו לדרכון בשנה האחרונה הוא זעום ביותר. לרוב נופקת תעודת מעבר לתקופה מוגבלת במקום שלא היה רצוי להנפיק דרכון לאומי.

היו"ר ח. גרופמן :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מדוע, לפי מיטב האינפורמציה שבידי, עושה משרד הפנים קשיים בקבלת דרכון לערבים שנכנסו ארצה באמצע שנות החמישים במסגרת איחוד המשפחות?

3788. ביטול כתב אישום נגד שישה בחורי ישיבה שהתפללו בהר הבית

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

משטרת ירושלים חזרה בה ללא הסבר מכתב אישום שהגיש לבית-המשפט השלום בירושלים נגד שישה תלמידי ישיבה שהואשמו כי התפללו באופן הפגנתי בכניסה להר הבית וכתוצאה מכך גרמו להפרת הסדר במקום. כתוצאה מכך לא נותר לבית-המשפט אלא לזכותם.

אבקש להשיב לי:

מאילו נימוקים חזרה בה המשטרה מכתב האישום לאחר שהתקיימו כבר שלוש ישיבות במשפט?

שרי-הפנים י. בורג :

ראה תשובתי לשאלתה מס' 3752 של חבר-הכנסת שמואל טולידאנו.

3791. זריקת אשפה במקום שאינו מיועד לכך

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

הובא לידיעתי כי פסולת הבניין בשטח הנבנה בקריית הממשלה נשפכת בשטחי החורשות באזור, בשטחים המהווים רזרבה לחנייה ממזרח לאיצטדיון הלאומי והאוגי-ברסיטה. לאחרונה פינה צה"ל פסולת זו לקראת טקס יום העצמאות תשל"ח, אך מייד לאחר מכן חזרה התופעה של שפיכת אשפה באזור על עצמה. שטח זה נמצא ליד הכנסת ומשרד האוצר ותמונה בעיני העובדה שהוא משמש לריכוז פסולת ואשפה.

אי לכך אבקש את כבוד השר להשיב לי:

באילו אמצעים אמורים לנקוט הנוגעים בדבר כדי למנוע את התופעה הנ"ל?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפיקוח העירוני בירושלים עושה הכול כדי לתפוס משליכי פסולת בניין ולהביאם לדין. נעשתה פנייה לציבור מעל דפי העתונות בבקשה לעזור לאגף הפיקוח העירוני ולמסור כל ידיעה לגבי פיגוי פסולת באזור.

3805. היעלמות מסמכים מתיק חקירה

חבר-הכנסת י. פרי שאל את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

פנה אלי האזרח אורי לוי הטוען כי בעקבות פנייתו למשרד מבקר המדינה בגין מעשים בלתי-חוקיים שנעשו במסד "יד לקשיש" בירושלים נפתח תיק חקירות נגד גב' מנדילוב, מנהלת המוסד, ונגד בנה, מר איתן ניר. האזרח הנ"ל טוען כי חומר שהועבר על ידו למשטרה נעלם מתיק המשטרה או מתיק הפרקליטות של מחוז ירושלים.

אבקש תגובת השר לנושא התלונה הנ"ל:

1. האם יש אמת בדברי האזרח על היעלמות מסמכים במשטרה או בפרקליטות?

2. אם אכן נכונים דברי המתלונן, מה מתכוון שר הפנים לעשות בנידון?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש לשמוע את התשובה לשאלתה של חברת-
הכנסת שולמית אלוני.

היו"ר ח. גרופמן:
גם חברת-הכנסת אסף יגורי נכנס וביקש לקרוא את
התשובה לשאלתה שלו מס' 3699.

שרי-הפנים י. בורג:
על זה יש דיון בוועדת הפירושים של הכנסת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
יש כבר החלטה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ועדת הפירושים קבעה שזה כבר נוהל.

שרי-הפנים י. בורג:
נדמה לי שמותר לי לומר כי אני גרמתי לכך שיהיה
בירור ואמרתי שמישהו צריך להחליט — הנשיאות או
ועדת הכנסת — אם יש חשבון עובר ושכ. אמרתי אז ואני
אומר גם עכשיו שבתור חבר כנסת ותיק וממושמע אקבל
כל החלטה ואנהג לפיה. אני קורא כרגע תשובה לשאלתה
של חברת-הכנסת אסף יגורי שקודם לא קראתי אותה
באשר הוא לא היה באולם.
(קורא את התשובה לשאלתה מס' 3699, ראה עמ' 3457).

היו"ר ח. גרופמן:
אדוני השר, אקרא את הסעיף מהחלטת ועדת הפירו-
שים: "ועדת הפירושים החליטה: 1. יש להמשיך ולקיים
את הנוהל שאין על שר חובה לקרוא תשובה לשאלתה
שעה שנעדר השואל מן האולם; אולם יקרא השר תשובה
לשאלתה לבקשתו של חבר כנסת אחר". אני מבקשת
לקרוא את התשובה לשאלתה של חברת-הכנסת שולמית
אלוני.

שרי-הפנים י. בורג:
זה מחייב אותי לקרוא ומחייב אותי גם לחפש. מייד
אעשה את שני הדברים יחד.

היו"ר ח. גרופמן:
זה לא מחייב אותך לחפש, זה מחייב אותך לקרוא.

שרי-הפנים י. בורג:
כתוב: יגעת ומצאת, תאמין.
כמדויגות אחרות זכאית מדינת ישראל להחליט ללא
לחצים מי יהגר אליה ויתיישב בה דרך קבע ומי אינו
רשאי לכך. אין צריך לומר כי לא כל בקשה לרשיון
לישיבת קבע חייבת להתאשר אוטומאטית וההחלטה
צריכה להיות מושגת על שיקולים מקובלים. אציין כי
חוק הכניסה לישראל הוצא על-ידי המחוקק מחובת
ההנמקה. לעצם העניין אין זה נכון כלל וכלל שדוחים
את המבקשת ואת מזכיר הקיבוץ בלא מתן תשובה
עניינית.

שרי-הפנים י. בורג:
זו שאלה כוללת. אם אדע את השם ולמה אתה
מתייחס אני יכול לבדוק — לא בזה הרגע — אם הוא
כלול באותם סעיפים שקראתי.

3886. שיחורר תושב קריית-ארבע שניצל את זכות
השתיקה של אסיר

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר הפנים ביום ט"ז
בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

ב-1 ביוני 1979 הופיע ביומן השבוע של הטלוויזיה
תושב קריית-ארבע בשם יוסי דיין ומסר כי הוא נלקח
למשטרה לחקירה בפרשת כריתת הגפנים וכי לאחר
"שניצל את זכות השתיקה שלו במשך חמישה ימים"
הוא שוחרר. באותו שידור לא הכחיש דיין את דבר
השתתפותו בפשע זה.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מדוע שוחרר האיש בלי שייחקר עד תום?
2. האם לאור שידור זה, שממנו משתמע לכאורה
שהנ"ל לקח חלק בביצוע עבירה זו ודומות לה, ייעצר
האיש לחקירה יסודית?
3. אם לא, מדוע?

שרי-הפנים י. בורג:
לשאלות 1-3: האדם הנזכר בשאלתה נעצר על-ידי
המשטרה ביום 6 במאי 1979 כחשוד בכריתת הגפנים
בחברון. ביום 8 במאי 1979 הוארך מעצרו על-ידי בית-
המשפט בארבעה ימים לצורך חקירה. החשוד בחר בזכות
הנתונה לו ולא מסר את גירסתו לחשדות שיוחסו לו
על-ידי המשטרה. בהעדר ראיות נגדו שוחרר החשוד
בתום תקופת המעצר שנקבעה על-ידי בית-המשפט. בתכ-
נית הטלוויזיה הנזכרת בשאלתה לא הודה מר דיין
בביצוע המעשה. בשלב זה אין בידי המשטרה חומר
נוסף שיוכל להצדיק מעצר או חקירה נוספים של חשוד
זה.

3894. אימונים לגירוש חברת קיבוץ מהארץ

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום ט"ז
בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

הגברת אנטואנט אנין היא חברה בקיבוץ יד חנה.
היא למדה באולפן ומדברת עברית, והיא קשרה את
גורלה האישי עם ארצנו ועם הקיבוץ שקיבלה כתורה
מלאה; משמע יש לה כאן בית ועבודה ודאי שהיא אינה
מסוכנת לציבור.

בתגובה לפניית הקיבוץ לאפשר לנ"ל לקבל זכויות
של תושב קבע ולהתאזרח, או לפחות בשלב ראשון
זכויות של תושב ארצי, הגיעה תגובה משרד המאיים
לגרושה מהארץ אף שהפנייה עדיין תלויה ועומדת.

שאלותי הן:

1. מדוע דוחים את הפונה ואת מזכיר הקיבוץ הפונה
בשמה ובשם החברים בלא מתן תשובה עניינית ומנוי
מקת?
2. מה הן הסיבות שבשלן אתם מאיימים לגרשה
מהארץ?

היו"ר ח. גרופמן:
שר הפנים ישיב לשאלתה מס' 3894 של חברת-
הכנסת שולמית אלוני. היא איננה והתשובה תועבר
לפרוטוקול.

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו

— שאלות ותשובות ; חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון) —

לישיבת קבע שהוגשה לנו לאחרונה ביום 30 באפריל 1979 הובאה לדיון בפני הוועדה הבין-משרדית ב-29 במאי 1979, והוחלט להעניק לה אשרת שהייה לפי שעה לשנתיים בבת אחת.

האשה הנזכרת בשאלתה — גברתי היושבת-ראש, פעם היה מנהג שבדברים הנוגעים באופן פרסונאלי לאיש או לאשה אין מוזכרים את השם של האיש או האשה בלי רשות, ואני אומר זאת כדי שמנהג טוב של הכנסת לא יישכח — נכנסה לישראל כתיירת ובקשתה לרשיון

ג. חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה)

ישולם בעקבות זה כסף נוסף למפלגות או רק שהעניין התקציבי לא יישנה ?

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
אני רוצה לומר שבפועל לא ישולם למפלגות כתוצאה מן החוק הזה שום דבר על-ידי המדינה ועל-ידי כל גוף אחר. זה פשוט חישוב שצריך לכלול אותו בתוך נפח ההוצאות ללא תוספת תקציבית או כספית כלשהי. אין פה שום עניין שיש עמו תוספת כספית. זה פשוט עניין חישוב הנפח של ההוצאות שכבר היו ושחלקן באו ממ"קורות המדינה, חלקן מהמועמדים או המפלגות עצמן. אין פה שום תוספת, לא כספית, לא תקציבית כלשהי.

גברתי היושבת-ראש, חוק זה הוכן, כמו כל החקיקה הזאת, קצת בחופזה. אני רוצה להודות לכל אלה שטרחו למען הכנתו והדפסתו. כתוצאה מהחופזה נשמטו שני טעמים שאני רוצה לקרוא אותם מעל דוכן הכנסת ואני מבקש לראות אותם כחלק מהנוסח הכחול שהונח על שולחן הכנסת. סעיף 3 — תיקון לסעיף 18(ג) לחוק העיקרי — במקום: "לא יאוחר מ' בתמוז תשל"ט, 15 ביולי 1979" יבוא: "כ"ח בתמוז תשל"ט, 23 ביולי 1979". הטעם לתוספת הזאת הוא כי מבקר המדינה חייב להניח על שולחן הכנסת את הדיווח שבין שלו עד ה-15 ביולי, אולם אם התיקון המונח לפנינו יתקבל היום, הרי עלינו לדחות את המועד של הגשת הדיווח שבין על-ידי מבקר המדינה לעוד שבוע כדי שיהיה בידו סיפק להביא בחשבון את התיקון שיתקבל, אם יתקבל.

היו"ר ח. גרופמן:

אני מצטערת. אני חוששת שלא אוכל להביא הצעת חוק זו לקריאה ראשונה היום, מכיוון שמה שהונח על שולחן הכנסת הוא דבר אחד ומה שאתה מביא זה דבר אחר.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
לא, גברתי.

היו"ר ח. גרופמן:

חסרים שני טעמים, מה זאת אומרת "לא"? אני לא יכולה להביא את החוק לקריאה ראשונה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
לא, גברתי. הסעיפים האלה אינם משנים את החוק.

היו"ר ח. גרופמן:

זה לא משנה. רגע אחד, אני אתיעץ.

משה שמיר:

יש רושם שחוסר הנסיון נמשך.

היו"ר ח. גרופמן:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979, בקריאה ראשונה, הצעת חוק של חברי הכנסת פסח גרופר, דניאל רוזוליו ובן-ציון רובין. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הפנים.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כיושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת נתבקשתי להביא לקריאה ראשונה את הצעת החוק הזאת שעברה קריאה טרומית והיתה בדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת שהכניסה אותה לקריאה ראשונה. אני מביא איפה הצעת חוק זו שהוגשה במקורה על-ידי חברי הכנסת פסח גרופר, דניאל רוזוליו ובן-ציון רובין.

אני רוצה להדגיש כי הצעת חוק זו, אם כי היא נקראת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), אינה באה להוסיף דבר בשאלת המימון. בעצם אין עמה כל תוספת של מימון, כל תוספת של תקציב, וכל כולה נובעת, הייתי אומר, מחוסר נסיון שהיה לנו בהפעלת שיטת בחירות חדשה לרשויות המוניציפאליות. או לא הבאנו בחשבון כי מדובר בעצם בשני סיבובים של בחירות כאשר יש סיבוב שני של בחירות באותם מקומות שראש הרשות המקומית לא זכה בסיבוב הראשון ב-40% או יותר מהקולות. זה היה חלק מהחוק, חלק מכל הקונצ'פציה, ואושרו לכך תקציבים הן על-ידי הממשלה והן על-ידי המתמודדים עצמם, בין אם הם נציגי רשימות ובין אם הם אנשים פרטיים. כאמור, הצעת חוק זו לא באה להוסיף ולא כלום על הקצבת המימון שהמדינה מתבקשת לתת אולם היא באה להבטיח כי בחישוב של סך כל ההוצאה שצריך היה להביא בחשבון תילקח בחשבון העובדה כי בחלק מהמקומות היה סיבוב נוסף, וכי החישוב של נפח ההוצאות ייעשה בהתאם לכך. בגלל חוסר הנסיון שלנו בבחירות אישיות ובשני סיבובים והי חקיקה החפזה פחות או יותר שאיפיינה את חוק הבחירות לרשויות המקומיות לא נלקחה לתשומת לב העובדה שבמקומות רבים תהיה הוצאה כפולה. הצעת חוק זו באה בעצם להסדיר את העניין ולכלול בסך כל החישוב, ללא תוספת תקציבית כלשהי — אני חוזר ומדגיש — את ההוצאות שהיו בגין הסיבוב השני באותם המקומות שהיה בהם סיבוב שני.

משה שמיר:

שאלת הבהרה: האם כוונתך לומר שבפועל לא

המפלגתית הוא בעצם שיחורה של החברה הישראלית מאחריות לחיים הדמוקרטיים, פטור גמור של העסקנה המפלגתית מלתת את דעתם על הציבור. הסיבוסד המא-סיבי הזה של החיים הפוליטיים שלנו הוא אחד ממקורות ההשחתה של החברה הישראלית, מאמצעי הסירוס של המחשבה המדינית שלנו. זהו אחד התנאים המאפשרים למנהיגות שנבחרה על יסוד רעיון ברור לצפצף על הציבור, על קהל בוחריה, על סניפיה אם יש לה סניפים, על תנועתה אם יש לה תנועה, למעול בכל הבטחותיה ולעשות ככל העולה על רוחה וככל שרוח קיצונית סוחפת אותה. על כן חובתי להתריע כי ייתכן שבמקרה זה, כאשר בעצם מאחוריו יש הפאניקה שתפשה את הגוברים המפ-לגתיים בראותם כי הם ביבזו בבחירות המוניציפאליות יותר כסף משהעלו בדעתם מלכתחילה, רצוי שהכנסת תביע את דעתה ואת אי שביעות רצונה מן העובדה הזאת שמקורות המימון המפלגתיים—הממשלתיים—הציבוריים הפכו למקורות של השחתת החיים הדמוקרטיים שלנו. אני מציע להחזיר את החוק לזוהיה.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר-הכנסת שמיר, אתה עוד תשמע מאלה שינתחו את החוק בדיון באיוז מידה תרם חוק המימון לדמוקרטיה בישראל.

היו"ר ח. גרופמן:

חבר-הכנסת קורפו, אתה בהודמניות אחרות מאוד רגיש להפרעות. חבר-הכנסת שמיר כבר ירד מהדוכן —

משה שמיר:

שמחתי הולכת וגוברת ככל שמתרבים הנושאים שאני מוצא את עצמי חלוק עליך.

היו"ר ח. גרופמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי, אחרון המשתתפים בדיון זה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם להעיר הערה ראשונה לצורת החקיקה שהוצגה היום לפנינו ושתימשך היום. זו חקיקה חפוזה ומקולקלת הגורמת נזק לעניין נכון, לעניין שכולנו תמכנו בו, ואינני מסכים עם חבר-הכנסת שמיר שזה מקלקל או משחית והורס את הדמוקרטיה. עניין מימון הבחירות הוא לדעתי דבר חשוב למערכת החיים הדמוקרטית הציבורית, אבל הצורה של החקיקה כפי שהיא מובאת היום לכנסת מזיקה לעניין זה, ויש לשים לב לצורה שבה אנו מקדמים עניין, עוזרים לעניין או מקלקלים אותו.

אנו תמכנו ותומכים בחוק מימון הוצאות הבחירות גם ברשויות המקומיות וחושבים שזאת לא צריכה להיות רק הוראת שעה אלא דבר קבוע בחיים הציבוריים, וצריך לתת את הדעת על החוק עצמו שלא יהיו בו פרצות ופגמים ושלא יהיה צורך בחקיקה בצורה כזאת כפי שאנו עדים לה עתה. גם חוק מימון הבחירות הקיים מחייב את המפלגות הגדולות והקטנות להיות דבקות בו, לפעול בהתאם להוראותיו; ואם מפלגות כאלה, גדולות או קטנות, אינן יודעות כיצד להיות עם החוק ואינן יודעות כיצד להיות עם הוראות החוק שיישמרו, כי אז לא צריך לבוא בצורה כזאת לתקן את החוק כדי

היו"ר ח. גרופמן:

חבר-הכנסת הלל, אי אפשר להביא לקריאה ראשונה טקסט אחר ממה שמנח על שולחן הכנסת. אני מבקשת לדחות את הקריאה הראשונה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ברצוני לציין שאני מביא הצעת חוק זו על דעתה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. ועדת הפנים ואיכות הסביבה אכן קיבלה את התיקון הזה.

היו"ר ח. גרופמן:

בסדר, אבל יש חובת הנחה על שולחן הכנסת.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כדי לא להכביד, גברתי היושבת-ראש, אין לי התנגדות שהצעת החוק תעבור כמות שהיא בקריאה הראשונה ולקראת הכנתה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית אנחנו נוסף זאת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה נושא חדש.

היו"ר ח. גרופמן:

מי שירצה לטעון בוועדה שזה נושא חדש יטען בוועדה שזה נושא חדש. אם הוועדה לא תחליט על כך שזה נושא חדש הוא יצטרך לפנות לוועדת הכנסת שהיא תחליט אם זה נושא חדש או לא.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ברצוני לומר שמבחינתה של הוועדה נושא זה נדון, נתקבל ואני חושב —

היו"ר ח. גרופמן:

אם כך יש כל הסיכויים שזה יתקבל גם בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אין לי כל ספק בכך. אם זה מכביד אני מוכן שהתוספת הזאת תיכנס לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

היו"ר ח. גרופמן:

חבר-הכנסת הלל, מבחינה עניינית אני מבינה אבל אני צריכה לנהוג בהתאם לנוהל ולתקנון. תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לראשון המשתתפים בדיון זה, חבר-הכנסת משה שמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת תופיק טובי.

משה שמיר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אם מדובר על חוסר נסיון אני אולי אלוף חסרי הנסיון בנושא זה כאן. אני אומר זאת מראש. יחד עם זאת אין ספק שתיקון החוק שהוא לפנינו על ידי חבר-הכנסת שלמה הלל הוא חלק ממערכת קיימת של מימון החיים המפלגתיים בארץ וסיבוסד כל הפעילות המפלגתית מלמעלה על-ידי הממשלה. זהו לחם חוקנו. אלה הם חיינו.

ברצוני להשתמש בהזדמנות זאת, ואף שאני יודע שאין בכוחי למנוע את ההר הגדול הזה המעיק על חיינו על-ידי שליפת הנעצוץ הקטן של תיקון החוק הזה, אומר — וחובה לדעתי שהדבר ייאמר בכנסת — שהמנהג הזה של מימון הבחירות, מימון הפעילות

מה שהובא אתמול לפני הוועדה, התיקון סעיף 11, והיום יש תיקון לסעיף 23 ויש תוספת לסעיף 19 (ג). אני טוען שזה לא שינוי טכני, זה לא שינוי שבא משום שמוזים סעיפים, אלא זה תיקון משמעותי המגדיל את הסכומים ומאפשר לא את החזרת הקנס אלא את החישוב שעל-פיו ייעשה הקנס. לכן אני חושב שהדבר הזה נוגד גם את התקנון.

אבל גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אפילו לאחר כל הפגמים הטכניים האלה הייתי אומר שהבעיה היא חמורה יותר. היה חוק מימון רשויות מקומיות. התנגדנו לזה מטעמים עקרוניים. הכנסת קיבלה את החוק. חובתה, זכותה, היתה להתכנס ולדון. אחרי מספר חודשים אמרו: טעות, אי הבנה, חוסר נסיון, אנו צריכים עוד כספים כי היה סיבוב שני, היו הוצאות גדולות. ואז תיקנו את החוק. אני חושב שהיתה זאת טעות חמורה שתיקנו את החוק. עכשיו שוב יש סיטואציה שמפלגות עשויות להפסיד כספים אם לא יתקן החוק. אז לא מיעילים את המערכת ומקבלים את הכסף כדמי לימוד אלא מתקנים את החוק ולא מאפשרים שאיזה שהוא קנס כספי שבסופו של דבר הולך לאוצר המדינה ישמש מעתה ואילך כתדריך המפלגות כיצד לנהוג.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, היה דבר אחר. אני מוכרח להגיד שאינני מתמצא הרבה בהוראות האלה אבל כאשר טיפלו בחוק זה בקריאה הקודמת של התיקון לחוק הרשויות המקומיות ישבו בוועדה אנשי משרד הפנים ואנשי משרד מבקר המדינה, גדולו לנו וקיזמו אותנו בדיון בוועדה. אתמול לא היתה בנושא זה כל הכוונה, כל הערה, כל הדרכה שהן, ואנחנו קיבלנו את החוק בצורה כזאת.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שכאן אנו נעשה טעות מבחינה קונסטיטוציונית-פאראלאמנטארית אם נאשר את החוק הזה בצורה כזאת. החוק גם הוגש ללא דברי הסבר.

אני מציע להסיר את החוק מסדר-היום או להחזיר אותו לוועדה.

הי"ר ח. גרופמן :

אתה יכול להציע או להעבירו לוועדה או לא.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

אני מציע לא להעביר את הצעת החוק לוועדה. צריך לגנוז את העניין ושהמפלגות תלמדנה את הלקח. אני מסכים עם מה שאמר חברי-הכנסת טובי שבמקום הוראת שעה, תיקון להוראת שעה ושימור בלתי פוסק של תיקונים, תתמודד הכנסת בצורה מכובדת עם הרעיון הזה, האם יש מימון לרשויות המקומיות אם אין. ואם יש מימון יש לדון בצורה. וזאת כדי שלא נתקן כל פעם כדי שהכסף יגיע לכיסיהן של המפלגות, גם אם אפשר לומר שלא מבקשים כספים נוספים מאוצר המדינה אבל למעשה מונעים מאוצר המדינה את הכספים האלה שאותם יעבירו אם תהיה חריגה מהתקציב. זה חוק פסול ולכן צריך לגנוז אותו.

הי"ר ח. גרופמן :

יושבת-ראש הוועדה אינו מתכוון להשיב.

לחפות על מחדלים ועל פעולות בלתי חוקיות ולא נכונות. לכן לא תמכנו אתמול בהצעת החוק ואני חושב שלא היה צריך להביאה לכנסת. בהודמנות זו אני רוצה להגיד: אם יש לתקן משהו בחקיקה הזאת, זה להפוך אותה לחקיקה קבועה ולא להוראת שעה, ובמיוחד כאשר יש בחירות המתקיימות מחוץ למועדים, וזה לא באשמת המקום אלא בעקבות החלטות ושיקולים — שאינני רוצה להיכנס אליהם עכשיו — של משרד הפנים, הנה בסוף השנה יתקיימו בחירות בכמה כפרים ערביים, ובהתאם לחוק הקיים הם לא יוכלו לזכות במימון בחירות. אני חושב שזה דבר לא צודק, לא נכון, פסול, ויש לתקן את המצב הזה. אם יש צורך בחקיקה מיוחדת הרי היא צריכה להיות לתיקון עיוותים כאלה לעניינים שלא צפו אותם מראש. לכן הערתי את ההערות האלה ומשום כך לא נוכל לתמוך בהצעת החוק שהובאה עתה.

הי"ר ח. גרופמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ב"ב בפברואר 1979 חוקן החוק הקלוקל הזה פעם ראשונה או פעם שנייה, ואז כאשר עליתי להתנגד להצעת החוק אמרתי: "אני מנצל את הפעם האחרונה שיש לי הזדמנות לדבר על חוק זה"; אז קרא לי קריאת ביניים חברי-הכנסת עמאר ואמר: "אולי תהיה לך הזדמנות, אולי יהיה עוד תיקון". ניבא ולא ידע מה ניבא. והנה אחרי שלושה חודשים אנו עומדים בתיקון נוסף של החוק, שהחפזון והקצב המסחרר בהעברתו הוא כזה שיקבע רקורד בתולדות הכנסת.

אתמול בשעה ארבע וחצי היתה הקריאה הטרומית. עד שהספיקי להגיע למליאה משיבה שהשתתפתי בה עבר החוק כבר לוועדה. בחמש וחצי, בניגוד להוראות המקובלות, התקיים דיון בקריאה הטרומית והיום מונח החוק לפנינו בקריאה ראשונה. בשעה שתיים-עשרה, בניגוד לתקנון הכנסת, צריכה ועדת הפנים להתכנס לדיון בחוק ולהביא אותו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. החפזון נובע מכך שעד ה-15 לחודש יגיש מבקר המדינה את הדיווח-חשבון שלו לגבי הוצאות הרשויות המקומיות לפי החוק הראשון שנתקבל. לפי החוק ההוא, אם המפלגות חירגו מסכום מסוים שמותר להן להוציא מעל ההקצבה שהן קיבלו, התוצאה תהיה שהן יקבלו דיווח-חשבון שלילי, והדיווח-חשבון השלילי גורר אחריו קנס, והמשמעות היא תשלום כספים לקופת המדינה. את זה המפלגות רוצות למנוע. נכון שהן אינן מבקשות כפי שביקשו בהצעת החוק שיעלמה את הגבלת הכספים. כנראה הפחד מלחצי הציבור היה גדול מדי והן חששו לדרוש כספים נוספים אחרי שפעם קיבלו. בכל זאת רוצים ליצור פה סיטואציה שכספים שהמפלגות החורגות היו צריכות לשלם קנס לאוצר המדינה לא ישולמו אחרי התיקון הזה. והתאריך הקובע הוא 15 ביולי ולכן החפזון הבלתי מכובד הזה. החפזון הוא עד כדי כך גדול שקרה דבר מוזר. חברי-הכנסת שינמו, יושבת-ראש הישיבה, סגן יושב ראש הכנסת, הודיע: "אנו עוברים לסעיף הבא — הצעות חוק של חברי-הכנסת רפ"ג ורפ"ד", וסיים את הדיון בכך שמעבירים את הצעות החוק לוועדה.

לפנינו בסך הכול הצעת חוק אחת. אבל כמה שהצעת החוק הזאת היא קטנה יש בה סתירה משמעותית לגבי

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה — רוב
נגד — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

הבאתי לקריאה ראשונה רק את הצעת חוק רפ"ד ולא מה שמישהו הזכיר.

היו"ר ח. גרופמן:

אנחנו עוברים להצבעה.

ד. הצעות לסדר-היום

1. החינוך המיוחד

חוק שלי שהגשתי לפני שנה וחצי מתגלגלת מיד ליד וממשרד למשרד וזוכה להתחמקות שונות ומשונות, והנושא לא הועלה לתיקון. החוק מונח על שולחן הכנסת כבר למעלה מחמישה חודשים. כותבת לי אם מתל-אביב ומתוך מכתבה בחרתי כמה שורות המשקפות הכול: "הגעתי ליאוש גמור בכל הנוגע לבתי שהינה ללא מסגרת למעלה משלוש שנים וכיום היא בת 17. להיות אם לילדה חריגה פירושו להתהלך בפצע שאינו מגלדי, להתמודד עם חוסר הבנה בציבור ובקהילה ועם הקשיים האישיים הכרוכים בתפקיד המורכב...". אקרא עוד ממכתב של מפגר מבוגר: "אני במוסד קרוב לשבע שנים ונגזר עלי להיות הרבה זמן במוסדות. אני עובד בדפוס קרוב לשנה ומרוויח משכורת דלה, כ-2,000 לירות בחודש. מורידים לי שני-שלישים מהמשכורת. זה חטא להוריד לילד מפגר שנגזר עליו להיות במוסדות. אני רוצה לבלות ולקנות בגדים כאדם עצמאי. אודה לך אם תחוקק בכנסת חוק לטובתנו ואז אני ארגיש שאנחנו לא לבד".

חברי הכנסת, בשנים האחרונות חלה התפתחות ניכרת באיתור ילדים חריגים ובשיקומם. נעשתה עבודה אדירה בתחום זה. ובכל זאת קיים הצורך לשפר ולייעל ולהרחיב את השירותים הניתנים לילדים בתחומים אלה. הדבר הראשון והחשוב ביותר הוא הגילוי המוקדם. גם כאן, כמו בכל דבר אחר, צריך להבין, רבותי חברי הכנסת, שלא ניתן לעשות הכול אבל יש לקבוע סדרי עדיפויות. זו המדינה היחידה בעולם שאין לה סדרי עדיפויות. עלי פי סדרי עדיפויות אלה צריך האיבחון להיות בשורה הראשונה כי ככל שהפיגור מתגלה בשלב מוקדם יותר כן מתרבים הסיכויים להצלחת השיקום של אותו מפגר. דברים אלה ידועים ומקובלים על הכול. עד שתלמיד מגיע לטיפול הוא כבר בן חמש ואז הוא כבר בפער של חמש שנים. לא די שהוא חריג אלא שנקודת הזינוק שלו היא הרבה יותר מסובכת. לא די בהיותו חריג ומסובך בחייו, עם בעיות משפחתיות, הוא מגיע גם בפער של חמש שנים לבית-הספר. הדבר השני הוא האיבחון והשי- פוט. מורים בבתי-ספר ובגני ילדים, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים ויועצים חינוכיים, אלה צריכים לטפל בנושא בשלביו הראשונים. הם צריכים לדאוג לאיבחון ולטיפול מתאימים בכל מקרה חריג שנמצא בטיפולם. חברי הכנסת, מורים ומתכנים יכולים לעשות עבודה אדירה ויוצאת מן הכלל. הם אינם מורים רק ללימוד תרגילי חשבון. הם צריכים להיות, קודם כול, בני אדם ומחנכים. כאשר מגיע תלמיד לכיתה ויש לו קשיים אפשר שמחנך יאתר את הקושי שלו ויעביר אותו לאיבחון נוסף.

היו"ר ח. גרופמן:

אנו עוברים לסעיף הבא, הצעות לסדר-היום. הנושא הראשון: החינוך המיוחד. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק יצחקי.

יצחק יצחקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בסיום דברי אתיחס לפירסומים שהופיעו סביב ההצעה הקשורה אלי בקשר למשרד העבודה והרווחה.

חברי הכנסת, אדוני השר, בפתיחת הצעתי לסדר- היום אני רוצה לשבח את שר החינוך על ביצוע רוב המסקנות של הוועדות שדנו בכנסת הזאת בנושאים מרכזיים הקשורים בחינוך, של חברי ושלי, בתוכם ארבע הצעות לסדר-היום שהעליתי בכנסת הזאת: האחת, בנושא הנשירה ממערכת החינוך; השנייה, בקשר לסגירת בית- ספר "אוהל" בשכונת התקווה בתל-אביב; השלישית, בעניין סמים בבתי-הספר; והרביעית, בעניין מעון המ- פגרים "בית תינה". השבוע, חברי הכנסת, קיבלתי את תגובת השר המספרת מה הספיק המשרד לעשות בקשר למסקנה שלי. אני חושב שהשר ראוי לשבח. זה מחזק את רצון החברים להציע יותר הצעות לסדר-היום ולטפל בנושאים הרבה יותר ביסודיות.

הנושא שאני מעלה היום בכנסת הוא החינוך המיוחד. בבואי לכנסת הצבתי לי למטרה להתמקד בבעיית הפע- רים במדינת ישראל ולהתרכז בכמה תחומים מרכזיים הזקוקים לטיפול "שורש" על-פי סדרי עדיפויות; הראשון והבולט שבהם הוא במערכת החינוך המיוחד שבתחום החינוך, בחברה שלנו זה נושא שראוי לתשומת לב.

גברתי היושבת-ראש, יש בארץ למעלה מ-45 אלף ילדים חריגים גילאי 5 עד 18. לזה צריך להוסיף 150 אלף מפגרים מבוגרים שבמשך שלושים שנה גדלו במער- כות חינוך או מחוץ למסגרות חינוך. זו אוכלוסיה גדולה מאוד. לכל אחד מהילדים האלה יש אב, אם, אח או אחות וקרובי משפחה. כדי לסבר את האוזן בחרתי לקרוא באוזני חברי הכנסת שני מכתבים שקיבלתי מהורים, שניים מתוך אלפים העוברים סבל דומה. הראשון שבהם הוא מאב מחיפה שכותב: "הנני אב לילד בן שנתיים וחצי עם ליקויי ראייה חמורים ביותר. הילד וכל המשפחה סובלים מאז לידתו סבל שקשה לתאר במלים. זאת בעיקר בשל העדר שירותים נאותים". כידוע לכם אין חוק המטפל בילדים מפגרים עד גיל 5. האב ממשיך וכותב: "נודע לנו שאתה יום חקיקה שתכיר בנכותו של ילד עיוור מרגע האיבחון כך שניתן לחנכו, לשקמו ולקדמו". זה המקום לספר לכם שהצעת

אינכם רואים מה קורה במדינה שלנו היום? איזו חברה אלימה אנחנו בונים? האם אנחנו רוצים להיות העתק של ארצות-הברית, שבה מורה ילד בכיתה עם אקדח וסכין? אני זועק משום שזה מרגיז ואפשר לעשות הרבה יותר כדי לפתור את הבעיה של ציבור זה או אחר. זו בעיה לאומית ממדרגה ראשונה. לכן אני מוסיף את הקבוצה הנוספת הזאת של ילדים מוכים שחלק מהם מגיע גם לבתי-חולים. לא מזמן הוגשה הצעת חוק הנוגעת לתיפקוד הורים. אין בכל החקיקה שלנו סעיף הנוגע בנושא הזה. מצאתי סעיף אחד הקשור לתפקיד הורים ושם הוספתי בסיפה, שהורים לא יתנהגו באלימות כלפי ילדיהם. המטרה שלי, כבוד השר, היתה להביא את ציבור ההורים ליתר שיתוף פעולה, לעורר יותר מוטיבציה, מודעות ומעורבות בעיקר בנושא של חינוך ההורים. הערב אפגש עם ועד ההורים המרכזי לישראל ואנסה להבהיר להם את הנושא הזה. ללא שיתוף פעולה עם מערכת שלמה ומסועפת זה לא ילך.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לחלק את הקבוצות הרבות שהזכרתי קודם לשתי קבוצות מרכזיות. הקבוצה האחת היא קבוצה באמת קשה, קבוצה שבעייתת אינה ניתנת לפתרון בתוך מערכת החינוך שלנו. זוהי קבוצה לא שולית, יש מספר רב של ילדים הזקוקים לשיקום לכל ימי חייהם, כבר מן הגיל הרך ביותר. זו מציאות אומללה. אבל, רבותי, אל תשכחו שילדים כאלה נמצאים בתוך המסגרת של משפחות והוריהם צריכים לתפקד כאשר הם נמצאים אתם 24 שעות ביממה. אמר לי הורה של ילד: איך אני אלך למילואים, איך אני יכול למלא תפקיד במשמר האזרחי, כאשר אני צריך לטפל כל הזמן בבן שלי? הילדים האלה ראויים שיתיחסו אליהם כאל בני אדם ולכן צריך לפתח מערכת מעונות יום בשבילם או כפרים סגורים. זהו גורלם לכל ימי חייהם. הקבוצה השנייה היא קבוצה הגדולה ביותר והיא מהווה יותר מ-90% של האוכלוסיה הזאת. אלה ילדים הלומדים בבית-ספר על-פי חוק לימוד חובה אבל החוק הזה אינו מכשיר אותם למקצוע המתאים להם. זו השגיאה שעשינו, ולא רק לגביהם אלא כלפי כל ילדי ישראל. אנחנו צריכים להתחיל לבדוק את המערכת החינוכית שלנו, את התורמים של בית-הספר לשיקומם של כל ילד בעתיד הרחוק. האם אחרי שמונה שנות לימוד ועוד ארבע שנות לימוד הוא ריוכש מקצוע או שהוא הולך ללמוד באוניברסיטה? אלה אינם גורמים באוניברסיטה.

גברתי היושבת-ראש, אפשר על כל הדברים החשובים ואגיע להצעות שגם אותן אומר בקיצור נמרץ: יש צורך בתפיסה חדשה של כל אירגון בית-הספר היסודי המטפל בילדים מיוחדים. יש לגבש חקיקה שתטפל אך ורק בילדים אלה. היום העניין מסועף ומסונף בחוקים שונים. יש סעיף הקשור לנושא זה בחוק חינוך חובה ויש סעיף בחוק הנוער (טיפול והשגחה) ובחוק הנוער (ענישה, שפיטה ודרכי טיפול), וכן סעיף בחוק העבריינות וכו'. אין צורך להוסיף. צריך לגבש את החקיקה. זה דורש עבודה רבה אך ארובה, אני דורש מהשרים: תנו לנו "עבודת בית" בעניין זה. בילד החריג תחת קורת גג אחת. כל הגורמים המטפלים צריכים להחריג תחת קורת גג אחת. יש צורך בחלוקת המשאבים ממקור אחד ולא שנשמע שלמשרד אחד יש סכום אחד כלשהו ובמשרד אחר סכום אחר לטפל במקרים כאלה. צריך מקור אחד לקבוצת ילדים זאת. יש צורך בטיפול אחיד לכל קבוצה בנפרד ובמתן שירותים מתאימים. אי אפשר לטפל בילדים עיוור-

כדי לשכנע בחשיבות שני הסעיפים הקודמים אביא מקרה אחד שפורסם ברבים, אני מכיר עוד מקרים כאלה. נעשה רצח, מתוך רחמים, של תינוק מפגר. זוג הורים צעירים בגיל 40 נאשמו ברצח ילדם-תינוק בן 9 חודשים. הסברה היא שהיה זה רצח מתוך רחמים בגלל מום קשה מלידה שצמנו סבל התינוק. מובן שההורים לא הודו אבל הרופאים מצאו סימנים ברורים של חבלה באזור הגולגולת, בצוואר ובריאה הימנית. נתגלו גם סימנים ברורים שה-תינוק הוכה באכזריות לפני מותו. זהו פשע אכזרי של סובלים ובלתי נסבלים.

ומכאן להתאמת הטיפול בילד המסויים ולתיאום שבין כל הגורמים המטפלים בו. אחריות התאמת הטיפול מוטלת על צוות חינוכי הכולל מומחים אחדים: רופא, פסיכולוג, עובד סוציאלי, מומחים פארא-רפואיים, מרפא בדיבור, מרפא בעיסוק ועוד. אין זה לוקסוס. איש מאלה אינו מסוגל לפעול בנפרד, ללא שיתוף הפעולה של הצוות, בינו לבין עצמו ועם — וזה החשוב ביותר — עם הורי הילד.

השלב הסופי הוא השיקום, שלו זכאי כל ילד חריג מכל סוגי החריגות שישנם. לא אסביר לכם את כל הקבוצות שישנן, אולי בסוף הדברים אתאר את ארבע הקבוצות המרכזיות. הכנסת, הכנסת הזאת, קיבלה תיקון בחוק חינוך חובה, שאין להגביל את החינוך לילד חריג אלא להרחיבו עד גיל 18. זו הצעת חוק שאני הנחתתי על שולחן הכנסת. אני ביקשתי שנאריך את השיקום עד גיל 21 אך בגלל לחצים שונים וסיבות שונות קיוונו את חוק עד 18. רבותי, החוק הזה אינו מתבצע וצריך לאכוף אותו. אזכיר לחברים, סעיף 28(ד) בחוק יימחק ובמקומו יבוא התיקון: "העלאת בדיקה רפואית או בדיקה אחרת כל התלמיד הוא קשה חינוך או בעל מום תבטח לו רשות החינוך המקומית לימוד חינוך בגן הילדים או בביית-הספר...". גיל 18 יכוונו הילדים למסלול שיקום והגנה.

עכשיו, חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, נשאלת השאלה מדוע יש להעניק לילדים אלה זכויות יתר, זכויות שאין לאוכלוסיה כולה? כדי לענות על השאלה ברצוני לבקש מהכנסת לקיים דיון רציני ומעמיק שיוואי יניב תוצאות. כפי שהזכרתי בראשית דברי, שבהם הבעתי דברי שבה לשר החינוך, בטוחני שבעקבות ההצעה לסדר-היום, על-ידי טיפול בנושא, ניתן בהחלט תוך שנה שנתיים לשפר באופן יסודי את הטיפול והשיקום בילדים שאני מונה כאן היום. לא אמנה את כל 17 הקבוצות, 17 קבוצות של תלמידים חריגים במדינה הזאת. אני בא היום להוסיף את הקבוצה ה-18, והיא הקבוצה של הילדים המוכים. יש במדינה שלנו תופעות של אלימות. חברי הכנסת, האלימות גובעת מן הבית —

שרי-הפנים י. בורג:
גם מהבית הזה.

יצחק יצחקי (הליכוד):

זאת אמר כבוד השר, לא אני. אני פה מנסה להסביר את הנושא שלי באופן מעמיק וכדאי שהשר יקשיב לדברי.

האלימות מתחילה בבית ההורים. כאשר ילד מקבל בבית הוריו מכות ודחיפות וזוכה להעלכות אין סיבה שהמודל שלו להודעות יהיה חיובי. הוא יבוא כסטריאוטיפ לבית-הספר וישליך את ההתנהגות שלו אל חבריו הלומים-דים אתו בכיתה. רבותי, איפה אתם נמצאים? האם

המוצע חייב לאגד את הטיפול, השיקום והחינוך של החריג בתחום האחריות של גוף אחד, ואת משום שה-קונצפציה כיום היא שיש לראות את האדם החריג כזקוק למכלול שירותים המשולבים זה בזה. בזה, מובן שקביעת "רמתו" של הגוף האחראי קשורה לגורמים נוספים שאינם בשליטה ישירה של אנשי המקצוע. לפיכך מן הדין הוא שהדרג הפוליטי, בעצה עם אנשי מקצוע מומחים, יקבע את צורתו האירגונית של הגוף האחראי, אם ברמה של גוף מבצע — דבר המחייב שינויים אירגוניים מרחיקי לכת — ואם ברמה של גוף מתאם ובעל סמכויות, במצב הנוכחי כאשר האחריות, הביצוע והמשאבים מחולקים בין משרדי ממשלה שונים וגורמים אחרים, כגון אירגונים נתמכים שלכל אחד מהם תפיסה שונה ויכולת ביצוע שונה, נגרמים לא רק ביזבוזי משאבים כספיים ואנושיים אלא גם אי מתן טיפול מקיף וסביר לחלק מן הילדים החריגים ויצירת יאוש ותיסכול אצל הורי הילדים. כל דחייה בהחלטה לשינוי אירגוני כאמור מסבכת את הדברים ותגרום לאי תיפקוד יעיל של המערכות הקיימות כיום.

העניין חשוב באמת. אני מאמין שיש במערכת נכונות עקרונית לכך ואין הצדקה להשהיה. הדיון פה מבורך מפני שהוא יכול לזרז את הטיפול בנושא, אבל אני חושב שהמקום היותר נכון לדון בו בשלב זה הוא אינו במליאת הכנסת. לפי שהצעת בסוף דבריי אני מציע להעביר את העניין לדיון נוסף וממזה בוועדה, אולי ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח. גרופמן :

תודה. האם יש הצעה אחרת? אני מבינה שלא. חבר-הכנסת יצחקי מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה משותפת. אין הצעה אחרת.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
ועדת הכנסת תחליט על ועדה משותפת.

היו"ר ח. גרופמן :
אם אין הצעה אחרת.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

רים יחד עם ילדים חירשים. זה לא הולך יחד. אי אפשר לטפל בילדים עם פגם אורגני או עם הפרעות בכושר מוטורי ביחד עם ילדים שיש להם הפרעות בחשיבה או בדיבור. כל קבוצה צריכה טיפול נפרד, בקבוצות קטנות, טיפול אינדיבידואלי ואישי. יש צורך לערוך סקר, סקר המקצועות והתאמת מקצוע לילד חריג. יש בארץ כ-4,500 מקצועות. מתוכם יכול הילד החריג לעבוד ב-100 מקצוע. יש לגבש רשימה של המקצועות ולתת לילדים הללו הכשרה מקצועית מתאימה. אני יודע שהמשרד אינו יכול לעמוד בנטל הזה אבל נתחיל בקטנות, נתחיל בטיפול "שורש".

שתי הצעות אחרונות, גברתי היושבת-ראש. יש ליצור מסגרת מוגנת לילדים מפגרים לכל ימי חייהם. לא תהא לנו ברירה, רבותי, לא נברח מזה. לא נוכל לברוח מזה. אחר כך נצטרך לטפל בהם בגיל זיקנה וזה יעלה הרבה יותר. אחרון חביב, הנושא של ילדים משכבות מצוקה. רבותי, בנושא של ילדים חריגים אין פרוטקציה, אין הבדל בין שחור ללבן, בין ספרדי לאשכנזי, בין יהודי לגוי — כולם נפגעים ממכה זו. אבל להיות גם ילד משכבת מצוקה וגם חריג זה קשה ביותר.

סיימתי את דברי, אדוני השר. אבקש לקיים דיון בנושא במליאה. אם מותר לי להציע, אני מציע להקים ועדה משותפת לוועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה. יש לזה נגיעה גם לנושא בריאות. לא הספקתי לגעת בדברים.

באשר למה שהבטחתי בראשית דברי, אמרתי שאת-ייחס לפירסום שהופיע אתמול בכלי התקשורת, ואעשה זאת בבחינת "המחל על כבודו וכבודו אינו מחול לו". אתמול קיימתי שיחה עם שר העבודה והרווחה. הפירסומים מצדי היו אמת ואני עומד מאחורי דברי.

היו"ר ח. גרופמן :
רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, צודק חבר-הכנסת יצחקי. כתוצאה ממטרות חדשות, תכנים חדשים ושיטות מחדשות הידועות כיום בעולם המערבי ובמדינת ישראל בתחומי החינוך המיוחד והטיפול באדם החריג יש להביא לשינוי אירגוני של המערכת המטפלת בנושא אים אלה. ללא החלטה בעניין זה לא ניתן להגיע למימוש המטרות, התכנים והשיטות החדשות. השינוי האירגוני

2. הדיווחים בטלוויזיה על התיישבות יהודית ביהודה ושומרון

כמה דיווחים החייבים להדאיג אותנו לא רק בכלל הסכנה לשטיפת מוח לכיוון של השקפת עולם מסויימת בדרך הצגת התמונות והדיווח המצורף להן אלא, ותמור עוד יותר, עיוות נושא על-ידי כתב טלוויזיה והצגתו בלבוש מטעה. ידועה האמרה שסיפור חצי אמת גרוע לפעמים משקר. הטעיית הציבור על-ידי סיפור אמת חלקית יש בה לפעמים נזק גדול יותר מאמירת שקר גס. נאמר שלשקר אין רגלים, ואכן סיפור המבוסס על שקר ניתן להפריך, לפעמים ניתן לחקן את הנזק, אבל כיצד נתקן סיפור המתאר רק חלק מן האמת? כיצד נסביר לצופה את דקויות הפסיכולוגיה של הקרנת חצאי אמת בטל-וויזיה? הרי תורת "השקר הגדול" של המשטרים הטוטא-

היו"ר ח. גרופמן :
אנחנו עוברים לסעיף הבא : הדיווחים בטלוויזיה על התיישבות יהודית ביהודה ושומרון, של חבר-הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בהצעה זו אני מעלה את העיוותים הקיימים בדיווחי הטלוויזיה, בעיקר בנושא ההתיישבות ביהודה ושומרון. רב הוויכוח על דרכה של הטלוויזיה והתקשורת בכלל, האם הדיווח יוצר את החדשות או רק מספר עליהן, אבל נוכחנו בתקופה האחרונה שהיו בטלוויזיה

חברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות לסדר-היום —

יוסי שריד (המערך):
אין חיים אחרים.

יוסף רום (הליכוד):
זו השגיאה שלך. יש חיי יהודים—ערבים משותפים אחרים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הילדים שברחו מהגנריה — — —

דיו"ר ח. גרוסמן:
חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, אפשר לקרוא קריאת ביניים קצרה; אי אפשר לקרוא קריאות ביניים במקלה. אף אחד אינו שומע מה שאתה אומר.

יוסף רום (הליכוד):
אמנם הילד חכם מהאב ומהכתב ולא דיבר אבל שואל אני את הכתב הנכבד: האם מייצג האיש ההוא את דעת היהודים בארץ ישראל ובחברון? האם הוא מייצג את דעתם על חיים משותפים?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
את דעת המתנחלים.

יוסף רום (הליכוד):
גם לא את דעת המתנחלים.
מדוע לא ריאין הכתב את אליקים העזני, הוותיק שבין תושבי קריית-ארבע, על חיים משותפים עם ערבים?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הוא ראיין בטלוויזיה בהרחבה.

יוסף רום (הליכוד):
ראינו את הכתבה. הוא הופיע בה במשפט אחד. מאליקים העזני היה שומע הכתב דברים חיוביים על נסיונות של חיים משותפים, של אחווה ורעות, למרות חילוקי הדעות הלאומיים. מדוע לא ריאין הכתב את אנשי "גוש אמונים" כדי לשמוע את דעתם על חיים משותפים?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תשמע מה היה במעיליה לפני יומיים.

יוסף רום (הליכוד):
אני יודע את דעתך.

והייתי אומר: אם הכתב היה מציג את התכנית כדעתו של הרב כהנא או כתכנית המייצגת את דעתו של הרב כהנא לא היו לי טענות. אבל אז עליו להציג תכנית על הרב כהנא ודעותיו ולא להטעות את הציבור ולקרוא לדברי הלעו שהושמעו באותה תכנית כדברים המייצגים דעת הרוב בחברון על חיים משותפים של יהודים וערבים. האם זו אמת? האם זו האתיקה המקצועית של כתבי הטלוויזיה ועורכיה? אביא דוגמה נוספת: הכתבה הי-מפורסמת על התיישבות אלון מורה. מעיד אני על עצמי שהייתי בהתיישבות וראיתי את הסלעים שעליהם יושבת ההתנחלות. ההתיישבות אלון מורה יושבת היום על שטח של 697 דונאם ורק בגבולותיה היו אזורים נטועים בשיחים מספר, שנכללו באותם 800 דונאם המיועדים, אבל למעשה נתפסו רק ה-697 דונאם "הנקיים" שהם אדמת טרשים על דעת כל מי שענינו בראשו.

ליטאריים היתה מבוססת בדרך כלל על הסתמכות על עובדות ספורות אמיתיות ושיבוץ במסכת של תמונת עולם מעוותת. כך הטעו ציבור גדול במשך שנים רבות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
האם לא די שמיניתם קומיסאר המשמש בתור מנכ"ל? האם צריך למנות קומיסאר על גבי קומיסאר ולהחליף גם את מנהל מחלקת החדשות?

היו"ר ח. גרוסמן:
אתה נואם נואם, חבר-הכנסת אבנרי. זו לא קריאת ביניים.

יוסף רום (הליכוד):
חבר-הכנסת אבנרי, אתה מומחה לחצאי אמת.

את הטכניקה הזאת של הצגת חצאי אמת והלבשת תמונת עולם הנראית אמינה והגיונית אבל מעוותת מעיקרה את הסיפור האמיתי למדו אמצעי התקשורת בעולם. לצערי, גם כתבים מסויימים בטלוויזיה הישראלית אינם נקיים ממנה. במיוחד בולט הדבר בדיווחים על ההתיישבות היהודית, ואביא דוגמאות מספר. הדוגמה האחת: לפני שבועות מספר שידרה הטלוויזיה כתבה על "החיים המשותפים של יהודים וערבים בחברון". כותרת יפה וטובה וחיובית. האם ראינו בכתבה זו את יהודי קריית-ארבע הקונים בשוקי חברון? האם ראינו יהודים וערבים עובדים יחד? האם שמענו על הנסיונות למפגשי יהודים—ערבים? האם שמענו על הקשיים והנסיונות להגיע לחיים משותפים?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
בהחלט. ראינו ילדים ערבים עובדים.

יוסי שריד (המערך):
ראינו ילדים בני 6 שברחו מהגנריה.

יוסף רום (הליכוד):
חבר-הכנסת שריד, תהיה לך הזדמנות לומר את דברך. תן לי לומר את דברי. לפחות את ההגינות הזאת, שאדם יכול לדבר ללא הפרעות לא ענייניות, נלמד כאן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ראינו ילדים — — —

היו"ר ח. גרוסמן:
אני אבקש לתת לחבר-הכנסת רום לסיים את דבריו.

יוסף רום (הליכוד):
כידוע לכולנו, "החיים המשותפים" מיוצגים על-ידי נציגו של הרב כהנא, מר דיין, בקריית-ארבע. למעלה מ-70% של הכתבה נוצל כדי להראות ולהשמיע את דברי הבלע של מר דיין, המייצג את הרב כהנא, השוגא ערבים ואינו רואה שיש דרך לחיים משותפים עמהם. זעזוע מיוחד היה לראות את ילדו של דיין ולראות את האיש מנסה לדובב את ילדו בדברי שטנה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אתה מסתייג מכך?

יוסף רום (הליכוד):
בהחלט. ולא רק שאני מסתייג אני חושב שזה היה עוול להראות זאת כחיים משותפים בחברון.

נחלים עלו על שדות הכפר ותפסו שטחים מעובדים של התושבים השלווים. האם אין זה "השקר הגדול" בהתגלמותו? ואינני נכנס לדיון על המגמה הפוליטית שיכולה להיות — וזו תשובתי לידידי חברי-הכנסת שריד — בסוג כזה של דיווח. אני אתרכז רק בצד המקצועי של האתיקה המקצועית. אפשר לקרוא לכתבה כזאת דיווח על ההתנחלות באלון מורה? ראינו את הדיווח על סגירת המכללה בביר זית שכל כולו היה ראיון עם מנהל המכללה. ניתן לו להשמיע את דבריו כאילו המדובר במכללה תמימה, אקדמית, שאינה קשורה בכל נושא הפיגועים וההסתה נגד המדינה ונגד העם היהודי. זו דוגמה נוספת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אתה מציע לא לתת לו לדבר?

יוסף רום (הליכוד):
לא, אני מציע לתת את הדברים בצורה מאוזנת ולא תחת הכותרת "המכללה בביר זית" אלא תחת הכותרת "דברי המנהל". אני מציע לקרוא לילד בשמו ולא להטעות את הציבור. זאת כוונת דברי, אם לא הבינת אותה.

דוגמה נוספת: הדיווח על ביקור אנשי מועדון הנשי-אים ופגישותיהם עם שרי הממשלה וראש הממשלה. בדיווח זה ניתן ראיון עם מר טד מאן, נשיא המועדון. נמסר לי שבראיון המלא נתן מר טד מאן גיבוי מלא לכך שההתנחלויות הן חוקיות. ואילו בראיון הראשון, לפני השיחה עם ראש הממשלה, הוצא משפט אחד מהקשר ויצרו הרגשה כאילו יש לאנשי מועדון הנשיאים הסתייגות מההתנחלויות. העובדה היא שלאחר הפגישה עם ראש הממשלה יצאה הצהרה ברורה בנושא זה, וגם הצהרה זו לא קיבלה את ביטוייה המלא בשידורי הטל-וויזיה. דוגמה נוספת ראינו לאחרונה בכתבה על הכנס בערד. גם כאן היה הדיווח על הנושא בצורה "קלה", כהצגה של "פארסה" תיאטרלית, אבל הנושא היה רציני. יכולות להיות דעות שונות על מהות הדיון בערד וניתן להתווכח אם ההחלטות שנתקבלו היו טובות או לא טובות אבל להציג את כל הדיון הנה כהצגה ליצינית של השתכשוכות ילדים במים, של דברים קלים בחדר האוכל, לדעת יש בזה פגיעה וזילזול באינטליגנציה של הציבור. אני שואל: היכן האמינות והאתיקה המקצועית והיכן ההגינות המינימאלית בדיווחים הוגנים בטלוויזיה ובראדיו? האם כתב יכול לפעול ככל העולה על רוחו? ירצה — ישר, ירצה — יקצץ — — —

יצחק יצחקי (הליכוד):
חברי-הכנסת רום, למה לך ללכת רחוק, תראה מה קורה בכנסת.

יוסף רום (הליכוד):
ירצה — יצטט. הוא יכול לצטט אמרה מחוץ להקשר ולקשור אותה לכל דבר שהוא רוצה, בקשר או בלי קשר לנושא הדיון.

אני טוען לא רק למגמתיות פוליטית אלא בעיקר לחוסר הישג המקצועי, וזה החמור בחטאי איש המקצוע, יהיה זה עיתונאי, כתב טלוויזיה, רופא, עורך דין או מהנדס. לרופא, לעורך דין או למהנדס וגם לעיתונאים יש ועדת אתיקה מקצועית ליד אגודותיהם. כל הנספח מטיפול לא אתי, לא מקצועי, של רופא, עורך דין או אפילו מפגיעה לא אתית של עיתונאי יכול לפנות בתלונה

יוסי שריד (המערך):
את זאת תיקנו רק לאחר הכתבה.

יוסף רום (הליכוד):
לא לאחר הכתבה, לפני הכתבה. אבל ראינו כתבה על ההתנחלות זו ובכל הכתבה לא היתה אף לא תמונה אחת של האזור הישיר של ההתיישבות, אף לא תמונה אחת של הסלעים שעליהם נבנתה הנקודה, אף לא תמונה אחת כוללת של הרכס שעליו יושבת הנקודה. במקום זאת יש בכתבה צילומים של הכפר הערבי, הגורן שלו ושדותיו. ואני שואל את חברי הכנסת: האם זה דיווח אמת?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זהו בדיוק דיווח אמת.

יוסף רום (הליכוד):
האם אין בכתבה כזאת כוונה להטעות במתכוון?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זהו בדיוק דיווח אמת.

יוסף רום (הליכוד):
זה בדיוק מתאים לדיווח שלך. זה לא מתאים ל-סטאנדארטים שלי.
האם אין בכתבה כזאת כוונה להסית נגד המתנחלים? (חברי-הכנסת יוסי שריד קורא קריאת ביניים).

היו"ר ח. גרופמן:
חברי הכנסת, אני מבקשת לא לקרוא קריאות ביניים במקלה.

יוסי שריד (המערך):
חברי-הכנסת רום — — —

היו"ר ח. גרופמן:
לא אירשה.

יוסי שריד (המערך):
ברשותו של חברי-הכנסת רום.
חברי-הכנסת רום, עיקר הבעיה איננה בסלעים, עיקר הבעיה — — —

היו"ר ח. גרופמן:
לא, זו כבר איננה קריאת ביניים.

יוסי שריד (המערך):
אתה אינך מבין אל"ף-בית של המקצוע.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אי אפשר לראיין סלעים.

היו"ר ח. גרופמן:
ממש שנייה אחרי שביקשתי להתנהג אחרת, אתם חוזרים וקוראים קריאות ביניים במקלה.

חיים קורפו (הליכוד):
כאשר אין טלוויזיה אין קריאות ביניים. היום יש טלוויזיה ויש הרבה קריאות ביניים.

יוסף רום (הליכוד):
ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אמשך.
מכתבה כזאת משתמע ונראה לצופה התמים שהמת-

מותה ולדאוג להשגת מידע משלים בשעת הצורך, בין מאותו כתב עצמו ובין ממקורות אחרים. פעולות אלו, בצד ההחלטה מה להכניס ומה לדחות, הן המעשים המסתכמים במה שנקרא "מדיניות העריכה". בכל אמצעי התקשורת נקבעת מדיניות זו בהתייעצויות שוטפות בכל הדרגים, והממונה הסופי על ביצועה הוא העורך הראשי. בגלל המתחייב מטיבם המיוחד של אמצעי התקשורת האלקטרוניים, העורך הראשי ברשות השידור הוא המנכ"ל העומד בראש המדרג המקבל החלטות עריכה. לפי חוק רשות השידור המנכ"ל פועל לפי החלטות הוועד המנהל והנחיותיו ואף נתון לביקורת המתמדת. לפי המקובל ברשות בכל השנים הוועד המנהל הוא אף ועדת הרשות לענייני החדשות. ולפיכך הפיקוח הציבורי על הסיקור של העתונאי מתמצה בו. זהו תהליך הנמשך בישיבותיו השבועיות של הוועד המנהל.

מה שנוגע לאתיקה מקצועית, הרי זה מושג שאינו מכסה אלא מגזר צר מאוד מכלל הדברים שיכולים להשפיע על היחס שבין הדיווח העיתונאי ובין המציאות. במובן זה מדובר בחובתו של העיתונאי לאמת את ידיעותיו בדרך הטובה ביותר, לקיים התחייבויות וחסידי שנתן למקורות המידע שלו וכיוצא באלה. מלבד הכללים הנהוגים בעניין זה באגוד הארצי של עיתונאי ישראל שהוא אחד מרכיבי מועצת העיתונות, אגוד שעתונאי רשות השידור חברים בו, יש ברשות השידור כללים מיוחדים ומפורטים שיש להם תוקף של הוראה מחייבת והעובר עליהם כעובר על כל הוראה מחייבת אחת, כלומר הוא עובר עבירת משמעת. בימים אלו ממש מכינים ברשות השידור נוסח מעודכן של הוראות אלו. בכל מקרה שיש חשש לעבירה על אתיקה מקצועית הרשות פועלת בעניין הזה כדרך שהיא פועלת לגבי כל חשש להתנהגות חריגה במסגרת העבודה. כל תלונה נבדקת לגופה ומוסדות הרשות פועלים כמתחייב מתוצאות הבדיקה.

אין רשות השידור עצמה כפופה לדינוי מועצת העיתונות, בהיות הרשות מוסד ציבורי שיש לו דרכי פיקוח ציבורי משלו. אבל עתונאי הרשות, שהם חברי אגודת העיתונאים, נענים לתביעות בירור של המועצה. בדוגמאות שהביא המציע היה טיפול במוסדות רשות השידור. במקרה אחד ניתן פומבי למסקנות המנכ"ל מבדיקת הנושא; במקרה אחר נתקבלה החלטה לשרד כתבה משלימה שתציג את הדברים בפרופורציה נכונה. הקמת גוף ציבורי נוסף פירושה פגיעה בסמכויות הוועד המנהל והמליאה, שהם הגופים שהסמך החוק לפקח על כל מעשי רשות השידור. דומני שאצדק אם אשער שלא נתחוו המציע לפגוע בסמכות מוסדותיה של רשות השידור אלא למשוך את תשומת לבו של הכנסת, את תשומת לבו של הציבור, לבעיה נכבדה. לפיכך דומני שבכך הושגה המטרה שהציג המציע לעצמו, ואני מבקש ממנו שישכים להעביר את הנושא לדיון יותר ממצה בוועדת החינוך.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

למה אינך מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, כפי שהיית חייב להציע? מדברך נובע בבירור שהכנסת אינה צריכה לדון בזה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

כן, אבל ועדת החינוך של הכנסת דנה בנושאי רשות השידור, ואם חבר הכנסת העלה במליאה נושא שנוגע

לוועדת האתיקה. רק כתבים ועורכים של הטלוויזיה הם היום בלתי תלויים, ועל כל תלונה הם יכולים להסתתר מאחורי הטענה של פוליטיזציה, מאחורי המסווה של חופש הדיבור; הרי יש בטלוויזיה, בגלל החשש מאיזה שהוא רמז של פוליטיזציה באמצעות הוועד המנהל, לא רק חופש דיבור אלא הפקרות דיבור.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

אתה רוצה שהכנסת תהיה ועדת אתיקה לעתונאים?

יוסף רום (הליכוד):

יותר מכך, קיים טורר נגד כל ביקורת, גם ביקורת עניינית ומקצועית, ולו גם המוצדקת ביותר. כל זה בנסיגון מרושע, כפי שראינו גם כאן, בעת הדיון הזה בכנסת, להציג כל מבקר כבעל מטרה פוליטית.

לפיכך רצוני להציע לשר החינוך הממונה על רשות השידור ולרשות השידור למנות ועדה לאתיקה מקצועית ליד רשות השידור, ובכפופות למועצת רשות השידור והוועד המנהל שלה, אשר תשקוד על רמת האתיקה של הכתבים והעורכים בטלוויזיה. ועדה זו תהיה הכתובת לתלונות נגד הפקרות ושימוש לא אתי בכלי התקשורת ההמונית. ועדה זו תענה לתלונות של אזרחים ואנשים שנפגעו מדיווח בטלוויזיה אשר נעשה תוך עבירה על כללי האתיקה המקצועית, אשר עיוות את העובדות ואת הציולמים כדי להציג תופעה מנקודת ראות משוחדת. הוועדה תוכל לבדוק את הכתבות ולקרוא לסדר כתב ועורך טלוויזיה אחראי לכתבתו. ובמיוחד חשוב שבסמכות ועדת האתיקה יהיה להטיל ענשים משמעתיים כפי שייקבע בתקנות ועדת האתיקה.

אסף יגורי (יעד):

האם זה אי אמון בוועדת החינוך של הכנסת?

יוסף רום (הליכוד):

זה לא אי אמון בוועדת החינוך של הכנסת. זו ועדת אתיקה. ועדת החינוך היא ועדה פוליטית. אני מדבר על ועדה מקצועית במסגרת המועצה וההנהלה של רשות השידור. אני חושב שעל-ידי ועדה מקצועית כזאת נוכל להוציא את הנושא של הדיווחים בטלוויזיה מכל דיון פוליטי. ראשית כול יש להוציא את הפוליטיזציה ואציה מן הדיווחים והכתבות הנוצרים בבית הטלוויזיה עצמה.

יוסף שריד (המערך):

עד היום התייצבו כל ועדות האתיקה לימין הטלוויזיה ולא להיפך.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברי הכנסת שריד, איזה הרגל זה לקרוא קריאת ביניים לחבר כנסת שגמר את נאוםו?

רשות הדיבור לשר-החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כל סיקור ב-אמצעי התקשורת כרוך בסכנה של עיוות המציאות. סיקור עיתונאי מתמקד בקטע מן העובדות. זו בעיה שחייבת להעסיק ואף מעסיקה כל עיתונאי ועורך בישראל ובעולם. תיקון של עיוות מסוג זה הוא בדרך כלל מתפקידו של עורך ולא של כתב. כתב מבאי קטע מסוים, עובדות מסויימות; העורך הוא שצריך לראות את התמונה בשל-

השינויים הפרסונאליים, הנסיונות להכתיב עריכת חדשות מלמעלה וההתערבויות הבלתי פוסקות בניסוחי החדשות מדליקים נורה אדומה לכל מי שנושא חופש הדיבור והביטוי יקר לו. רבותי חברי הכנסת, אין חופש דיבור מצונזר כפי שאין מידה מוקצנת של דמוקראטיה. גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להעיר הערה אחת: אני שומעת שהחל מן הבוקר נכנסת לתוקף הוראה של יושב-ראש הכנסת — ואני מבקשת לבדוק זאת — שסיקורי הטלוויזיה במליאת הכנסת מחייבים אישור מדי יום ביומו עם הודעה מראש של הטלוויזיה מה בדעתה לסקר. אחת מן השתיים: אם אנחנו — — —

משה קצב (הליכוד):

חברת-הכנסת נמיר, לפני שעה אמר יושב-ראש הכנסת שאין שום כוונה לצנזר.

אורה נמיר (המערך):

חברת-הכנסת קצב, אני אומרת זאת בכל הוהירות כי אני רוצה לומר לנו, לחברי הכנסת: אם אנחנו מרגישים שלא בנוח על דיווחים מסויימים של צילום מצב בכנסת יהיה לנו האומץ לומר שאין רוצים סיקור של הטלוויזיה באולם המליאה.

משה קצב (הליכוד):

מסרו לך אינפורמציה לא נכונה. לפני שעה בלבד שמעתי אחרת.

אורה נמיר (המערך):

האינפורמציה תיבדק, חברת-הכנסת קצב. שמעתי את דבריו של יושב-ראש הכנסת, לא כל מה ששמעתי היה מקובל עלי אבל לא כאן הוויכוח.

יוסף רום (הליכוד):

מה רע בכך שגדרוש דיווח אמת?

היו"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת רום, אתה דיברת במשך עשר דקות.

יוסי שריר (המערך):

זו האמת שלך, זו לא האמת שלנו.

אורה נמיר (המערך):

חברת-הכנסת רום, מסתבר שלכל אחד יש האמת שלו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברת-הכנסת רום, אוי ואבוי לאמת שאתה עומד מאחוריה.

(חברת-הכנסת אמנון לין קורא קריאת ביניים.)

היו"ר ח. גרוסמן:

תסלח לי, חברת-הכנסת לין, אני הגנתי על חברת-הכנסת רום כשהוא דיבר ואני מבקשת לא להפריע לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

חברת-הכנסת לין אומר מה שאני חושבת וזה עדיין מותר גם אם הרוב מובטח.

מכל הסיבות הללו אני מציעה לחברי הבית להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת רום, האם אתה מסכים שהנושא יידון בוועדה?

לרשות השידור אינני רואה שום מניעה שהעניין יידון שוב במסגרת הוועדה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

האם כך תעשה גם כשאנחנו נציע הצעה כזאת?

היו"ר ח. גרוסמן:

הצעה אחרת מוזאת שהציע שר החינוך והתרבות, לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת המערך לא פונקה מעולם על-ידי הטלוויזיה. אין זה סוד כי רבים מאתנו שרויים ברושם כי לטלוויזיה היה חלק בלתי מבטל בתוצאות הבחירות לכנסת התשיעית. בימיה ה"קשים ביותר של ממשלת המערך לא גילתה הטלוויזיה התחשבות מיוחדת במצבה אך עם כל הצער והכאב הפוליטי והציבורי, הכרתי הברורה היא כי הטלוויזיה עשתה זאת מתוך ישרה המקצועי והבנת תפקידה המ"עוגנים בחוק רשות השידור. היא שיקפה את המציאות גם אם דגשים מסויימים שהובלטו על-ידיה היו שנויים במחלוקת. הצגת העובדות, חברי הכנסת, לא היתה פרי דמיונם של כתבי הטלוויזיה ועורכיה. נכון כי לעתים חלות שגיאות בדיווח, לעתים מתעוותת התמונה, אך אין סיקור הנקי לחלוטין משגיאות ומעיוותים. זהו מחירה של הדמוקראטיה לגבי אלה שמושגיה ודפוסי חייה יקרים וחשובים.

מתוך כל הסיבות הללו רוצה אני להציע לחברי מבין אנשי הליכוד לשים קץ למסע הצלב נגד רשות השידור בכלל ונגד הטלוויזיה במיוחד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה מסע טרור.

אורה נמיר (המערך):

יבחנו הם טוב יותר את מדיניותם ומעשיהם ולא יקדימו וינפצו את המראה. ההתנפלות היומיומית על הטלוויזיה, על הכתבים ועל עורכי החדשות נעשית במגמה ליצור עליהם לחץ מתמיד כדי שיביעו בדיווחיהם את רצונו של השלטון ואותו בלבד. השינויים הפרסונאליים, הנסיונות להכתיב עריכת חדשות מלמעלה, ההתערבויות הבלתי פוסקות בניסוחי החדשות — — —

רני מילוא (הליכוד):

חברת-הכנסת נמיר, האם לפני חילופי השלטון לא היו התקפות על הטלוויזיה ועל אמצעי התקשורת במדינה, גם של הקואליציה?

היו"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת מילוא, אתם כל כך רוגזים כאשר מן הסתם האלה מפריעים.

אורה נמיר (המערך):

חברת-הכנסת מילוא, מכיוון שזה לא ברשות אהיה צמודה לנוסח ההודעה שלי.

חיים קופמן (הליכוד):

על-פי הכתבות מאז מוכיר הממשלה בא לבדוק את החדשות.

אורה נמיר (המערך):

אני לא רוצה להוכיח לך עוד דיווח של כתבה על מה שאתם עשיתם ועושים.

יוסף רוב (הליכוד):
כן.

היו"ר ח. גרוסמן:

לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות; והשנייה, להוריד את הנושא מסדר-היום של הכנסת, זאת אומרת לא לכלול אותו בסדר-יומם של הכנסת. אני מעמידה את ההצעות להצבעה.

(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים.)

היו"ר ח. גרוסמן:

גם בזמן ההצבעה אי אפשר להתאפק?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם יש חוק שאסור לדבר? מה קרה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יהיה שם שמח, תקללו את היום — — —

יוסף רוב (הליכוד):

תסמוך עלי שיהיה לך שם שמח.

3. החמרת מצב בריאותו של אנטולי שצ'ראנסקי

היו"ר ח. גרוסמן:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: החמרת מצב בריאותו של אנטולי שצ'ראנסקי. רשות הדיבור לראשונות המציעים, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. "אני חף מפשע, המשפט כולו אבסורד" הצהיר אנטולי שצ'ראנסקי לפני שנה בבית-המשפט הסובייטי שדן אותו ל-15 שנות מאסר כשהוא עומד לו בדד אך עם ראש מורס וקומה זקופה כיהודי גאה. שצ'ראנסקי בן ה-31, יליד אוקראינה, מאתימאטיקאי ומומחה למחשבים, החל בפעילותו הלא-מית ב-1971 ולחם למען הזכות האלמנטרית של חופש עלייה לישראל ואיחוד משפחתו. זה היה פשעו. בקשתו לעלייה ב-1973 נענתה בסירוב ובשל כך נחטף שצ'ראנסקי ברחוב ב-15 במאסר 1977 על-ידי אנשי הק.ג.ב. והוחזק 16 יודשים בבידוד מוחלט. אתמול מלאה שנה לפתיחת משפטו של שצ'ראנסקי. ב-10 ביולי 1978 הוא הועמד למשפט והואשם בג'וגל, בבגידה במולדת ובתעמולה אנטי-סובייטית. גזרו עליו עונש של 13 שנות מאסר, מהן שלוש שנים בבית-סוהר במשטר חמור במיוחד ועשר שנים במחנה עם עבודת פרך.

מרגע מאסרו היה שצ'ראנסקי בבידוד מלא; לא הורשו לו ביקורים או התכתבויות; לא היה בידו מידע מספיק להכנת הגנתו; הוא לא ראה את המסמכים שהוגשו נגדו; המשפט נערך בדלתיים סגורות והאם, שהכניסה נאסרה עליה, המתינה בחוץ. שצ'ראנסקי נמנעה הזכות להיעזר בעורך דין והוא סירב להיות מיוצג על-ידי סניגור מטעמם. הוא הצהיר שהוא חף מפשע ושהמשפט נגדו הוא כולו אבסורד. אך כל זה לא הועיל, ולא הועילה גם הצהרתו של נשיא ארצות-הברית כי לשצ'ראנסקי אין ולא כלום עם סוכנות הביון האמריקנית. לאחר משפטו הוא הובא לכלא ולאדימיר ושם לראשונה אחרי 16 חודשי שים נפגש עם אמו ואחיו. כל תחנוניה ובקשותיה של אמו, הגב' אידה מילגרום, בת השבעים ופניותיה לסגן שר הפנים, למנהל מחנות העבודה שלא ימנעו מבנה שרשים עם העולם החיצון נדחו. נמנעה ממנו פגישה עם אביו הזקן והחולה ואפילו נמנעה פגישה עם האם

אשר מגיע לה לפי החוק לבקרו פעם בשישה חודשים. גם מכתביו אינם מגיעים לקרוביו. בימים אלה נודע כי מצב בריאותו של שצ'ראנסקי הולך ורע ויש אף חשש לאבדן מאור עיניו. במכתביו האחרונים לאמו, שנשלחו מכלא שברפובליקה הטטארית, כ-800 קילורט מטרם מורחית למוסקבה, הוא כותב כי הוא סובל מכאבי ראש עזים ומצב ראייתו הולך ומידרדר. במכתבו האחרון מה-10 ביוני הוא כותב כי "אינו מסוגל כמעט לקרוא ולכתוב ולאחרונה אף אין עיניו מסוגלות לשאת עוד אור יום. בדק אותו רופא בכלא ואמר לו כי הוא סובל מלחץ דם גבוה ונתן לו טיפות עיניים שלא הורעילו". במכתב שהגיע מאסיר אחד הכלוא עמו נכתב כי "מצב בריאותו של שצ'ראנסקי מחמיר. הוא מתקשה לקום ממיטתו ומאבד משקל בצורה מהירה, אני חושש שיש לו דלקת במוח אולם לאיש לא איכפת". אמו של שצ'ראנסקי, הגב' אידה מילגרום, פנתה פעמים מספר בעניין זה לצלב האדום הבין-לאומי וביקשה שרופא יבקר אולם לא נענתה.

בחודש מארס הופיעה אמו בפני כתבים מערביים וטענה כי השלטונות הסובייטיים מונעים ממנה מידע חיוני הדרוש לשם השגת עירעור על-ידי בנה ומשבשים את קשרי הדואר שלו. היא מסרה כי "שלטונות הכלא סירבו בחודש שעבר לאפשר לה לבקר אצל בנה כפי שהובטח לה משום שחששו כי הוא יתן לה העתק של פסק דינו". היא הוסיפה כי "אין לה מושג על מצב בריאותו או תנאי חייו משום שהמידע הזה נמחק מתוך המכתב היחיד שהוא רשאי לכתוב מדי חודש". רעיותו, הגב' אביטל שצ'ראנסקי, מנהלת מאבק בלתי נלאה מאז עלייתה לארץ ב-1974, היא מסתובבת בעולם, מתדפקת על כל דלת ופונה לכל מי שאונו קשבת ולכל מי שמוכן לגייס אהדה ולפעול למען שיחרורו של בעלה.

לפני כחודשיים ביקר בבית-המועצות יושב-ראש האי-גודים המקצועיים באוסטרליה, מר רוברט הוק, וטיפל בעניינם של אסירי ציון הכלואים שם וביניהם שצ'ראנסקי. הרושם שהצטייר הוא שהסובייטים יהיו מוכנים לשחררם כמחווה לארצות-הברית לקראת חתימת הסכם סאלט 2 אולם מסתבר כי שצ'ראנסקי לא נכלל במחווה. פורסם כי נשיא ארצות-הברית, מר ג'ימי קארטר, הבטיח לראש-

אנשי רוח ומדע, איגודים מקצועיים וקהילות דתיות לפעול ולתבוע משלטונות ברית־המועצות לאפשר לכל יהודי הרוצה בכך לעלות ולהגשים את רצונו.

ועוד אנו נאבקים על הזכות האלמנטארית של יציאת יהודים באות החמרות חדשות. הידיעות שהתפרסמו בימים האחרונים על חוק סובייטי חדש המטיל הגבלות חדשות על יציאת יהודים מברית־המועצות צריכות להדליק נורה אדומה ולהזעיק את כולנו לפעולה כדי לבטל ולמנוע את ביצוען של הגזרות החדשות. לפי התיקון החדש לא תינתן רשות הגירה למי שלא שירת בצבא ותוגבל הגירתם של בעלי השכלה גבוהה ושל אלה שעבדו שלוש שנים במוסד שמצוי בו מידע חסוי. כך, למשל, משפחה שקיבלה רשות הגירה ולה בן בגיל 16 תועמד בפני הביררה להגר ללא הבן או להמתין כמה שנים עד גמר השירות בצבא ועד שיעבור תקופת צינון לאחר השירות. חברי הכנסת, אלה גזירות שיהיה קשה לעמוד בהן. הוריס לא ירצו להיפרד מילדיהם והצעירים עד גיל 21 תיאסר יציאתם.

כבוד היושבת־ראש, לנו כיהודים, כציונים, כאזרחי מדינת ישראל, חשבון ארוך עם ברית־המועצות. לא שכחנו ולא נשכח את מסע הרדיפות נגד הציונים והי תנועה הציונית. יחד עם זאת אנו זוכרים שבזכות נצחנו של הצבא האדום על החיה הנאצית ניצלו אלפי יהודים מהשמדה. לא שכחנו ולא נשכח את משפט הרופאים, הסופרים ואנשי המדע בתקופת סטאלין. אך יחד עם זאת נזכור את הצהרת גרומיקו ועזרת ברית־המועצות להקמת מדינת ישראל. לא נשכח את הרדיפות נגד פעילי העלייה ואת המאסרים, ההגלות והסבל שהם מנת חלקם. אולם יחד עם זאת נברך על השינוי שחל בעניין העלייה משם ועל כל יהודי המקבל היתר ועולה לישראל.

לא נקבל את הגזירות החדשות, ניאבק ונילחם נגדן, נפעיל ונגייס את דעת הקהל בעולם, ובמיוחד נבקש מהעם האמריקני ומיהדות האמריקנית להתייבב לימינו של הסנאטור ג'קסון במאבקו למען שמירת תיקון ג'קסון הגורס שברית־המועצות לא תקבל מעמד של מדינה מועדפת כל עוד אין היא מאפשרת לכל היהודים הרוצים בכך לצאת את גבולותיה. "אני עקש ולא אסכים לפשרות בנושא זכויות האדם" אומר הסנאטור ג'קסון, "ואם היא רוצה לקבל מעמד של מדינה מועדפת עליה למלא שני תנאים: לכבד בקשות הגירה ללא רדיפות ולשמור על יחס סביר בין מספר הבקשות לאשרות לבין אלה הנענות בחיוב". אסור ללחוץ בכיוון של פשרות, עלינו לחזק את ידינו בעמידתה האיתנה.

חברי הכנסת, לא נשקוט ולא נירגע עד אשר ישוחררו כל אסירי ציון. אנו מודאגים ומוטרדים מהידיעות על התרופפות מצב בריאותו של שצ'ראנסקי ועל הסכנה הנשקפת למאור עיניו. נבקש ונבטח היום ממעל האדם שייענה לפניית אמו ומשפחתו וישלח רופא מטעמו לבקר את שצ'ראנסקי בכלאו ולטפל בו כפי שיירדש. אנו פונים לכל הפאראמנטים בעולם, לכל שוחרי החופש בעולם, לאישים, למדינאים בעולם הנאור, ובמיוחד לגנאי ארצות־הברית, לסנאטורים ולחברי הקונגרס לעשות למען שיחרורם של כל אסירי ציון ולמען הצלת מאור עיניו וחיו והוצאתו לחפשי של אנאטולי שצ'ראנסקי.

לסיום, גברתי היושבת־ראש, אני רוצה לקרוא משפט טים מספר שכתב שצ'ראנסקי במכתבו לקרובים: "הקרו־בים אלי יודעים כמה רציתי להיות בישראל עם אשתי אביטל במקום לפעול בתנועת העלייה. במשך אלפיים

הממשלה מר מנחם בגין כי הוא אישית ימשיך להטיל את מלוא משקלו למען שיחרורם של אסירי ציון שעודם כלואים בברית־המועצות. אך לפי הידיעות שהתפרסמו גם כאן היתה אכזבה והנושא הזה לא הועלה כלל בשיחות שהתקיימו בווינה בין הנשיא קארטר לבין המנהיג ה־סובייטי מר ברוז'ניב.

חברי הכנסת, ההיסטוריה מלאה מקרים שבהם גבורתו של אדם בודד מגלמת גבורה של חברה ושל עם. ההיסטוריה יודעת גם מקרים רבים כאשר סבלו של אדם אחד מסמל את סבלו של עם שלם. בשצ'ראנסקי מתגל־מים שני מאפיינים אלה. הוא מסמל את הגבורה של שוחרי ציון בברית־המועצות שלא נרתעו ולא נרתעים מסכנת מאסרים, משפטים והגליה לסיביר ועומדים כסלע איתן מול נגישות ורדיפות כאשר האמונה בציון והאשפיה לעלות למולדת נונתת להם כוח לעמוד בכל המבחנים. שצ'ראנסקי גם מבטא את אחיו בסבל שעובר עליו בכלא לאחר משפט מבויים שבו הוטלה עליו אשמת שווא של שירות הביון האמריקני. הם רצו עלי־ידי כך להכתים אותו, להבאיש את ריחו ולפגוע בפעילים הלוחמים למען עלייה. הסבל העובר עליו כל הזמן, הסכנה הנשקפת לחייו כתוצאה מהתרופפות בריאותו והבידוד האיומה מסמלים את הסבל של מאות ואלפים יהודים, אחים יקרים, בברית־המועצות שעברו ייסורים אלה במאבקם לחופש ולעלייה. סבלו מסמל את הסבל הצפוי לדאבונו הגדול לעוד רבים כל מן שברית־המועצות לא תתיר עלייה חפשית ליהודים הרוצים להגיע למולדתם.

בזכותם של פעילי העלייה שרבים מהם שילמו בשנות מאסר, בבריאות, באבדן מקומות עבודה ובנידודי חברתי נסדק מסך הברזל, הופרה הדממה והתחילה עלייה ליש־ראל לאחר עשרות בשנים של ניתוק יהדות זו מכל מגע עם העולם היהודי, עם התנועה הציונית ועם מדינת ישראל. העלייה מברית־המועצות — עם כל הכאב המתלווה לבעיית הנשירה בווינה — היא אחד האירועים המופלאים ביותר שקרו לעמנו בתקופה האחרונה. לאחר עשרות שנים שבהן מנע המשטר מיהודי ברית־המועצות כל ניצוץ של מגע וקשר עם אחיהם מחוץ למסך הברזל, שנים שבהן חשבו רבים שיהדות זו גידונה לכליה לאומית ורוחנית, התחילה התחיה הלאומית שגולת כותרתה היא המאבק לעלייה. רבבות יהודים עלו בעשור האחרון, וזה בזכות שלושה גורמים: 1. נכונותם של היהודים להיאבק עם שלטונות ברית־המועצות על זכותם לעלייה גם תוך ידיעה שמאבקם זה כרוך בסכנת נפשות, במאסרים, באבדן מקום עבודה ובנידודי מהחברה; 2. הפעולה שנעשה תה עלי־ידי ממשלות ישראל בזירה הבין־לאומית תוך עזרה של יהדות העולם; 3. לחץ דעת הקהל בעולם — ובעיקר העולם החפשי והנאור — פעולתם של סנאטורים ומדינאים של ארצות־הברית, מדינאים מאירופה המערבית, אירגוני הפועלים המשותיים לאינטרנאציונאל החפשי. אלה אילצו את שלטונות ברית־המועצות לסגת מעמדתם הנוקשה ולאפשר לחלק מהיהודים הפונים בדרישה לצאת את ברית המועצות ולעלות לישראל להגשים את רצונם.

חברי הכנסת, מדיניות ברית־המועצות נקבעת לא רק מתוך התחשבות בשיקולים פנימיים אלא גם מתוך התחשבות בדעת הקהל בעולם. עלינו לזכור שדעת הקהל בעולם משפיעה על יחס השלטונות בברית־המועצות לנתינת אשרות יציאה ולשיחרור אסירי ציון. על כן מוטלת חובה על ממשלת ישראל ויהדות העולם לא להרפות אפילו לרגע מגיוס מוסדות ואישים, מדינאים,

כולו הוא כזה — ואני לא רוצה להרחיב על כך את הדיבור — העולם כולו נכנע, אין התמודדות עם עוול, יש רצון של פשרה; רצון זה לפשרה איננו רק בארץ ישראל והויתורים אינם רק אצל ממשלת הליכוד, כל העולם עומד בסימן של כניעה לעוול ולטירור.

לצערי הרב, בנושא הזה שאני יודעת שהוא יקר לראש הממשלה, לצערי הרב אולי הוא הוטע, אולי הוא טעה, אבל בנושא הזה של תיקון ג'קסון — שכבר חודשה אנו בוועדת העלייה והקליטה הוחרגו את ממשלת ישראל — אנו הולכים לאבד את הנשק הזה. ואני לא אסביר לחברי הכנסת מה הוא הנשק הזה, כולנו מכירים את הנושא הזה של עדיפויות בסחר בין ארצות-הברית לרוסיה. אנו שומעים בוועדה סיפורים שהם גם אינפורמאציות לא נכונות. אני כאן בהחלט אומרת שהאינפורמאציות שקיבלנו, אולי שלא בכונה, היו מטעות ועל כן הן הטעו חלק גדול מחברי הוועדה על-ידי כך שנאמר שבצעם אין פה שום ביטול של תיקון ג'קסון אלא הקפאה עם ערבויות. ועוד אמרו לנו והטעו אותנו בכך שג'קסון מסכים בכלל לעניין הזה וכי זה על דעתו והוא משתף פעולה. אני ועוד חברת-הכנסת, שושנה ארבל-אלמזוליג, ועוד אחד-או שניים לא האמנו בוועדה לעניין הזה. כבר לפני חדשים דרשנו שהממשלה תגייס ותגייס את כל יהדות ארצות-הברית להילחם בקונגרס, בממשל, ולתת אמץ, כי אחרת זו בהחלט הפקרה בדיעבד של שלושה מיליון יהודים ושל אסירי ציון.

אנחנו עשינו כאן מין עיסקה לקבלת חמשת האסירים, שכולנו שמחנו על בואם והתרגשנו כאשר הם באו, אותם אסירים שנשפטו על נסיון חטיפת המטוס. אבל ידענו שקיבלנו את המחווה הזאת על-ידי כך שנעזור לממשלת ברית-המועצות לחתום על הסכם סאל"ט 2 ולא נפריע להם עם כל מיני יהודים שיעשו "לובינג" בקונגרס נגד ביטול תיקון ג'קסון. זו האמת. את האמת הזאת צריך לומר בכנסת. וזו האמת. אנחנו בדיעבד האמנו שזה כמוזן לטובה אבל הצרה עם כל הכוונות הטובות שאנחנו יודעים לאן הן מובילות. לא חשוב מה המטרה, השאלה היא מה התוצאה. היום כבר כמעט איבדנו זמן. כמה זמן יש לנו? האם הממשלה מוכנה ללכת להילחם על זה? עכשיו יש אידיאולוגיה מדוע לא.

לנושא הזה היסטוריה. המדיניות שהיתה מקובלת על ממשלות המערך היתה לא להתערב בעניינים הפנימיים של מדינות אחרות. מעל כמה זו גם ראש-הממשלה מר בגין וגם אנוכי התרענו נגד הגישה הזאת, כאילו התערבות לטובת יהודי ברית-המועצות אצל הממשל האמריקני או בכל מקום אחר היא התערבות בעניינים פנימיים של מדינה זרה. אני זוכרת שלא פעם אחת גם ראש הממשלה ואחרים אמרו שלפי טיעון כזה, אפילו בזמן של היטלר, בזמן מחנות ההשמדה, כאשר העולם רצה להתערב או ניסה להתערב או לעמיד פנים כאילו הוא מנסה להתערב, לפי זה יכולים היו לומר לעולם שלום עניינים פנימיים של מדינה גרמניה. ואז היה העולם היהודי עונה: אלה עניינים פנימיים שלהם? להילחם, להשמיד עם, אלה עניינים פנימיים? אותו דבר כאן. לכן, לא שלא מתערבים. מתערב בים אבל בשקט, במתחרת, בפגישות במסדרונות, והס מלום שממשלת ישראל מאחורי הדבר הזה. ממשלת ישראל לא מתערבת בעניינים לא לה. זו התפיסה של ממשלת ישראל את הציונות. הלוא זה עיוות מאל"ף עד ת"ו של כל הנושא הציוני, שלא לדבר על כך שממשלת ישראל צריכה להרגיש את עצמה כממשלת העם היהודי.

שנה היו בני העם היהודי מפורזים בעולם אולם בכל מקום שהם נמצאים בו, מכל פינות העולם, הם חוזרים על הפסוק 'בשנה הבאה בירושלים'. כעת כאשר אני רחוק יותר מתמיד מאביטל, כאשר אני עומד בפני שנים קשות של מאסר, אני אומר לבני עמי ולאשתי אביטל 'בשנה הבאה בירושלים'. אני בטוחה ומאמינה שחלומי זה של שצ'ראנסקי אכן יתגשם ושבמהרה הוא יתאחד עם אשתו ועם בני עמו במולדתו ויהיה שותף לנו בבניינה, בחיוקה ובשיגשוגה של מדינת ישראל.

ד"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור, באותו נושא, לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמה של יהדות ברית-המועצות נקשר אצלנו בזמן האחרון, לצערי, בנושא הנשירה. אבל כל התקדמות בהיסטוריה, כל הערכה אמיתית, צריכה להיעשות ונעשית על-פי גבהם וייחודם של יחידים. כך גם במקרה שלנו. יחידים ומיוחדים, זוהי יהדות רוסיה שבבילנו. יחיד ומיוחד כזה הוא יוסף מנדלביץ', האסיר היחידי מבין אסירי לנינגרד שעדיין יושב בכלא — וגם הוא זקוק לעזרה ראשונה — יחידה ומיוחדת כזאת היא אידה נודל ויחיד ומיוחד כזה הוא אנאטולי שצ'ראנסקי וכאלה הם גם חבריהם הרבים. את סיפורו של אנאטולי שצ'ראנסקי יודע היום לא רק כל ילד בישראל; ילדים רבים בעולם יודעים לספרו לעצמם בשקט ובקול. אנו ליווינו את מאבקו של אנאטולי שצ'ראנסקי עם מאבקה האמיק, העקשן והיהודי כל כך של רעייתו אביטל. ליווינו אותם במשך השנתיים האחרונות. כבר שנתיים ומחצה שהוא יושב מאז שנעצר.

אבל אני, חברי הכנסת, עליתי לכאן לא כדי לספר את סיפורו של אנאטולי שצ'ראנסקי שהיום הוא גם זקוק לעזרה ראשונה, על כך דיברה וסיפרה היום גם חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזוליג. אני באתי לש-אול: האומנם קצרה ידינו מהושיע? אני באתי לשאול: האומנם עושים אנו כל מה שאנו יכולים כדי לעזור לו? אני באתי כדי לשאול ולומר שבמלחמה הזאת, מלחמה קשה, שכל נשק שהוא דל הוא בשיעור עצוב, במלחמת עצבים כזאת מדינת ישראל היום עומדת או עם ישראל היום עומד בפני איבוד הנשק המשמעותי ביותר שיש לנו, הנשק שיציל את אנאטולי שצ'ראנסקי, את מנדלביץ', את סלפאק ואת אידה נודל ואת כל חבריהם. בעזרתה ובסיועה של ממשלת ישראל אנו הולכים לאבד את תיקון ג'קסון שעליו דיברה פה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזוליג, הנשק המשמעותי ביותר שנשאר לנו במאבק הזה, כי כולנו יודעים שהמאבק בעולם כולו על יהדות רוסיה כמעט הסתיים היום. נכון שזה קשור גם בגישירה. איפה בעולם יכולים היום יהודים ללכת עם אותה כרוז "שלח את עמי", let my people go, let my people go, לאן? — לגיוירק? לברוקלין? או המאבק קשה. אפילו רוצים, המאבק יורד ופוחת. מה נשאר לנו במלחמה? נותרו עוד 3 מיליון יהודים שם. איזה נשק נשאר לנו? ההרגשה שברית-המועצות שינתה את המדיניות? היא היתה פתאום להומאנית, לציניגית יותר? האם אנו יכולים להיות מטעים על-ידי האשליה הזאת שהיום יוצאים יותר יהודים? אנו נמצאים היום בעולם שנכנע לעוול. המערב

אתם רוצים לאחו? לא מעניינת אותי הכוונה. רק התוצאה
אות הן החשובות. על כוונות אפשר לכתוב שירים בחצות
הלילה, בחסכית או במקום אחר. כאן בכנסת צריך לדבר
על דברים אופראטיביים שיש להם השלכות בשטח.

אני רוצה להביא עוד דבר שיש בו נסיגה. קודם
נלחמנו ונאבקנו מאבק לאומי ואז ניצלו גם יחידים.
המאבק היה לאומי ולכן ניצלו כמה משפחות. היום
מדברים רק על היחידים בעוד שהיחידים האלה לוחמים
למען העם. איוז מין סתירה יש פה? כדי להציל את
שצ'ראנסקי צריך להילחם באותו זמן עצמו למען כל
שלושה המיליון ואז גם שצ'ראנסקי יינצל, וגם מנדלביץ',
וגם האחרים. אם נילחם רק על אדם אחד או שניים
העם לא יינצל. לכן, שצ'ראנסקי ומנדלביץ' יצאו למען
העם והם היו מוכנים להקריב את עצמם למען המאבק
הלאומי. יש פה נסיגה, יש פה הידרדרות, כמו בעניין
הנשירה. פתאום יש לנו גישה הומאנית ביחס לנשירה,
להציל יהודים. כל יהודי שאפשר להציל מרוסיה כאילו
הצלנו עולם מלא. נכון, כך כתוב בחז"ל. אבל אנחנו
שולחים את בנינו להקריב את עצמם למען הצלת עם
ולא למען יחידים. במה היחידים האלה פחות טובים
מהיחידים שם? הרי פה אנחנו הולכים לבנות מדינה
בשביל עם ולא בשביל יחידים. היחידים הם הבעיה?
בשביל זה קמה הציונות? שצ'ראנסקי לא יסכים לכך,
מנדלביץ' לא יסכים לכך.

לכן אנחנו צריכים לחזור שוב לשורש. השורש
הציוני אין כמוהו מצפון טוב, מצפון נכון, והוא יאמר
לנו: אין לנו עוד הרבה זמן בקשר לתיקון ג'קסון. ואם
לא נעשה זאת אנחנו נפקיר שלושה מיליון יהודים, אנחנו
נעזור להפקרה בפועל. אנחנו צריכים לגייס מהר את
יהדות ארצות-הברית שעדיין האור הירוק שלה בא
מירושלים. אנחנו צריכים לגייס אותה למאבק גלוי.
הממשלה צריכה בעניין הזה לקיים ישיבה גם בנושא
הנשירה — שעדיין לא קויים דיון עליו — וגם בנושא
של תיקון ג'קסון. אנחנו צריכים להיערך בפעולת חירום
איך לעזור לג'קסון וחבריו בממשל ובסנאט לא לבטל
את התיקון שלו ולא להקפיא אותו. יחד עם זאת עלינו
לעשות הכול כדי להחזיר את המאבק למען יהדות רוסיה
שכמעט אינו קיים היום בעולם. אבל את זה נעשה אם
נתייחס נכון ובאופן רציני לנושא הנשירה ונפסיק לעזור
לג'וינט ולהיא"ס. דיברו בנושא הזה פעמים מספר ואינני
רוצה להאריך פה את הדיבור.

אני מסיימת: אמר אנטולי שצ'ראנסקי בסיום הקטע
שאותו קראת חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלני:
בשנה הבאה בירושלים. בשנה הבאה בירושלים יהיה פה
אנאטולי שצ'ראנסקי, ואנחנו מקווים שגם האחרים, אם
עוד השנה הזאת הממשלה בירושלים תתגייס לאותו מאבק
שהיום, לצערי, גם בגללה חל בו פיתוח.

הי"ר ב. הלוי:

רשות להצעה באותו עניין, לחברת-הכנסת יהודה בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשתי הצעה דח-
פה לסדר-היום כשעניין מצבו של אנאטולי שצ'ראנסקי
ואני משוכנע שהצעה זו הוגשה, כפי שהוגשה, גם על-
ידי סיעות הליכוד והמערך מתוך רצון לעורר את דעת
הקהל בעולם כולו לכך וגם מתוך רצון שדברי הגינוי
על התנהגותם המחפירה של שלטונות ברית-המועצות,

אך כך אומרים לנו בוועדה. זו ועדת כנסת ובה נאמר
שממשלת ישראל אינה יכולה להתערב בגלוי. להצהיר
הצהרות, כן; לדבר מעל במת הכנסת, כן; אבל לבוא
בפירוש ולתבוע זאת בירושלים, לדרוש מכל ארצות
העולם ובמיוחד מארצות-הברית, זה לא. אומרים שאנחנו
כל הזמן מקבלים. מה אנחנו מקבלים? לדבר היום על
התערבות כאשר ארצות-הברית מתערבת בחיינו ובחיי
ילדינו, בגורל העם והארץ, כשהם מתהלכים בשטחים וגם
בכנסת ומרחיקים בכל מקום ומתערבים התערבות עמוקה
כזאת — לנו אסור להתערב בגורל של יהודים? העיוות
הזה ממשיך להתקיים. גם מבחינה זו הממשלה היא
ממשלת המשך. גם בשטח זה יש ירידה והידרדרות

— — —

שר-הבריאות א. שוסטק:

הממשלה קיבלה את התיוה של אי התערבות?

נאולה כהן:

את התיוה של אי התערבות בגלוי. כך שמענו.

שר-הבריאות א. שוסטק:

איפה?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

יש לי מלה שנייה בשבילך.

נאולה כהן:

את המלים שלך שמעתי מספיק.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

עוד תשמע.

נאולה כהן:

השר שוסטק, לך מותר לקרוא פרוטוקולים. אני
יכולה לתת לך את הפרוטוקולים. תקרא מה אמר נתניה
לבנון, נציג המשרד. אני חושבת שכל הסודיות הזאת
סביב המשרד צריכה להיפסק פעם אחת. תקרא מה אמר
לנו בוועדה אותו נציג המשרד החוץ והוא גם לוחש את
הדברים האלה באוזני ראש הממשלה, וראש הממשלה
מקבל את העצות האלה. אין זו הפעם הראשונה שג'קסון
מאשים. הוא האשים גם פה שהיהודים אמרו לו שם: רד
מהתיקון שלך. הוא אמר זאת ליושב-ראש החדש של
ועדת הקליטה, חברת-הכנסת רוגי מילוא, ולחברת-הכנסת
ברעם. וגם בלי שהוא אומר זאת אפשר היה להבין שזה
כך כי זו לא פעם ראשונה. גם לפני כן באו אליו במשלחת
יהודים, כאשר הוא היה בתוך תוכו של המאבק למען
תיקון ג'קסון, ואמרו לו: רד מזה. ואז הוא נדהם. זה
היה כתוב בכל העיתונות, גם בארץ. נאמר שיהודים
מבקשים ממנו להפסיק לעזור ליהודים כי הם מתחשבים
באינטרסים האמריקניים שמאוד מתחשבים, כידוע, ב-
אינטרסים שלנו. צריך לקרוא לילד בשמו. בלי הטעיות
ובלי מלים גבוהות. די לנו באשלויות שיש לנו בנוש-
אים אחרים, אל תטעו אותנו גם בנושא הזה. לזו הטעיה.
זה שיתוף פעולה עם הממשל האמריקני לביטול תיקון
ג'קסון. מדברים על הקפאה לשנה. יתחילו לשכנע אותנו
בוועדה עד כמה ההקפאה היא דבר חשוב וכדאי ורצוי.
בינתים שקיעו חברות אמריקניות כספים בבירתי-המוע-
צות — והן כבר מחכות לרגע — שקיעו מיליארדי דולרים,
ואחרי שנה אם לא יצאו די יהודים לפי דעתו של
ג'קסון או משהו אחר יגידו: סטופ, להפסיק את כל
העסקים, לסגור את החברות? האומנם? את עיני מי

אשר לא זכתה לראות את בנה במשך כל כך הרבה חודשים לא ניתן לה להיכנס לאולם המשפט. מעל הבמה הזאת הותרע על אי הצדק המשווע של משטר הרשע הזה. וכפי שציין ראש הממשלה, תחילת המשפט מעידה על סופו ואנו יודעים מה הן כוונות הסובייטים. אנחנו הרי יודעים, כל בר דעת יודע זאת, שהם העלילו על שצ'ראנסקי עלילת שווא כאילו הוא סוכן הסי.אי.איי. אפילו הנשיא קארטר — זה דבר ללא תקדים — טרח להודיע באופן אישי קבל עם ועולם ב־13 ביוני 1977 שהוא מכחיש, בתוקף דברתו כנשיא ארצות-הברית, שהיה אי פעם איזה קשר שהוא בין אנאטולי שצ'ראנסקי לבין הסי.אי.איי. באפריל 1978 כתב הנשיא קארטר מכתב לברז'נייב שבו הוא אישר מחדש את דברתו. אגב, אותה דברה שהשלטונות הסובייטיים מוכנים לקבלה כאשר מדובר בחתימה על חוזה סאל"ט עם כל ההשלכות הבינ-מעצמתיות הכרוכות בכך באשר זה דבר הנוגע ללא ספק לבטחונם הלאומי, אבל אותה חתמת יד על עניין שאישר מחדש שלא היה ולא נברא מעולם כל קשר, בצורה כלשהי, בין אנאטולי שצ'ראנסקי ובין הסי.אי.איי. ושהכול אשמת שווא ועלילת דם — ממנה התעלמו הסובייטים והמשיכו בעריכת משפט דמה וראווה נגדו.

אדוני היושב-ראש, אנאטולי שצ'ראנסקי הוא סמל לרוח האדם. הסובייטים תמיד מפחדים מן הסמל הזה. גם יוסף מנדלבליץ הוא סמל כזה. הוא יושב מזה שנים בבית-כלא. הוא יהודי דתי שומר מצוות שאינו מוכן לאכול את האוכל המוגש לו אף-על-פי שקיבל היתר אישי לאכול מהרב גורן. הוא אינו מכניס אוכל לפיו. אמרו לו שאל יתנו לו לראות את אביו הזקן אם יסרב לעבוד שבת. הוא בכל זאת סירב. זה סמל לרוח האדם שהיא חזקה מכל בתי-הכלא הסובייטיים. רוחו של שצ'ראנסקי היא סמל לרוח העם היהודי ולכוח העם היהודי שלא ניתן לשבור אותם. לכן הסובייטים מפחדים. אנאטולי שצ'ראנסקי אמר שאין לו ממה לפחד. אני משוכנע שהוא אינו פוחד. מי שפוחד זו ברית-המועצות האדירה והגדולה. היא פוחדת פחד גוראי מהרוח הזאת המפעמת בלבו של שצ'ראנסקי. משום כך התגייס מנגנון התעמולה האדיר שלה למאבק, אבל הם לא יצליחו להכפיש את ריחו ואת שמו של אנאטולי שצ'ראנסקי. הפיצו שקרים כאילו אשתו אינה אשתו, אחר כך אמרו כאילו אין כזאת בעולם, אלא שעולם ומלואו ראו אותה לנגד עיניהם. אשה זו הולכת ומועיקה את כל העולם נגד העוול שנעשה לה בעלה. יומיים לפני פתיחת שיחות ואנס-גרומיקין על הסכם סאל"ט פתחו הסובייטים את משפט אנאטולי שצ'ראנסקי. אז היה לגביהם אפילו יותר חשוב, הם יודעים שרות העם היהודי ורוח האדם היא האויב הגדול של המשטר הזה. אנחנו יודעים שכל זה לא הצליח וכל זה לא יצליח. אנאטולי שצ'ראנסקי הוא סמל כפי שזכרנו ל"ה הוא סמל וכפי שאידה נודל היא סמל לאותה רוח חזקה, שאין חזקה ממנה, של העם היהודי ושל היהודי הנאמן לארצו ועמו והשוואף בכל לבו לשוב לארצו. אנחנו אומרים, באמונה שלמה, שהרוח הזאת תגבר גם על משפט הרשע, המשפט המדומה שבו הוא נידון ל־13 שנות מאסר, 3 שנים בתא כלא סגור ולאחר מכן 10 שנים במחנה עבודה בתנאים קשים ללא קשר עם העולם החיצוני. וזאת במשטר שכמעט אין קיים דומה לו במקום אחר, שכמעט לא קיים כמותו במקום אחר.

כל המאמצים לשיתורו של שצ'ראנסקי לא נשאו

התנהגות אכזרית ומרושעת, יישמעו פעם נוספת מעל במה זו ומתוך רצון שמעל במה זו תצא עוד פעם התביעה שאנו לא נוותר עליה, התביעה שהיא נחלת כל אדם, לא רק כל יהודי אלא כל אדם שוחר חירות וחופש, התביעה לאותו משטר רשע לשחרר את אנאטולי שצ'ראנסקי ויחד אתו את שאר אסירי ציון הנמקים בבתי-הכלא של ברית-המועצות.

אדוני היושב-ראש, מה חטאו ופשעו של אנאטולי שצ'ראנסקי? חטאו ופשעו אחד הוא: הוא יהודי גאה האוהב את עמו ואת ארצו, דורש ציון, רואה בה את מולדתו, שואף לשוב אליה ולהשיב אליה רבים רבים הנמצאים מאחורי מסך הברזל. רק זהו החטא אשר בגללו מחזיקים אותו שלטונות ברית-המועצות במאסר, ואין זולתו.

משום אותו רצון עז שפעם בלבו של המאמאטיקאי המבריק אנאטולי שצ'ראנסקי עוד כאשר סיים את לימודיו בהצטיינות ב־1971, הוא לא קיבל הצעת עבודה מפתה, הצעה לעבוד במכון שליד האקדמיה למדעים של ברית-המועצות, המוסד המדעי החשוב ביותר. הוא דחה זאת שמה זה יפריע, לא בצדק כמובן, שמה זה יהווה עלילה, תירוץ, בידי אותם שלטונות למנוע את עלייתו לארץ ישראל אשר נפשו כה חפצה בה.

מה חטאו ומה פשעו של אנאטולי שצ'ראנסקי? בגלוי ולא בהסתר הוא פעל למען הרוחות האלמנטאריות הזאת שלו ושל אחיו בני עמו לעלות לישראל. אנאטולי שצ'ראנסקי אמר בעצמו, ואצטט מדבריו: "כוחי הוא בכך שאיני עושה דבר בסתר, איני עושה דבר שאינו חוקי ומשום כך איני צריך לפחד". אולם, כמובן, אפילו הוא לא תיאר לעצמו לאן מסוגלת הלגיטימיות ההידרדרת של משטר הרשע של ברית-המועצות ומה הם מסוגלים לעשות גם למי שפעל בגלוי. מה חטאו ומה פשעו של אנאטולי שצ'ראנסקי? האם חטאו בכך שהוא דאג לא רק לעצמו אלא גם לאחרים? שהרי לא רק שהוא פעל בגלוי, כפי שהוא אמר, ללא היסוס ולא בסתר אלא גם, שלאחר שנים רבות שבהן סירבו להיענות לבקשתו לעלות ארצה הוא הפך להיות דובריה של תנועת החופש היהודית ותנועת החופש הכללית בברית-המועצות ונשא את דברם ברמה. מה חטאו ומה פשעו של אנאטולי שצ'ראנסקי שיושב היום בבית-כלא שכמעט אי אפשר למצוא במקום אחר בעולם בתי-כלא כאלה ותנאי מאסר איומים ואכזריים כאלה? האם חטאו הוא בכך שהוא לא היה מוכן למכור את נפשו לשטן ולא היה מוכן לבגוד במה שהוא האמין בו? שכן אף-על-פי ששלטונות ברית-המועצות חופש הציעו לו הסכם עם הקטגור, עם הק.ג.ב., שהבטיח חופש תמורת אותו שיתוף פעולה, הוא סירב ואמר, ואני מצטט את דבריו: "אני מאשר שחייתי ביושר, בשלום עם מצפוני, וכי לעולם לא שיקרת, אפילו כאשר החרב מוטלת על צווארי".

אדוני היושב-ראש, לפני שנה, כמעט ליום, עם פתיחת ה"משפט" של אנאטולי שצ'ראנסקי ב־10 ביולי 1978, התכנסה הכנסת לישיבה מיוחדת שבה נשאו דברים ראש הממשלה וחברי-הכנסת יגאל אלון. כבר אז התריעו שניהם מעל במה זו כלפי העולם על רמיסת כל כללי הצדק האלמנטאריים באותו משפט ארווה. לא נשאר זכר אפילו לאיזה נסיון, לעלה תאנה, של משפט צדק, כל הכללים נרמסו כלא היו. אדם החוזק אינקומוניקאדו במשך חודשים רבים. המשפט נערך בדלתיים סגורות כאשר את מקום הקהל מילאו סוכני הק.ג.ב. אפילו אמו

בידיו אין לי מה לומר. ימים ספורים לפני מעצרו עוד כתב לאשתו: "אני מאמין כי עוד נתראה בישראל ויהיו לנו ילדים". היום אנחנו שותפים לאמונה זו. מעל במה זו אנחנו גם חורים על קריאתו של אנאטולי שצ'ראנסקי "לשנה הבאה בירושלים", ובעזרת ה' נקווה ונזכה שאנאטולי שצ'ראנסקי, יחד עם אסירי ציון ויחד עם כל אחינו בית ישראל הנמצאים עדיין בשביה ובמצוקה, יהיה יחד אתנו בירושלים המאוחדת, בארץ ישראל ובמדינת ישראל.

הי"ד ב. הלוי :

רשות להצעה באותו נושא, לחברת-הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד בזה להביא את דברי בשם חברת-הכנסת מילוא, יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, ובשמי אני.

יהדות ליטא הציונית שבה גדלתי היא כיום חלק מברית-המועצות. שנה תמימה הייתי אורח ברית-המועצות ואז למדתי להכיר מנסיון אישי וממקור ראשון את יהדות רוסיה, מהותה, חייה וסבלותיה. יהדות מוכת גורל היא יהדות רוסיה. פוגרומים ורדיפות מאפיינים את חייה. פרעות קשינוב הן רק דוגמה אחת מני רבות למה שעבר על יהדות זו; עלילות דם, משפט בייליס, גם אלה הם דוגמה נוספת מני רבות אחרות. לכן אין פלא שיהודים רבים הצטרפו לשורות המהפכה הסובייטית היתה "שוויון ואחוזה". הם חיפשו גאולה לעולם, לעם הרוסי, וקיוו להיגאל בעצמם. כל תנועות המחתרת היו מלאות ביהודים. היהודים אף תפשו עמדות בכירות בהנהגות המחתרות עד כי המהפכה האדומה כונתה כ"מהפכה היהודית". השמן על גלגלי המהפכה הבולשביסטית היה דםם וסבלם של בני עמנו. הם ראו את השמש כאילו זורחת גם בשבילים והיו מלאי אושר ועונג אך רק מאוחר יותר הוברר כי היתה זו "פאטה מורגאנה", היה זה מראז'.

בשנות העשרים המוקדמות לא עמדו יהודי ברית-המועצות בפני סכנת כליה וטיטושו הזהות היהודית. הקו המנחה של המדיניות הסובייטית בגישתה ליהודים בברית-המועצות התבסס אז על שתי הנחות יסוד: א. יש להבדיל בין יהדות ליהודים. ליהדות שתכנה הוא הדת היהודית ומורשת העבר אין זכות קיום. ואולי כאן המקום להוסיף — וזאת אני אומר בצער ובכאב רב — הדת היהודית אמנם נרדפה יותר מהדתות האחרות אולם גרמו לכך דווקא אחינו בני ישראל, חברי היבסקציה, ששילבו את מלחמתם זו במלחמה בכל מה שקשור בארץ ישראל; ב. אין אומה יהודית אחידה קיימת בעולם מאחר שאין ליהודים טריטוריה משותפת, שפה משותפת ותרבות חיה משותפת כלכל יתר האומות. העברית היא שפה מתה, שלא תקום לתחייה. כתוצאה מהנחה זו נרדפה גם הציונות ללא רחם.

החל משנות השלושים החלו השלטונות לנקוט כלפי היהודים מדיניות חדשה שמטרתה היתה: הטמעתם ה"מוחלטת" של היהודים בין הרוסים. מדיניות זו התבססה על האידיאולוגיה המארכסיסטית שפסקה, עוד לפני ה"מהפכה הבולשביסטית", כי עתידו של העם היהודי הוא התבוללות. בשנים 1924—1926 זעדין לא נסגרו לגמרי שערי ברית-המועצות ואלפי יהודים יצאו משם. החל משנת 1927 אסרו השלטונות הסובייטיים את ההגירה לחלוטין ודרך הצלה זו נחסמה לגמרי. ויחד עם זאת

עד כה פרי. אני רוצה לומר שממשלת ישראל והעם בישראל עשו, עושים ויעשו את כל המאמצים להביא לשיחרורו, לשיחרור יוסף מנדלביץ' ולשיחרור כל אסירי ציון האחרים. צר לי שקודמתי ניסתה בהזדמנות זאת לעשות "חשבון" עם הממשלה. אין זו ההזדמנות לכך. המטרה שלי היא להראות את הקונסנסוס היהודי בעניין זה. חברת-הכנסת גאולה כהן, זה לא היה במקום.

גאולה כהן :

אולי תענה לי באופן ענייני ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני רוצה. העליתי את ההצעה כדי להראות את אחדות הכנסת והעם בתביעה כלפי העולם כולו.

גאולה כהן :

אני בעד אמת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אין מי שדואג וחרד יותר ומי שדואג וחרד פחות ליהודים בברית-המועצות.

יחד עם זאת ברצוני לומר שעלינו להתנגד לביטול תיקון ג'קסון כל עוד נמצא אסיר ציון אחד בבית-כלא בברית-המועצות. ארצות-הברית היא מדינה ריבונית. היא יכולה להחליט מה שהיא רוצה. זכותו של הקונגרס בארצות-הברית להחליט מה שהוא רוצה אבל זכותנו לומר את דברינו. זכותה של מדינת ישראל לומר את דברה והיא אומרת את דברה גם לעם היהודי וגם ליהדות ארצות-הברית. להם זכות כאזרחים, לנו אין, אבל לנו זכות כיהודים לומר שאנחנו תובעים ממשלת ארצות-הברית ומהקונגרס בארצות-הברית לא להסכים לשינויים בחוק ג'קסון כל עוד אסיר ציון אחד נמק בכלא הסובייטי על אל עוול בכפו. זכותנו לומר זאת וצריך להשמיע את הדברים.

מכאן אני מעלה תביעה. שמעתי מאשתו, אביטל, לפני שבוע על מצב בריאותו החמור של אנאטולי שצ'ראנסקי, על העובדה שראייתו בסכנה ושהוא מתקשה לקום ממיטתו לאחר שהחזיק במשך שנים בכלא הסובייטי ומה שנה לאחר משפטו. חובה עלינו להעלות את החרדה הזאת בפני כל העולם. אנחנו חייבים לעורר את דעת הקהל, ככל יכלתנו, לנושא זה. עלינו לעשות הכול ולהמשיך בועקה לפני שיהיה מאוחר מדי. אנחנו יודעים מה מצב בריאותו של שצ'ראנסקי. חברת-הכנסת שאימץ את יוסף מנדלביץ' אני יודע משיחה שהיתה לי עם מי שהיה שותפו בתא הכלא ושחרר לפני כחמש שנים, שגם לבריאותו נשקפו סכנה חמורה. כל זה אינו מעניין את הסובייטים. הם אינם מוכנים לשיקול אנושי שאפילו במשטרים רודניים אחרים לוקחים אותו בחשבון. אבל אנחנו חייבים להזעיק ולזעוק מתוך אמונה שלמה שתהיה לכך תוצאה. אני עוד זוכר את ההיכוח עם אלה שאמרו שצריך לפעול בשקט ולא להזעיק את הסובייטים כדי שלא תהיה תוצאה הפוכה. אין זו האמת. הזעקנו, זעקנו והשגנו הישגים. הסובייטים, עם כל הרשע שלהם וה"אכזריות" שלהם, אינם חיים בחלל ריק. הם מושפעים ממה שקורה בעולם ואנחנו יכולים להצליח בכך.

אדוני היושב-ראש, ברצוני לסיים מדבריו של אנאטולי שצ'ראנסקי עצמו, שאמר בסיום משפטו מלים אלה: "אני פונה לעמי ולאביטל שלי — בשנה הבאה בירושלים, ולבית-המשפט העומד להודיע על גור דיני שכבר מוכן

על-ידי הק.ג.ב., תוך דיכוי ואיומים שנועדו לשבור את נפשו. שצ'ראנסקי עמד בכל אלה בכבוד ובגאון. בתום שבועיים אלה נחטף שצ'ראנסקי בלכתו ברחוב על-ידי סוכני הק.ג.ב. ונעלם ל-16 חודש. התברר כי במשך כל התקופה הזאת הוא הוחזק בכלא לאפורטובו בבדידות מוחלטת, בלא לראות פני קרוב או חבר, ועמד בלחץ מתמיד של עינויים וחקירות, וכל זאת תוך הפרת החוק הסובייטי. ב-10 ביולי 1978 הועמד שצ'ראנסקי למשפט נאשם בריגול ובבגידה במולדת, בפרופאגאנדה אנטי-סובייטית ובתביעה לדון את הממסד הסובייטי באשמת אנטישמיות. שצ'ראנסקי נשפט ל-13 שנות מאסר, מהן שלוש שנות כלא במשטר חמור ביותר ועשר שנות עבודת פרך במחנה.

עתה נמצא אנאטולי שצ'ראנסקי בכלא צ'יסטופול, כ-800 קילומטרים מזרחית למוסקבה. שנתיים וחצי עברו מיום מאסרו והשבוע חל יום השנה למשפטו. נמסר לי כי מצב בריאותו הולך ורע, ויש אף חשש לאבדן מאור עיניו. במכתביו האחרונים שנשלחו מכלא צ'יסטופול שברפובליקה הטאטארית לאמו במוסקבה כותב שצ'ראנסקי כי הוא סובל מכאבי ראש עזים וכי מצב בריאותו הולך ומידרדר. במכתבו האחרון, מ-10 ביוני השנה, הוא מזכיר כי איננו מסוגל כמעט לקרוא ולכתוב. לאחרונה אף אין עיניו מסוגלות עוד לשאת אור יום והוא נאלץ להרכיב משקפיים כהים. בני המשפחה העלו סברה שהבידוד המוחלט שבו היה נתון במשך 16 חודש עד למשפט הוא שהשפיע על המצב. בהתאם לאינפורמציה האחרונה שבידינו מתקשה עתה שצ'ראנסקי לקום ממיטתו והוא מאבד משקל בצורה מהירה. יש חשש שיש לו דלקת במות, וכפי שהתבטא אחד היושב אתו יחד, "לאיש פה לא איכפת". להם שם לא איכפת אך לנו איכפת. אנו בני עמו, אנו אחיו, אסור לנו לשחוק.

כנסת נכבדה, המשפט נגד שצ'ראנסקי היה סגור ונמנעה ממנו הזכות להיעזר בעורך דין. הוא הגן על עצמו, דחה את ההאשמות, הכריז על כך שהוא חף מפשע ועל המשפט כאבסורד. בדרך לא דרך הגיעו דבריו אלינו. במלותיו האחרונות במשפט הוא אמר: "בזמן חקירתו הוזהרתי החוקרים כי העמדה שבה אני נוקט תגרום לכך שאני אסתכן בגור דין מוות או לפחות 15 שנות מאסר. הם אמרו לי שאם אשתף פעולה ואעזור להשמדת תנועת העלייה היהודית אצא לחפשי מייד ואוכל להיפגש עם אשתי. לפני חמש שנים הגשתי בקשה לעלייה לישראל. כעת יותר מתמיד אני רחוק מאותו חלום. למעשה זוהי עובדה שהיתה צריכה לצער אותי אך אני מרגיש בדיקו על ההיפך. אני שמח. אני שמח שמה שחיייתי ביושר עם עצמי ועם מצפוני. אני רואה עצמי כבר מזל שזכיתי להיות עד לתהליך של התחיה היהודית בברית-המועצות. אני מקוה שההאשמות האבסורדיות נגדי ונגד כל תנועת העלייה היהודית לא יסריעו ליציאה לחופש של אנשים אלה. הקרובים אלי יודעים עד כמה רציני להיות בישראל עם אשתי אביטל במקום לפעול בתנועת העלייה".

הוא כלאו, הוא אינו יכול להשמיע את קולו בפני תבל ומלוואה. הוא כאילו דומם, הוא כאילו שותק, ואם אטומה אונה של תבל מלשמוע את השתיקה הוועמת הבה אנו פה במולדת נגביר את הצעקה של האומללה, את התחינה של אשת חיקו הצעירה והנאמנה שיומם וליל מתדפקת על כל דלת אפשרית, מתפרצת דרך כל סדק צר ועיניה מלאות תחינה: תנו לי את בעלי, הצילו

גברו הרדיפות נגד כל מה שיכול היה להתפרש כנסיון לשמור על היהדות. עתון וספר עברי נאסרו לפירסום. ספרים עבריים שהיו בספריות לא ניתנו לקהל, וכל מי שנחפס באחזקת ספר עברי, ובייחוד ספר מארץ ישראל, הוחזק כפושע. בשנת 1935 אמר ההיסטוריון ש. דובנוב בהצגה בעיר הבירה של ארץ הולדתו קובנא שבליטא: "היהודי עובר בברית-המועצות דרך כור של דייסטוריי ואציה. ממילא נתון שם היהודי גם תחת מכבש של דנאציזאנליזאציה והוא נדחף לזרועות הטמיעה. היהודים של ברית-המועצות יהיו אזרחים סובייטיים אך לא יהיו דים. הם יתבוללו". החזות הקודרת של דובנוב לא התאמתה. אך לא רק החזות שלו. כל המדענים שניבאו את היעלמותה של יהדות ברית-המועצות, כולם טעו.

ב-21 ביוני 1941 תקפו הגרמנים את ברית-המועצות ופלטו לתוכה. למרות ההשמדה ההמונית של היהודים על-ידי הגרמנים — בשיתוף פעולה של רבים מבני המקום, אוקראינים, רוסים ואחרים — ולמרות כל הנסיונות והמאמצים של הקומוניסטים ברוסיה להטמיע את היהודים קרה גם: התעוררותם של בני גויע שהוריהם ואפילו הורי הוריהם שכחו את יהדותם או רצו לשכוח או ניסו לשכוח שהם יהודים. כשהייתי נער הייתי שומע את הקומוניסטים היהודים שרים את השיר הפופולארי: "לאמרי טרינקע א לחיים פארן ליבן חבר סטאלין" "הבה נשתה לחיים" לכבוד החבר האהוב סטאלין". הם שתו לכבודו, וההמשך היה שבערוב ימיו שתה הוא את דמם. רבים מאותם השירים מצאו את מותם בטיגות, בקור, בכפור וברעב, במחנות ההסגר שאליהם נשלחו בפקודת סטאלין, בפקודת המפלגה הקומוניסטית ובשיתוף פעולה של יהודים. "שמש העמים" הגדירו הם את סטאלין, וכששמש זו כבתה הם הבחינו בשמש אחרת הוורחת למענם, שמש אמיתית, חמה ואוהבת, שמש של ארץ ישראל. וכך הסתערו רבים על שערי היציאה של ברית-המועצות בדרך לא דרך. רבים נפלו ובמקומם קמו אחרים שהמשיכו. היו לאחרונה בין יהודי ברית המועצות כאלה שהנחילו לנו אכזבות. אך רבים שהם מלאי רוח הקרבה ואידיאל מצביעים כי לא הנושרים הם הדמויות שמסמלות את רוח יהדות ברית-המועצות. רק זה שהיה וחי תקופת-מה בברית-המועצות יכול להבין את גדלות הרוח של אלה הנאבקים עם, אלה הנקראים "סירובניקים" ואלה הסובלים מרה כ"אסירי ציון".

אחד מהם הוא אנאטולי שצ'ראנסקי שהיום מלאה שנה למאסרו. אנאטולי שצ'ראנסקי הוא בן 31, מאתיא-טיקאי. בשנת 1973 הוא ביקש לעלות לישראל ונענה בסירוב. מאז היה לפעיל עלייה, לחם למען הזכות האלמנטארית של חופש עלייה לארץ ואיחוד משפחות. אשתו, אביטל, עלתה לארץ ב-1974. ב-1977 נתפרסם בעתון הסובייטי "איוזבטיה" מאמר שנכתב על-ידי פרובור קאטור, ובו נאשם שצ'ראנסקי יחד עם שבעה אנשים מראשי תנועת העלייה והסירובניקים בקשר עם הביון האמריקני ובריגול.

כנסת נכבדה, אני זוכר עלילה זו. ממש לנגד עיני עומדות הדמויות של חברי, מחנכי ומפקדי, כאשר הרוסים באו אלינו. אני הכרתי אותם. אני ידעתי שלבם מלא וגדוש באהבה לציון, באהבה לארץ ישראל, ושאיפתם היא להילחם כדי לחזור למולדת. אני זוכר במה האשימו אותנו אז: סוכנים אמריקנים, מרגלים. כך אני רואה גם את ההאשמה הפומבית של שצ'ראנסקי. ואחרי ההאשמה פומבית זו באו על שצ'ראנסקי שבועיים של רדיפות

אחת כל עוד אפשר, כל עוד מצב בריאותו לא הידרדר עוד יותר, ואסיתי אני בחומרה, ועם כל הכאב והצער: כל עוד עודנו חי.

כנסת נכבדה, בתחילת דברי פירטתי את ההנחות של המדיניות הסובייטית לביסוס הטענה שאין אומה יהודית. המציאות סטרה על פני ההנחות האלה. היום יש לנו למולנו ולאשרנו, כפי שהם הגדירו זאת או, טריטוריה משותפת היא ארץ ישראל, ארץ מולדתנו, שפה משותפת היא השפה העברית ותרבות חיה ומשותפת. אנו היום עם ככל העמים. עם בריא כגוף בריא חש בכל דקירה בגופו, ואפילו הקטנה ביותר. איזה עם אנחנו? לולא היינו שותפים בכאב של שצ'ראנסקי ומשפחתו היה הדבר מצביע על מצב רעוע של גופנו כעם. שותפנו תנו בכאב היא ההוכחה הנוספת שאנו עם בריא, עם אחד, יליו אחינו בכל מקום שיהיו. אך בתחושה לא די. הזעקה חשובה אך גם היא אין די בה. יש לנקוט במעש. ואני נושא את עיני אל ממשלת ישראל שבראשה עומד אסיר ציון, מנחם בגין. הייתי בסביבתו כאשר הוא נאסר ואני יודע שהוא שותף לדעתי. יש לפעול בעז, באומץ. בכל מקום שפוגעים ביהודי בגלל יהדותו תתפרש הפגיעה כפגיעה בכל העם. כל מקום שהיהודים נרדפים על יהדותם מדינת ישראל היא משענתם העיקרית. הבה נתאחד בגישה זו ואז יש תקווה שנוכל בקרוב לבשר לאביטל: בעלך אתך-אתנו.

למולך האדום נאמר: אתם לא תשברו את רוח היהדות. גדולים וחזקים מכם במשך דורות לא שברו את העם היהודי. ועוד נאמר להם: לנו היהודים כעם לא חשוב מהו דגלו של זה שרודף אותנו ומענה אותנו אם הוא שחור או אדום. כל מי שרודף אותנו לא רק דגלו שחור אלא גם הוא שחור ומלוכלך.

כנסת נכבדה, כאות הודעה עם אנאטולי שצ'ראנסקי ומשפחתו ועם כל אסירי ציון אתם מוזמנים למזנון חברי הכנסת לסעוד ארוחה כזאת שאוכלים שצ'ראנסקי וחבריו לכלא, ארוחה דלה, אך דעמים גדולת בה.

הי"ר ב. הלוי:
רשות הדיבור לשר חיים לנדאו, לתשובה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:
אדוני היושב-ראש, "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, הינשא שופט הארץ, השב גמול על גאים", זה שירו של יום שבו מתקיים דיונונו היום בגורלו של אנאטולי שצ'ראנסקי כאשר קיימת הסכנה כי יאבד את מאור עיניו בכלאו.

היו ימים ובצר לנו נשאנו את עינינו לשמיים כי רק משם יכול היה לבוא עזרנו. אכזריות משתוללת היתה מנת חלקנו במשך דורות ועולם אטום סביבנו. כך אירע אף בדורנו אנו, בעת הגדולה בשאואת שפקדה את עמנו. חברי הכנסת, האומנם ניתן להשלים עם כך כי אטימות הלב לסבל אדם המדוכא על כנות אמונתו, על טוהר שאיפתו ושל גאוותו עמידתו, כי אטימות הלב לסבלו של קיבוץ לאומי הרוצה לשוב למולדתו ואין נותנים לו ומחזיקים בו בכוח ברוטאלי, כי כל אלה הווים גם היום נורמה חברתית נסבלת ונורמת התנהגות מקובלת של ממשל מערבי? אנו כמובן לא נסכים ולא נשלים ונתמודד וגם נוכל.

הורגלנו לפילוסופיה הפוליטית שאותה ביטא בזמנו שר בריטי חשוב באמרו לד"ר ויצמן המנוח לאמור: "When expediency clashes with justice,

אדוני היושב-ראש, היום נזעקנו להצלתו של הצעיר בחבורה, של אחד המופלאים שבהם, פעיל ומפעיל, זועק ומוזעק, אנאטולי שצ'ראנסקי. אנאטולי שצ'ראנסקי כבר כתב פרק בתולדות ישראל. עלילה העלילו עליו בגלל נאמנותו לעמו שאותה נשא בגאווה בראש חוצות. משפטו היה משפט נוסח ה"אוכראנה" ומשפטו סטאלין. שלוש עשרה שנות מאסר פסקו לו שופטיו-קטיגוריו. בסארהס ההיא, שלה קראו "משפט", שנתקיימה לפני שנה במוסקבה, אמר אנאטולי שצ'ראנסקי לשופטיו, לבני עמו

קיים הפגנה ליד שגרירות ברית-המועצות בווינגטון. נשות חברי הקונגרס האמריקני שולחות מברקים בעניין שצ'ראנסקי, מנדלביץ' וסלפאק ותובעות את שיחרורם כאשר פעולתן למען שיחרורה של אידה גודל נמשכת בהתמדה. גם במונטריאול תתקיים ב-15 לחודש זה הפגנה לפני בניין הקונסוליה הסובייטית. נעשות פעולות גם באיטליה וגם בצרפת על-ידי חוגים שהם ידידותיים לברית-המועצות. מסע ההצלה החל לנוע ואנו מקווים כי הוא ילך ויגבר ויקיף חוגים חדשים. יש חשיבות רבה לפעולה הנעשית על-ידי העתונות ואמצעי התקשורת האחרים בארצות-הברית ויכולה להיות לכך השפעה רצינית דווקא בימים אלה. לצד הפעולות שהוזכרו גם הופנו פניות רבות לצלב האדום הבין-לאומי שיתערב למען הצלתו של אנאטולי שצ'ראנסקי.

אדוני היושב-ראש, לעת כזאת, כאשר חיי אחינו אנאטולי שצ'ראנסקי בסכנה, לא נחריש. בעת שבה ברית-המועצות מעוניינת בשיפור היחסים עם המערב לא ייתכן כי היא תוכל לבוא אל שולחן הדיונים לבקש טובות הנאה לעצמה כאשר סבל יהודי ודיכוי יהודים בידה. נעמוד על המשמר, כן, נעמוד על המשמר.

חברי הכנסת, אין לבי לפולמוס, אין גם טעם בו, ודאי לא במעמד זה, עם דברי דמיון שאינני רוצה לכנותו כפי שאני מכיר אותו כבר. עם הנאמר כאן על איוו שהיא עיסקה דמיונית סביב סאל"ט 2, הערות קצף במקום עובדות — כאשר הם באות על רקע של הרגשת טינה — אין טעם להתווכח ולא אתווכח.

אדוני היושב-ראש, בשם ממשלת ישראל אני מרשה לעצמי לקרוא לשלטונות ברית-המועצות לשחרר את אסירי ציון מכלאם ולאפשר לאנאטולי שצ'ראנסקי לצאת מייד את ברית-המועצות למען יציל את מאור עיניו וחיויו. אין בפנייתנו זו כל כוונה לפגוע בברית-המועצות. אנו תובעים כי ייפסק יחס הרשע הנקוט כלפי אחינו, וייקרא דרור לענותם ולסבלם. בטלו מרצונכם את חרפת המשפ"טים המבויהמים ורק באהדת העולם תזכו על כך. חברי הכנסת, אזרחי מדינת ישראל, הכנסת בישראל וממשלת ישראל, בני עמנו באשר הם שם, ועמם רבים וטובים בעולם כולו לא יתנו לעולל המשועל להימשך. מכל במה ברחבי תבל תינשא התביעה הצודקת להצלתו של אנאטולי שצ'ראנסקי ולישחרורם של כל אסירי ציון, למתן רשות העלייה לכל מסורב העלייה ולכל דורשי ציון בברית-המועצות. וכאשר זכינו בעקבות מערכה עקשנית, עקבית וצודקת לראשית העליה מברית-המועצות, כן אנו מאמינים כי לא רחוק היום שבו ייפתחו שערי הכלא בברית-המועצות בפני אחינו הנמקים בהם ושערי היציאה בפני כל אחינו השואפים לעלות למולדתם ארץ ישראל.

ולאנאטולי שצ'ראנסקי ארשה לעצמי לומר מכאן, מירושלים, עיר הנצח וברית הנצח שלנו: מאור עיניך בעינינו; חירותך בלבנו, כאמונתך-אמונתנו נחיה ונגבר וסופה לנצח. לשנה הבאה בירושלים.

אדוני היושב-ראש, אני פונה לחברי הכנסת אשר העלו את הצעותיהם מעל הבמה והשמיעו את דבריהם כי יסתפקו — לאור הדחיפות שבפעילות בנושא שהעלו — עם הנאמר בדיון זה בכנסת.

הי"ר ב. הלוי:

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, האם את מסכימה להצעה של השר?

ולעולם כולו דברים שלא אחזור על אלה מהם שהועלו כאן על-ידי חברי הכנסת אלא אביא את הסיפה של דבריו, ואני מצטט: "במשך אלפיים שנה היו בני העם היהודי מפוזרים בעולם אולם בכל מקום שהם ובכל פינות העולם הם חוזרים על הפסוק 'לשנה הבאה בירושלים'". כעת, כאשר אני רחוק יותר מתמיד מאביטל, כאשר אני עומד בפני שנים קשות של מאסר, אני אומר לבני עמי ולאשתי אביטל: 'לשנה הבאה בירושלים'". כך נישאה לפני שנה בין כתלי בית-המשפט במוסקבה, המלא שוטרי ק.ג.ב. מבפנים ומבחוץ, אמונת הנצח של עם ישראל שעליה הורגנו במשך עשרות דורות.

אדוני היושב-ראש, אנאטולי שצ'ראנסקי אחינו עומד שנים בתנאי מאסר קשים. שישע-עשר חודשים הוא הוחזק בכלאו בבדידות ומאז משפטו עברה עליו שנה ככלא צ'יטופול. זה חודשים שהוא מתאונן במכתביו לאמו ולרעייתו על כאבים בראשו ובעיניו. בימים אלה נודע כי מצב בריאותו הולך ורע. הוא כותב לאמו כי מכתביו יהיו קצרים שכן בגלל הכאבים הקשים בראשו ועיניו עליו לכתוב אותם בהפסקות. כתב אחד האסירים בחודש שעבר כי "אנאטולי סובל מכאבי ראש איומים, מחום מתמיד, והוא הולך ומאבד ממשקלו. תהליך מסוכן עובר עליו ויש צורך דחוף בבדיקה רפואית לקביעת המחלה אבל ראש אינו שם לב לכך". במכתבו האחרון מ-10 ביוני 1979, מכתב קצר מאוד ורצוף מחיקות צנזורה, כותב שצ'ראנסקי כי בחודש מארס הוא נבדק על-ידי רופא שקבע כי הוא סובל מלחץ דם גבוה. הוא נתן לו טיפות עינים אך ללא הועיל. אתמול, אדוני היושב-ראש, באה התרעה בשיחה טלפונית מרוסיה ל-קאנאדה על התמרה במצב בריאותו ועל הידרדרות במצב ראייתו. נמסר בשיחה זו כי שלטונות בית-הכלא דחו את בקשת אמו הישישה, הגב' מילגרם, להקדים את פגישתה עמו. פניות הגברת מילגרם לרשויות לטפל בבריאות הלקויה של בנה נענו בשלילה. פניותיה לצלב האדום בנידון לא הועילו עד כה ואף לא נענו.

כזה מצב בריאותו הרעוע של אנאטולי שצ'ראנסקי וזו הסכנה הנשקפת לחייו. על-כן, חברי הכנסת, נזעקנו עוד בטרם הגיעו ידיעות אלה טיפל ראש הממשלה באופן שוטף והוא מוסיף — בקשריו עם מדינאי העולם — לטפל בבעיות ובגורלם של אסירי ציון, מסורב העלייה וכל דורשי ציון. וגם בגורלו של אנאטולי שצ'ראנסקי הוא טיפל והוא מוסיף לטפל. חברי הכנסת, על-פי בקשת משרד החוץ פנתה שגרירות הולאנד במוסקבה אל השלטונות הסובייטיים בבקשה להתיר לרופא עיניים מערבי לבדוק את שצ'ראנסקי. עתה מצפים להשועם. לא רק אנו נזעקנו, גם הזעקנו אחרים. ידוע לי כי יהודים ברחבי תבל נזעקו בימים אלה לחוש להצלת אחינו אנאטולי שצ'ראנסקי ועמם מדינאים, רופאים ומדענים שאינם יהודים. בלונדון יש פעולה נרחבת. רופאי עיניים מומחים פנו בתביעה לאפשר להם לבדוק את ראייתו הלקויה. אגודת הרופאים בני-יורק עומדת להתערב אצל שלטונות הבריאות הסובייטיים. מדעני מחשב בני-יורק פונים במברק לברז'נייב ובודנקו. חבר הקונגרס בנג'מין בינגהאם יציע מחר שהקונגרס בווינגטון טון יתבע את שיחרורו של שצ'ראנסקי. חברי בית הנציגים האמריקני ממדינת ניו-יורק פונים במברק אל הבית הלבן בווינגטון ולשלטונות במוסקבה ותובעים פעולה. הסנאטורים היינס וקרינסטון הודיעו כי יפרסמו הודעה למען שיחרורו של שצ'ראנסקי. מחר עומדת להת-

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
כן, אדוני היושב-ראש.

יהודה בן-מאיר (חזית דחית לאומית):
מסכים.

היו"ר ב. הלוי:

היו"ר ב. הלוי:

חברת-הכנסת גאולה כהן, האם את מסכימה?

חברת-הכנסת גאולה כהן, האם את מסכימה?

גאולה כהן:

רב שילנסקי (הליכוד):
מסכים.

כן, מסכימה.

היו"ר ב. הלוי:

היו"ר ב. הלוי:

אם כן, הכנסת מסתפקת בדברים שנאמרו מעל במת הכנסת עליידי ארבעת חברי הכנסת שנאמו ובתשובה שניתנה עליידי השר חיים לנדאו.

חברת-הכנסת יהודה בן-מאיר, האם את מסכים?

4. הסכם סאל"ט 2

היו"ר ב. הלוי:

ההסכם סאל"ט, אם יתעלם מהקשיים בתהליך הליבראלי-זאציה הפנימית בברית-המועצות ומקריאת האמיצים לשבליבראליזם, ובראשם הפרופ' אנדריי סאחארוב, אשר את ההסכם, תוסג אחור תקווה שטופחה בעמל רב ותהא זו מכשלה לשנים רבות.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת אמרי רון בנושא הסכם סאל"ט 2.

אמרי רון (המערך):

ההסכם סאל"ט נובע מהתחייבות מפורשת וחתומה של שתי המעצמות הגדולות לצמצם את מאגריהן הגרעיניים במגמה לחסלם בתהליך מודרג. התחייבות זו כלולה בהסכם למניעת תפוצתו של הנשק הגרעיני (א.נ.פ.ט. סעיף 6) שנחתם ב-1 ביולי 1968. הנשיא ג'ונסון חזר והדגיש מחוייבות זו כדי לסלק את חששותיהן של המדינות הלא-גרעיניות מפני התעצמות נוספת של המעצמות ה-

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחודש שחלף נחתם הסכם בין ארצות-הברית ובין ברית-המועצות בדבר הגב' לת הנשק האסטרטגי, סאל"ט 2. בחודשים הקרובים יעמוד נושא זה במרכז הדיון בציבור בארצות-הברית. כדי שהמסמך אשר נחתם בווינה יהא בעל תוקף חוקי יש צורך באישור הסנאט ברוב של שני-שלישים. הדיון ותוצאותיו נוגעים לבעלות בריתה וידידותיה הפוליטיות של ארצות-הברית וישראל בתוכן. המדינות הללו מעורבות בדיון ומשפיעות עליו בדרכים ישירות ועקיפות. העמדות בסנאט חלוקות ונימוקים כבדי משקל נשמעים לכאן ולכאן.

ההסכם סאל"ט נובע מהתחייבות מפורשת וחתומה של שתי המעצמות הגדולות לצמצם את מאגריהן הגרעיניים במגמה לחסלם בתהליך מודרג. התחייבות זו כלולה בהסכם למניעת תפוצתו של הנשק הגרעיני (א.נ.פ.ט. סעיף 6) שנחתם ב-1 ביולי 1968. הנשיא ג'ונסון חזר והדגיש מחוייבות זו כדי לסלק את חששותיהן של המדינות הלא-גרעיניות מפני התעצמות נוספת של המעצמות ה- תובעות מהן היגזרות מנשק זה. מניעת תפוצתו של הנשק הגרעיני עומדת בראש סדר העדיפויות של ארצות-הברית וברית-המועצות. למרות התנגדות מבית בכל אחת מהן קיבלו ממשלותיהן את עקרון ההדדיות כפי שתבעו המדינות הלא-גרעיניות. ברור להן שללא התקדמות ממשית לצמצום חימושן הגרעיני לא יעלה בידן לבסס את המבנה הרופף של האמנה למניעת תפוצתו של חימוש זה.

ברור לכול כי דמותה של ארצות-הברית, מחוייבותה לסדר עולמי המאפשר יישוב סיכסוכים וריכוך ניגודים ללא שימוש בנשק ואף אמינותה כיוזמת וערבה להסכמים בין-לאומיים — כל אלה תלויים עתה בהכרעה בסנאט בוועידת סאל"ט. ארצות-הברית אשר תדבק בתהליך הדטאנט ותאשר את ההסכם סאל"ט היא ארצות-הברית שונה מזאת שתדחה את ההסכם. ודאי, ההיסוסים הם מחוייבי המציאות. מדובר בהסכם עם ברית-המועצות המנהלת את ענייני הפנים והחוץ שלה בדרכים המעוררות רתיעה ולעתים אף דחייה עזה.

בעניין זה, מהו המצב הרצוי מבחינת בטחונה של ישראל ושלומה? האם רצוי שייכשל ההסדר למניעת תפוצה גרעינית, ונשק גרעיני יימצא לכל מי שידו משגת? ואם כשלו זה אינו רצוי, האין הוא בלתי נמנע? שמה אין הדיבורים על צימצום חימוש ומניעת תפוצה אלא מסווה ומלכודת פתאים?

למרות זאת אין לדחות על הסף את ההסכם בטענה סתמית שהוא משרת אינטרס סובייטי. דחייה על הסף פירושה דחייה לקראת אפשרות רצינית של התנקשות צבאית. הרי אין להעלות על הדעת ההסכם יציב אלא אם יש בו איוון של מידת סיפוק האינטרסים החיוניים לכל אחד מהצדדים השותפים. אף אין להתעלם מכך שברית-המועצות, למעצמות האחרות, איננה מונוליתית ביחסה לסכנת המלחמה הגרעינית ותוצאותיה. יש בה סיעה מיליטאנטית השואפת להאדרת העוצמה הגרעינית ללא גבול כדי לקדם יעדים הסותרים את המורשת ההומאניסטית של כל הדורות, כמוכּן בשם "הסוציאליזם". אני אומר סוציאליזם במרכאות באשר אין סוציאליזם אמיתי בלי המרכיב של חירות הפרט. אך יש בהנהגת ברית-המועצות גם כאלה הערים לסכנה הכרוכה בעמדה מיליטאנטית זו והם שותפים כנים למאמץ לצמצום, ואולי לסלק, את אימת השואה הגרעינית. אם ידחה הסנאט את

להסכם למניעת תפוצה שותפות כיום כ-100 מדינות. אמינות ההסכם מותנית באוניברסאליות שלו ויעד זה הוא עתה בהישג יד. רק כעשרים מדינות נמנעו מלחתום. לשתיים מהן, צרפת וסין, יש כוח גרעיני עצמאי; לחמש מהן יש אופציה למימוש יכולת גרעינית צבאית אך עדיין לא להצבה במערך אופראטיבי ולשימוש. אי אפשר לקבוע בבטחון שניתן יהא בעתיד למנוע תפוצה של נשק גרעיני אך יהא זה משגה להתעלם מכך שהמאמץ להשיג יעד זה הוא ניכר ושיש לו תוצאות בהווה. המדינות המייצרות ציוד גרעיני, צבאי ואזרחי, התכנסו בלונדון בקיץ 1975 ביוזמת קסינג'ר והחליטו לתמוך בהסכם למניעת תפוצה. הן התחייבו שלא לספק ציוד גרעיני

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות לסדר-היום —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה עמדתה של הממשלה לגבי ההסכם? מה דעתה לגבי פירוק האזור מנשק גרעיני? מדוע הממשלה מתחמקת מזה? מדוע היא לא נעתרת לפניית שתי המעצמות להצטרף לאמנה למניעת הפצת הנשק הגרעיני?

משה שמיר:
אני מענה לך.

הי"ר ב. הלוי:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת משה שמיר, להצעה אחרת.

משה שמיר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום. חושבני שיש כאן תכסיס מלאכותי להעלות על סדר-היום את שאלת הצטרפותה של אי הצטרפותה של ישראל להסכם או לאמנה לאי הפצת הנשק הגרעיני. יש כאן צורה מוסווית של נסיון להטות מוסר למדיניות הישראלית ולא מקרה הוא שקרי-אות הביניים, שהן קצת יותר שמאליות בספקטרום הפוליטי שלנו משל המציע, הציגו את הדברים בצורה ברורה.

אכן זה נראה לי קצת אירוני שדובר של מפלגה מכובדת וחשובה מבחינה היסטורית וציונית, שהשתחררה זה לא כבר מהמשגה הטראגי של הנסיון להיצמד למדיניות מוסקבה, מנסה עכשיו באותה עקשנות להיצמד למדיניות של ארצות-הברית ולראות בה את הישועה ואת הנחמה. הנושא של סאל"ט 2 עומד בוויכוח חריף מאוד בארצות-הברית ובעולם כולו. חלק מהתמוטטות יוקרתו של נשיא ארצות-הברית תלוי באופן הכישר והעלוב ובתוצאות המפוקפקות של סאל"ט 2. אנשי בטחון ומדיניות רציניים ביותר, רובם ידידי ישראל, אנשי צבא לשעבר כמו גנרל קיגן, גנרל הייג, אדמירל זומולט, הסופר הרוסי, גדול מגדולי הרוח של ימינו, סולוביצין, כולם טוענים שמה שקורה בהסכם סאל"ט 2 הוא שארצות-הברית העייפה, השבעה והמפונקת נפלה בפח של המדיניות העקבית של ברית-המועצות, הממשיכה בקו האימפריאליסטי שלה מאז מלחמת העולם השנייה, מנסה להתחיל, להרדים ולהפיל בפח את העולם התפשי המערבי הדמוקרטי.

אין כל ספק שכל ההסכם בין מדינה או קבוצת מדינות דמוקרטיות ובין מדינה או קבוצת מדינות דיקטטוריות יש בו מלכתחילה סיכון גדול מאוד. וזאת כיוון שהמדינה הדמוקרטית והמדינות הדמוקרטיות פתוחות לביקורת פנימית, לביקורת עצמית, הכול מונח על השולחן, כל דיון אסטרטגי וכל מחשבה חדשה נחשפים לוויכוח בין-לאומי בכל אמצעי התקשורת, והממשל תיכב מסור דיווחשבון לעמו. במדינות הדיקטטוריות ייכל מטה צבאי מצומצם לתכנן מכת מוות, מהלומה צבאית נבזית ביותר, בלתי אנושית ביותר וקטלנית ביותר, מבלי שמישהו ידע על כך, בלי שמישהו יוכל לדון על כך ומבלי שמישהו יערער על כך אחרי שהדבר יקרה. הסכם סאל"ט 2 הוא במאקרו, במידות גדולות, מה שהחווה הישראלי-המצרי הוא במיקרו, במידות קטנות. זהו אותו מקרה של מדינה דיקטטורית שהפילה בפח תבנה דמוקרטית, בתסות אשליה של הסכם ושלום ורצון טוב מחשלת הדיקטטטורה את העוצמה הצבאית שלה ומחזקת אותה לקראת הפלתה והשמדתה של המדינה הדמוקרטית.

כלשהו למדינות שאינן חתומות. צרפת, שהשתתפה בכינוס לונדון, וסין שלא השתתפה, מקיימות בפועל את מדיניות מניעת התפוצה וממשלת צרפת אף הצהירה על הודעתה עמה חרף התנגדותם של גורמים שניסו לאלץ ממשלה זו לקיים הסכמים סותרים שנחתמו בעבר. יש בארצות-הברית ומחוצה לה רבים המערערים על פריט זה או אחר ברשימת ההיתרים והאיסורים של סאל"ט או מטילים ספק בהיבט זה או אחר של הסדרי הפיקוח אך אלה בסופו של דבר אינם פוסלים את מגמת ההסכם; אולם יש גם כאלה השוללים את עצם הלגיטימיות, הצורך והאפשרות של הסכמים למניעת תפוצה. הראשונים אינם מפקירים את הבטחון הלאומי כפי שתבונה האחרונים, כביכול, איננה ערובה לבטחון זה.

על ישראל לתמוך באופן פעיל בסאל"ט מבלי שתחטא בהונאת הכוננות ברמה הדרושה למקרה של כשלון המדיניות הרצויה. הצטרפות ישראל למחזה מכשילי סאל"ט על-ידי הפגנה גלויה או מרומות של וילוויל במאמצים למניעת תפוצה תבטיח פרסים בעלי ערך מופקד אם אמנם ייכשלו מאמצים אלה. ובינתיים עלולה ישראל להילקע לקשיים חמורים מבחינה צבאית, מבחינה מדינית, ובעיקר מבחינה כלכלית. מי שעניינים לו בראשו יכול היה להבחין שהימורה של ממשלת פאקיסטאן לבנות "פצצה גרעינית איסלאמית" נבלמה באמצעים דראסטיים על-ידי אירגון המדינות המייצאות ציוד גרעיני, מועדון לונדון, ובראשו ארצות-הברית. על-פי חוק שנחקק בקונגרס אשתדך ביוזמת הנשיא קארטר הופסק כל סיוע צבאי וכלכלי לפאקיסטאן. ממשלת ארצות-הברית הבהירה לפאקיסטאן שהיא מבינה לתששותיה מפני איום גרעיני מצד הודו והיא מפעילה את שירותיה הטובים כדי להביא את הודו להסכם על פירוק גרעיני של תת-היבשת. כשלון סאל"ט יביא, במישרין, לכשלון מהלך פוליטי זה. ארצות-הברית פעלה לפי מיטב האינטרסים של ישראל בנתקה את הקשר הגרעיני בין לוב לפאקיסטאן. ראש הממשלה של ישראל, במקום להביע תודה והודות, פנה, כדרך שתדלנים וגבאים, לממשלת הולאנד בבקשה למנוע מחברה פרטית מכירת סוג מסויים של פלדה הדרוש לפאקיסטאן לייצור פצצות. תמיכת ישראל בסאל"ט, הבעת הודות עם הסיעות הפחות מיליטאנטיות במזרח ובמערב, תבטא את הסתייגותה של ישראל מנוקשות אידיאולוגיות שבה טמון ורע הפרוענות של עימותים צבאיים. עמדה כזאת תבהיר שפני ישראל, גם באזורנו, להסדרים שימנעו הסלמה גרעינית, בתנאי שתתחייבנה לכך כל המדינות.

חברי הכנסת, הדטאנט איננו נושא בלעדי אמריקני—

סובייטי. יש לישראל אינטרס מובהק בהצלחתו. נוכח המאבק הצפוי בסנאט נגד מדיניות הדטאנט ונגד סאל"ט אל תעורר ישראל את יריבי קארטר ולא תתיר להם לנצל את שמה ואת שמו של העם היהודי לעניינים אלה.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לכבוד השר נסים, לתשובה בשם הממשלה.

השר מ. נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מסכים לכמה משיעוני ומחנותיו של חברת-הכנסת אמרי רון אבל הוא העלה נושא חשוב הרואי לדיון רציני והמקום לכל הוא ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. אשר על כך אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה דעתך על פירוק המזרח התיכון מנשק גרעיני?

משה שמיר:

אני בעד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נעים לשמוע זאת.

היו"ר ב. הלוי:

האם חברי-הכנסת רון מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון?

אמרי רון (המערך):

כן.

היו"ר ב. הלוי:

אם כן, לפנינו שתי הצעות: להסיר את ההצעה מסדר-היום או להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

— בסדר-היום

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת

— החוץ והבטחון

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לחברי-הכנסת תופיק טובי, להודעה על הימנעות סיעתו מהצבעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נמנענו מהצבעה כדי להביע קודם כול התנגדות לדבריו ולעמדתו של חברי-הכנסת שמיר. אין לעבור על דבריו אלא בשתיקה ולהסתפק בהרמת יד נגדם אלא יש להוקיע את העמדה הזאת כעמדה שבאה להטיף למעשה להליכה ולעליית ישראל על מסלול מלחמה עולמית, מלחמה גרעינית, ויש להתריע ולהוקיע את כל המטיפים לדרך המסוכנת, דרך האסונות הזאת.

משה שמיר:

רק להיגרר אחרי ברית-המועצות, זה מה שצריך לעשות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

נמנענו מהצבעה גם כדי להביע את התנגדותנו לחשוכות המתחמקת של השר נסים, שאם יש בה דבר מה הרי זה חיפוי על מדיניות הממשלה שבצורה זו או אחרת הופיעה למעשה נגד הדטאנט, נגד הסכם סאל"ט, נגד ההסכם החדש המגביל את הנשק האסטרטגי, מצמצם אותו, מעמיד אותו תחת פיקוח, פותח חלון, פותח דלת רחבה להתקדמות ולביצור הדו-קיום, להאט מרוץ היוון הגרעיני ולאיסור השימוש בנשק הזה, במסלול הדטאנט והדו-קיום.

לכן היה חשוב שהכנסת לא תעבור על הנושא הזה לפי הגירסה של השר נסים, המחפה על המדיניות של התנגדות לדטאנט ולפירוק הנשק האסטרטגי. חשוב לדון על הנושא הזה במליאת הכנסת כדי שהממשלה תגיד

בנושא זה של סאל"ט 2 על מדינת ישראל להיות והירה ביותר. זו אותה הקונפציה של הקרבת החלשים, השלכת טרף לתוקפים, כדי להשיג פסק זמן או תקופה מרגיעה שהיא תקופת תרדמה ותקופת זלילה שקטה למדינה הגדולה והאדירה ארצות-הברית. בדרך זו, בלי שיהיה איכפת יותר, נפלה וייטנאם, כך נפלה טייוואן, וכך נופלות ויפלו ארצות במזרח הקרוב והרחוק — — —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה זה "נפלה" בכלל? היא בידי תושביה.

משה שמיר:

נפלה בידי המרצחים הקומוניסטים — — —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה זה נפלה?

משה שמיר:

— — — הקומוניסטים הרוצחים, שרוצחים באותן שיטות שאתה מצדיק אותן, הרוצחים הקומוניסטים שאתה לומד מהם. פליטי וייטנאם משוטטים היום בספינות ואנו שומעים עליהם על סף טביעה או אחרי טביעה, וזה מה שסאל"ט 2 מיעד לכל אירופה המערבית ומיעד לנו בסופו של דבר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ידידיך עושים את זה, ידידיך עושים את הטרטאגדיה הזאת.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה אתה רוצה, תגיד?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — היא לא נפלה. היא נפלה בידי העם שלה.

משה שמיר:

אני רוצה להיות מסוגל להגן על עצמי. אני מוקף תוקפים מכל צד.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה מתקיף את כל אלה שתוקפים אותך.

משה שמיר:

אני רוצה להיות מסוגל להגן על עצמי כאשר ארצות-הברית הגדולה והעשירה מחליטה שאני איני אלא טרף קטן ועלוב לזאבים כדי להשיג עוד חצי שנה או שנה או שלוש שנים של מנוחה בשביל ה"יונייטד-סטייטס", ו"יונייטד ויסט" שלה והמכוניות האדירות שלה. למען אלה מותר לחנוק אותי ואת הנפש שלי ואת שטחי המגן שלי ואת הישובים שלי ולרמות אותי ולרמות את מנהיגי ולקנות אותם בבצע כסף. אני עוד אבוא להצדיק זאת? אם יש לנו מעט ידידים בארצות-הברית שתומכים בצירי נות ובלחץ על ברית-המועצות להוציא את היהודים ובצידה של ישראל דורשים לא להיכנע לערב הסעודית, אלה ידידים שהם נגד סאל"ט 2, ואני צריך עכשיו לצאת בהגנה על סאל"ט 2?

לכל היותר הייתי מקבל לו היית אומר, חברי-הכנסת רון, שניתן לאמריקאים לשבור את הראש שלהם על הבעיות שלהם, אם כי אין היום בעיות מבודדות בעולם. אבל שאנחנו, כנסת ישראל, המבודדת, הלוחמת, ולפי דעתי, המרומה, עליידי ארצות-הברית ומנהיגיה שלה, שהיא תבוא עכשיו ותתחיל לשיר שירי תהילה למעשי רמייה גלובאליים כאלה? בשום פנים ואופן לא. אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

כולו. כאשר העולם הולך היום בכיוון של איסור השימוש בנשק גרעיני, חובתה המוסרית של הממשלה כלפי הבטחון היא להצטרף לאמנה לאי הפצת הנשק הגרעיני. הדיון במליאה היה חשוב והכרחי, ועליו להתקיים במליאה ולא בוועדה כדי שממשלת ישראל תביע עמדתה באופן הברור ביותר וכדי שכל חלקי הבית, או כל אלה שעומדים על בסיס השלום והדו-קיום וחורדים לשלום באזור ולבטחון, יתבעו מהממשלה להצטרף לאמנה לאי הפצת הנשק הגרעיני.

5. מצבם של תושבי הכפר עכברה

ראש הממשלה לענייני ערבים, למבקר המדינה, ליושב-ראש הכנסת וחברי כנסת, לרשות השידור הישראלית ולטלוויזיה הישראלית ואפילו לקארטר ולסאדאת אחרי ועידת קמפ-דייוויד. ברשותנו תיק עב כרס הכולל מסמכים רבים הקשורים למצב בכפר. אנו מעמידים אותו לרשות כל המעוניין. ברשותנו מכתב ממשרד הפנים הממליץ בפני משרד הדואר לחבר טלפון לכפר עוד משנת 1966; מכתב ממשרד החקלאות מיום 2 במאי 1968 המוכיח שמי הכפר מזוהמים ומטיל על מקורות לספק 5,000 מ"ק מים נקיים; מכתב ממהנדס מע"צ מיום 15 בדצמבר 1965 שבו הוא מציין שעומדים לסלול כביש לכפר עכברה בקרוב; מכתב ממר חבשי ממשרד העבודה בחיפה מיום 7 בפברואר 1972 שבו הוא אומר שעומדים לסלול כביש לכפר בקרוב; מכתב ממבקר המדינה המטעים כי הודיעו לו שהכפר יצורף לצפת; מכתב ממשרד הבריאות מיום 29 ביולי 1976 המזהיר את תושבי הכפר שהמים מזוהמים ושעליהם להרתיעם לפני השתייה; מכתב מה-ממונה על מחוז הצפון לחבר-הכנסת בועז מואב, מיום 29 באוגוסט 1976, שבו נאמר: "בעניין סיפוחו של כפר עכברה לשטח שיפוט של צפת, הנושא נמצא בשלבים האחרונים של אישורו. אנו תקווה כי הנושא בשלמותו יוסדר בעתיד הקרוב ביותר". ברשותנו מכתבים רבים ששלחנו לראש עיריית צפת והתשובות שקיבלנו ממנו; מכתב מסגן היועץ לענייני ערבים: "משרד הפנים החליט על צירופם לצפת"; מכתב מקיבוץ עמיעד המופנה למשרד החקלאות מה-18 ביולי 1978 שבו נאמר: "בתור ספקי המים של כפר עכברה עלינו להודיע שמים אלה אינם ראויים לשתייה. היות שאין לנו כל אמצעים למנוע מעיריית צפת להזרים את מי הביוב שלה לתוך ואי עכברה אין אנחנו יכולים להיות אחראים למצב..."; מכתב אחר מקיבוץ עמיעד למפקח המים הארצי, מיום 7 ביולי 1979: "בתודשי יולי-ספטמבר אשתדק כתבנו לנציב המים בנידון אבל תושבי הכפר ממשיכים לשות מים מזוהמים וכתוצאה מכך חלק מהם שוכבים בבית-החולים בצפת".

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש בארץ הרבה כפרים יהודיים שמספר תושביהם הוא פחות מ-500, כגון: כינרת, כפר תבור, מטולה ועוד. בכפרים אלו יש מועצות מקומיות הנהנות מתקציבים של עשרות מיליוני לירות. אם יש היום בישראל אזרחים החיים בתנאים של כפר עכברה הרי זה אות קלון לשלטון הזה. הפתרונות שהוצעו על-ידי האחראים, בכלי התקשורת, לפתרון בעיית האזרחים הללו על-ידי העברתם לכפר ראמה או לגוש חלב או למקומות אחרים אינם באים בחשבון.

באופן ברור את דעתה, כדי שתעמוד על התביעה של כל חלקי הבית, שצריכה להיות מצד כל חלקי הבית, להיענות לקריאת שתי המעצמות בהופעתן המשותפת שכל המדינות שלא הצטרפו לאמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני, ובתוכן ישראל, יצטרפו לאמנה זו ויימנעו מלהמשיך ולעלות על דרך האופציה הגרעינית שאין בה כל בטחון לא לישראל ולא לאף מדינה אחרת שבותרת בדרך ההרפתקנית הזאת אלא יש בה סכנות חמורות ביותר למי שבחר באופציה הרפתקנית כזאת, לסביבה כולה ולעולם

היו"ר ב. הלוי:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 2904: מצבם של תושבי הכפר עכברה. את ההצעה יביא חבר-הכנסת חנא מוויס.

חנא מוויס (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

(מדבר בערבית. להלן תרגום דבריו לעברית)

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי להציג בפניכם בעיה המעוררת כאב וחמלה והמעלה קול מחאה. זוהי בעייתם של חמש-מאות מאזרחי ישראל הערבים החיים בכפר עכברה בתנאים בלתי אנושיים ובסכנת חיים. אדוני היושב-ראש, אזרחים אלה המתגוררים בכפר עכברה, הגובל בצפת מצד דרום, חיים מזה שלושים שנה בתנאים שקשה לתארם וקשה להאמין בקיומם ברבע האחרון של המאה העשרים במדינת ישראל, ששליטיה מתפארים ומדברים גבוהה על זכויות האדם.

בתודש האחרון שלחו תושבי הכפר קריאת הצלה לאחריהם בממשלה, בכנסת ובדעת הקהל. הם ביקשו עזרה ותבעו את זכותם לחיים אנושיים ונורמאליים במולדתם ובכפרם. בשבוע האחרון אף דוות בעתונות על הכנס שערכו נציגיה בתל-אביב. בגילוי הדעת שחולק על-ידי נציגי הכפר לעתונות ולדעת הקהל נאמר כלהלן: כפרנו, המונה קרוב לחמש-מאות תושבים, משולל עד היום, שלושים אחת שנים מאז כמה מדינת ישראל, הדברים הבאים: אין תחבורה ציבורית ואין מוניות שירות מחוסר כביש גישה, דבר המאלץ את התושבים לשרך דרכם ברגל לצפת, בקיץ ובחורף, בדרך הררית המתמשכת כשלושה קילומטרים, כדי להגיע למקור מות עבודתם או לקנות מצרכיהם. עד היום הנה לא חובר כפרנו לרשת החשמל, אף-על-פי שקווי מתח גבוה עוברים סמוך לכפר. אין בכפר טלפון פרטי או ציבורי ואין משרד דואר. אין מרכז לטיפול באם וביילד ואין מרפאות כלל. אין חנות למצרכי מזון או למצרכים אחרים. לא מרשים לנו להקים מבנים בכפר ואנו גרים בצריפי פח. בניין בית-הספר עומד להתמוטט בכל רגע מעל ראשי התלמידים. המים שאנו שותים מזוהמים על-ידי מי השפכים של צפת הזורמים דרך הכפר. בגין כך עשרות ילדים שוככים בבית-החולים בצפת.

במשך עשרים השנים האחרונות שיגרנו ללא הרף מכתבים ומחאות לשלטונות כדי להבטיח לנו תנאי חיים אנושיים. שיגרנו מכתבים לנשיא המדינה, לראש הממשלה, לשר התחבורה, לשר הפנים, לשר התקשורת, לשר הבריאות, לשר החקלאות, לחברת "מקורות" ונציבות המים, לעיריית צפת, לממונה על מחוז הצפון, ליועץ

היו"ר ב. הלוי :

את החמור אני כבר רואה.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

את החמור כבר ראיתי.

היו"ר ב. הלוי :

חבר-הכנסת מוויס, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

חנוא מוויס (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כן.

היו"ר ב. הלוי :

אם כן, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

6. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים

לא ישתתף בחגיגת השוטים הקונים דלק ב־22 דולר לחבית ומוכרים אותו לקונה ב־18 דולר לחבית? והעיקר, קיומן או צימצומן של התמיכות אין להן ולא כלום עם רמת החיים. מתן התמיכות משול למצב שבו ילדים נותנים מתנות לעצמם. כל אדם בישראל, עשיר ועני, אמיד וחסר אמצעים, מקבל זרם של מתנות וכל אחד מישראל משלם בעד מתנות אלה. תקציב הסובסידיות עלול להגיע למעלה מ־20 מיליארד לירות וכל לירה מ־20 מיליארד אלה משולמת במסים ובאינפלציה. כיוון שציבור השכירים נושא, יחסית, בנטל גבוה מן הממוצע הרי הוא המשלם העיקרי שלהם. איזה עיוות זה שציבור השכירים מממן מתנות בשר ודלק לשכבות המבוססות במדינה?

חוסר הדעת שבהחלטה אינו עניין שאומרים אותו רק דוברי האופוזיציה. לכו ושמעו מה אומרים על כך כל הכלכלנים ואנשי המשק במדינה; צאו ושמעו מה אומרים על כך כלכלני משרדי האוצר, התעשייה, החק"לאות, התחבורה וכלכלני בנק ישראל. אבל נדמה שיותר משבולט חוסר הדעת שבהחלטה מכא אותו האבסורד שבתהליך קבלתה. מאז הקמתה דוגלת ממשלה זו בביטול הסובסידיות. עוד לפני כחדשיים היא קיבלה החלטה חגיגית ושיתפה את הציבור כולו בפיסוסמה על קיצוץ התמיכות בהדרגה. ומה אמרה אז הממשלה? דובריה טענו כי התמיכות מעוותות את מבנה המשק; אמרו כי התקציב כורע תחת המשא הזה. במאמצים כבדים הצליחו לקצץ 7 מיליארד לירות מהתקציב. על חשבון מה? על חשבון תקציב הבטחון, על חשבון כספי פיתוח התעשייה. כל הקיצוצים החמורים אלה נועדו לבלימת האינפלציה. כל הכספים שהושגו על-ידי הקיצוצים מיועדים עכשיו לשלושה חדשי המשך התמיכות. כל החסכון השנתי מחולק עכשיו בשלושה חדשי חגיגות של שוטים כמתנות ממשלתיות למשפחות מבוססות מבחינה כלכלית. לא, לא כולו, חלק קטן ממנו מיועד למימון מודעות פרסומת

פתרונות אלו הם נסיון לחפות על הפשע. זכותם של אזרחים אלו ליהנות בכפרם עכברה מאותן הזכויות שמהן נהנים תושבי כפרים אחרים בארץ כמו: תחבורה, בית ספר, שירותי בריאות, מים נקיים ושירותי סעד.

ביקרתי בעצמי בכפר עכברה לפני שלושה שבועות. מה שראו עיני מוזעזע אל נכון את מצפוני של אדם מן הישוב.

אני מבקש מחברי הכנסת לא לפסות על נושא זה בסדר-היום. יש לתקור את הדברים בצורה רצינית וקונסטרוקטיבית כדי למצוא פתרון אנושי לאזרחים אלה.

היו"ר ב. הלוי :

תודה רבה. אבקש את שר הפנים להשיב להצעה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפנינו עלתה שאלה שיש בה אספקטים תכנוניים והומאניים. כדי לברר את העניין וכדי לעזור אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

הגיעו ימות המשיח.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת דוד גולומב: החלטת הממשלה על הקפאת המחירים. חבר-הכנסת גולומב, בבקשה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החלטת הממשלה בדבר הקפאת המחירים חושפת במלוא היקפה את חומרת המציאות הכלכלית שבה אנו נתונים, מציאות שיש לה שני מרכיבים: מצב אויביקטיבי קשה מצד אחד, וממשלה מבולבלת שאינה מבדילה בין סיסמאות למדיניות, שאינה מסוגלת לבצע את מה שהחליטה אתמול ומבצעת היום את מה שהחליטה לבטל מחר, מצד שני. נדמה שאינן פלאציה של 70% שוחקת לא רק את ערך הכסף אלא גם ובעיקר את השכל הישר. אינפלציה בממדים אלה גרמה לגרעון הולך וגדל בשימוש בשיקול הדעת וב־מסגרת המלחמה בה הוקפא לחלוטין כל שיקול דעת ציבורי וכלכלי.

להחלטה על הקפאת המחירים יש שני אספקטים שכל אחד מהם הוא חמור בפני עצמו: תוכן ההחלטה ואופן קבלתה. גם בתקופת ירידת ערך הכסף ראוי שנשמור על ערך התוכן, על אמירת הדברים בדיוק ללא סילוף. הממשלה לא החליטה להקפיא את מחיריהם של מצרכי היסוד. היא החליטה להויל אותם לכל צרכן בשיעור של כ־5% לחודש. במשטר שלנו, כשהמחירים וההכנסות האישיות עולים ב־50%–60% לשנה, הקפאת מחירים לש־נה פירושה שבעד קילו בשר קפוא יצטרך העובד לעבוד חצי שעה בתום ההקפאה במקום שעה שלמה היום. את המינימום הזה אנחנו משלמים בדולרים כבדים בלי שיוול מחירו. כל ליטר דלק שעולה למשך בדולרים אנחנו מסב־סלים סיבסוד הולך ומעמיק, אם תקויים הקפאת מחירים לחצי שנה נחזה פה בורם של מוצרי יסוד שעובר מהארץ לחוץ-לארץ, לארצות השכנות או מעבר לים, כי מי

בלימת האינפלציה איננה הקפאת מחירים מלאכותית של 11 מוצרי יסוד, היא הרבה יותר מזה. היא נסיון כולל לריסון מופלג של עליית המחירים. אנחנו מציעים תכנית כזאת, תכנית כוללת המחושבת מראש לשני שלביה: שלב בלימת האינפלציה כולל בראש וראשונה שני מסלולי לים הכרתיים, קיצוץ חמור בתקציב והסכם בין הממון שלה, ההסתדרות ואיגודי המעסיקים על ריסון מחירים ושכר, על ריסון מופלג של מחירים ושכר ולא על יסוד החלטת הממשלה להקפיא 11 מוצרי יסוד אלא על הקפאת מחירים בכל המגזרים. אי אפשר לטפל במחירים בלי לרסן שכר ואי אפשר לרסן שכר — ולא צודק לרסן שכר — בלי לטפל ברווחים. לשם כך חייבת הממשלה להידבר, בתקופות — אבל להידבר, עם ההסתדרות ועם המעסיקים ולהגיע לתשתית של קונסנזוס ולא לירות מהמותן פרסומות. במסגרת כזאת של ריסון כללי של מחירים יש גם מקום לריסון ודחייה בתהליך קיצוץ התמיכות, גם אם בסופו של התהליך יש מקום להקטנת הנטל התקציבי במידה ניכרת והעמדת התמיכות על שיעור קבוע ממחיר המצרף או השירות הנתמך אבל רק במסגרת הריסון הכללי. במסגרת השלב השני, שיש להתחיל בו בד בבד עם השלב הראשון — והשלב הראשון צריך להיות מוגבל לשישה חודשים — יש לנצל את תקופת הגריעה ליישום תכנית יסודית שבה ייכללו צערי המפתח לתקיפת בעיות היסוד כפי שהם כלולים בתכנית שהצגנו בפני הציבור — חקיקת חוק יסוד: משק המדינה, שיבטל את התקציב יהיה חלק מתכנית רב-שנתית. במסגרת זו יש להבטיח כי בשלוש השנים הבאות ירד חלקו של התקציב כחלק מהתפוקה הלאומית בשיעור של 5% לשנה. נקצץ קצת מכובע העופרת שהלבשנו על הגוף הבעייתי שלנו, שהרגליים של הייצור אינן יכולות לשאת אותו; רפורמה בתיפקוד מנגנוני השירות הציבורי, מני גנוני הממשלה; הקפאת מצבת עובדים, יישום תקנים בתיפקוד נציבות שירות המדינה והסתדרות עובדי המדינה כדי לאפשר גידוד פנימית בשירות הציבורי וייעול מנגנוניו, ביטול מנגנונים כפולים וכיוצא באלה; עידוד הייצור והייצור, ובעיקר הייצור, נאחז מהייצור במערכת הכלכלית של כל מפעל; רפורמה בשוק ההון שתבטיח הצמדה לסכונן לטווח ארוך ותמנע הצמדה לכל כסף המיועד לספקולציה לזמן קצר; המשך העמקת תהליך גביית המסים וייעולו.

אלה עיקרים אחדים של התכנית שלנו. אין זה הזמן, במסגרת הצעה לסדר-היום, להציג את כולם אבל גם עיקרים אלה יש בהם יותר יומרה למדיניות כלכלית מאשר זו שהוצעה על-ידי הממשלה. לצערנו מונחת בפני הציבור החלטה אחת של הממשלה בדבר הקפאת מחירים, החלטה הסותרת במלוא מובן הסתירה החלטות קודמות של הממשלה, החלטה המהווה הוכחה לחוסר תכנית ול- חוסר תכלית. אני מציע שהכנסת תדון במשמעויותיה של החלטה זו.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לדברי תשובה, לסגן שר האוצר.

פנן שר האוצר י. פלומין :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מבלי להתייחס לתיוות, לפרשנויות ולהצעות ואל חברי-הכנסת גולומב אני חושב שהנושא שראוי שהיה נידון מעל במת הכנסת, אינני מתנגד להצעה שהוא אכן יידון מעליה.

ענקיות הקוראות לציבור לא לבזבז כסף ללא בדיקה ומחשבה, מודעות שעליהן מבזבזים 30 מיליון לירות הקוראות לשיקול בהוצאת כספים. מי צריך עצות כאלה? עקרת הבית? עקרת הבית יודעת בעצמה איך לנהוג בתקציבה. יש רק 20 אנשים חוקקים מאוד להדרכה איך לא לבזבז כספים. אך אליהם אפשר להגיע לא באמצעות תקציב פרסומת של עשרות מיליוני לירות — תקציב שלא אושר בוועדת הכספים — אליהם אפשר להגיע כל יום ראשון בשבוע בישיבתם יחד ליד שולחן הממשלה.

טוב ונכון שהממשלה מדברת על קווים מנחים למדיניות כלכלית. בחודשים האחרונים קיבלנו ארבעה קווים כאלה. מאז הקמתה של הממשלה היא פירסמה כבר עשרה קווים כאלה, ממש שיטה של תקשורת במורס, קו קו נקודה. כבר בזמן ההחלטה על הצמדת הלוואות הפיתוח ביצבה תופעה חדשה: ההתערבות הכלכלית של הדאוס אקס מאכניה. ללא כל העמקה, מבלי ללמוד הנושא, באמצע מתח הוויכוח, ירד מר בגין "המיטיב" ממרומיו ופסק את פסוקו הכלכלי וכל העם מחא כפיים על הסמכות העליונה שאחזה ברסן הכלכלי. סוף סוף נחל מהבילבול ויד חוקה נתהיג אותנו. הבילבול הכלכלי וחוסר היד המכוונת הביאו רבים מאתנו לגעגועים מיס-טיים ל"יד החוקה". נהייה זו רוחות כבנסת, בממשלה, באמצעי התקשורת, בציבור כולו; ונהייה זו מסוכנת היא ומטעה. מדיניות נבחנת בראש וראשונה לא בתקרי פותה אלא בטיבה. מי אמר שמדיניות טיפשית ותקיפה עדיפה על פני מדיניות מובלבלת וחסרת עקביות? גם כשם שהמנהל המסוכן ביותר הוא המיפוש החרוץ כך גם המדיניות הגרועה ביותר היא מדיניות מוטעית ומטעה המבוצעת בעקביות ובהחלטיות. הגענו בתחום הכלכלי למצב שתואר בפסוק: "ויהיו מאשרי העם הזה מתעים ומאשרי מבלעים".

הדרך האחת, הנכונה והשקולה, לטיפול במצב הקריטי של המשק חייבת להיות מורכבת משלושה שלבים: א. אבחנה שקולה ומיושבת של מרכיבי התסבוכת הכלכלית שאליה קלעה אותנו הממשלה; ב. תכנית כוללת המטפלת בכל אחד מהמרכיבים של הנגע הכלכלי אך במסגרת אחת. ג. הצגתה של תכנית זו על כל מרכיביה בפני הציבור וביצועה השקול והתקיף.

מה שעושה הממשלה מדי פעם הוא יריית צורות מהמותן, בלי לדעת במי היא רוצה לפגוע ואיפה נמצא האויב. עלינו להבין ולאבחן כי אנו נתונים במשבר יסודי בתשתית הרקמה הכלכלית שלנו. וכוונתי היא למבנה לקוי של המשק ולגורמות כלכליות מעוותות. השירותים גדלים, הגרעון במאזן התשלומים תופח בקצב של קרוב למיליארד דולר לשנה ורמת פריון הייצור והעבודה לקויה. אגב, על כל אלה אין מלה אחת בהחלטות האחרונות של הממשלה. ומצב גרוע זה קיים בתוך אינפלציה תוססת ומבועבת. לכן עלינו לעצב תכנית התוקפת ברשריהם הן את הסימפטומים והן את תהליכי היסוד. הדרך האחת לבצע זאת היא של מדיניות התוקפת את הבעיה בשני שלבים: שלב בלימת האינפלציה והרגעת המשק ושלב טיפול ה"שורש" בבעיות היסוד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
א"י, א"י?

י"ד גולומב (התנועה לשינוי ויזומה):
מייד אגיד את דעתי.

הזכיר ב. הלוי :

הצבעה
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת
נתקבלה.

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

7. חופש הפרט וצנעתו נוכח איסוף נתונים במחשבי משרד האוצר

הזכיר ב. הלוי :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי הכנסת
אברהם כץ (עוז) בנושא : חופש הפרט וצנעתו נוכח
איסוף נתונים במחשבי משרד האוצר.

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב־26 ביוני שבתה
את עיני ידיעה קטנה בעתון "מערב" : "מס הכנסה
יאסוף מידע על רוכשי דירות ונוסעים לחוץ-לארץ".
לכאורה צריך היה להתרשם מיעילותה הגוברת והולכת
של מערכת מס ההכנסה או של מערכת גביית מס ההכנסה
שבכמה מקרים, אודה על האמת, הקסימה אף אותי, איש
האופוזיציה. אך למקרא הכתוב באותה ידיעה ולאחר
בירורים אחדים עלתה בהלתי מעלה מעלה. הצעתי היום
באה כדי שחברי הכנסת ללא הבדל מפלגה יבינו מה
קורה וכדי שהציבור בארץ יבחין וידע מה מתרחש
באותם סרטים מאגנטיים של מחשבי משרד האוצר, ומעבר
לכל זה — כדי שכלי התקשורת והציבור כולו יאמרו
את דברם. המדובר הוא, חברי הכנסת, בחופש הפרט,
בחופש הדמוקרטיה שלנו וביכולתו של השלטון — וכל
שלטון הוא לצורך עניין זה בעל הכוח — לפקח בנוסח
של "האח הגדול עינו פקוחה", לפקח על כל אחד מאתנו,
אזרחי מדינת ישראל. עד כמה שידעתי מגעת בשום מקום
בעולם אין עוד תקדים למקרה שבו גרמסת בשם הליברא-
ליסם הכלכלי צנעת הפרט בהיקף מתוכנן ומקיף כמתבצע
עתה בישראל, מעוז ה"ליבראליסם". וכל זה במסווה של
איסוף נתונים לצורך גביית מס הכנסה של אמת, נושא
אשר כולנו מתעניינים בו ואף מברכים על הפעולות
החשובות שעושים בו משרד האוצר ופקידי מס ההכנסה.
אך עם כל רצוננו לגבות מס אמת קיימת דילמה אמיתית,
הדילמה של הפגיעה בחופש הפרט שלפי הערכתי הקריבו
אותו למען יתר גבייה והעמקת הגבייה של מס הכנסה.

אותה הודעה קטנה ומרעישת ב"מערב" הבהירה
כי במחלקת המודיעין של אגף מס הכנסה נאסף מידע
על ישראלים היוצאים לחוץ-לארץ, על רוכשי נכסים,
דירות, מגרשים, על רוכשי מוצרי יוקרה, על רוכשי
מכוניות. כן נבדקות היוצאות המפלגות בבחירות למועצות
המקומיות, מבקשי רשיונות לפתיחת עסקים בענפי הכל-
כלה השונים, חקלאות, יהלומים, מזון, חלקי חילוף,
חשמל, הלבשה, הנעלה ועוד. נתונים נאספים ממערכת
הבטחון וממשרד החקלאות על שטחי גידול, על שחיתות
צאן ובקר וקניית באיטליות. המקורות לעניין זה הם
מקורות קיימים אשר בכל אחד מהם נאגר מידע ממוחשב
בתחום ענייניו שלו אך ריכוזם ועריכתם תיק אישי אשר
אני קורא לו "תיק האזרח הערום" הם הם הדבר הנוגד
מכול וכול את חופש הפרט. מאחר שחלק מאזרחי ישראל
לא ישלמו ואולי אף לא ישלמו מס אמת רואה מחלקת
המודיעין של האוצר את עצמה כחייבת לאגור מידע על
כל אחד מאזרחי מדינת ישראל. ובזה היא קובעת מהיום
כי כל אזרחי ישראל הם פושעים פוטנציאליים, מעלימי

מס בכוח, שעליהם מותר, מוסרי ורצוי לאסוף ולרכז מידע
מכל מקור ללא סייג וללא מעצורים.

זלמן שובל (הליכוד) :

חברי הכנסת כץ (עוז), מה אתה מעדיף : בילוש
והלשנות או דיווח מסודר של משרדי הממשלה ?

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

אני רוצה להגיד לך את האמת, הדילמה היא לא
שלי, הדילמה היא לא של אופוזיציה וקואליציה. אתה
צריך גם אתה לומר מה אתה מעדיף. מייד אפרט מה היא
המשמעות של המידע הנאגר, מה היא יכולת השימוש
בו ומה היא יכולת הדליפה שלו, ואז גם אתה תצטרך
לומר אם אתה רוצה מצב כזה או לא. אני במצבך, לא
יותר טוב ולא יותר גרוע. השאלה איננה של קנטרנות
אופוזיציונית או משהו כזה. להערכתי קיימת בעיה
אמיתית שלא שמנו לב אליה.

הבה ונראה מה קורה למשל למר כהן ולתיקו. את
הנתונים הדמוגרפיים עליו יקבלו ממשרד הפנים, עליו
ועל משפחתו, על בניו ובנותיו, על גילם, על המצב
המשפחתי של כל בני משפחתו, ואפשר ליצור אשכול
של נתונים משפחתיים, האם היו או לא היו גירושין
במשפחה, האם היו או לא היו נישואין כאלה או אחרים,
לידות כאלה ואחרות, נתונים מבתי-חולים וכדומה. מבי-
קורת הגבולות יקבלו מידע מתי הוא יצא לחוץ-לארץ,
לאן, עם מי יצא, עם מי הוא חזר, גם את שמות האנשים
או הנשים שאתם הוא נסע, כמה פעמים נסע, כמה כסף
הוציא אתו, איזה טובין הוא לקח, מה הוא החזיר וכמה
הוא שילם. מהביטוח הלאומי יאמרו למשרד האוצר כמה
ילדים יש לו, איזה תאונות עבודה היו לו, איזו נכות
יש לו אם יש לו, מה הוא מצבו הבריאותי, אילו קיצבאות
הוא מקבל. ממרשם המקרקעין ירכזו עליו את כל המידע
על הדירה שלו, מתי עבר, למי העביר או לא העביר
בטאבו, איזה תשלום הוא שילם ומתי. מן הבנקים
המסחריים אולי ירשמו את התנועות הכספיות בחשבונות
העובר ושב שלו ויעבירו אותן לתיקו האישי. על כל
פנים משהו מהשמעיה הזאת הגיע אלינו מכנס ערד ב'.
בחברות מסחריות ירשמו מה הוא קנה, כמה ולמה, למי
נתן את זה במתנה. אולי נתן את זה לאשתו, לחברתו,
אולי לבן או לבת ? ממערכת הבטחון יקבלו אינפורמאציה
על ימי המילואים שלו, אולי גם על ימי המעצר שישב
אם ישב, על קנסות שקיבל, על חשלושים שקיבל, מן
האיטליון יקבלו אינפורמאציה כמה בשר קנה ומתי, האם
השתמש באותו בשר בבית וכו'. מחביות חלקי החילוף
יקבלו אינפורמאציה איזה פנסים גשברו לו ולמה הוא
לא הודיע על עבירת תנועה או למה לא הודיע על
תאונה. בחנויות תכשיטים, למשל, יודיעו על התכשיטים
שהוא קנה. אפשר יהיה לשאול גם למי נתן את התכשיטים.
אפשר יהיה לשאול את האשה אם היא זו שקיבלה את
התכשיטים או לא. אם הוא היה פעיל באיזו מפלגה
או אם הוא בעליה של חברה יבררו מה עשה בבחירות

אשתך לחוץ לארץ לפני 12 שנה? מה תשובתך על כך?
ואתה לא זוכר דבר. המחשב זוכר הכול, אתה לא זוכר
את התשובה ואתה נמצא כפושע. למי מאתנו האזרחים
יש זכרון לזכור מה היה לפני שנה, שנתיים, שלוש?
הרי המחשב והסרט המאגנטי זוכרים הכול, ואתה לך
תענה לפקיד השומה על הוצאה שיגיש לך, הוצאה
שנתבצעה לפני שנתיים. ואם אין תשובה אתה בחזקת
פושע. האם יש בכלל זכות לערער על הנתונים שנאספו?
ובפני מי אפשר לערער? כיצד אפשר לדעת מה אספו
עליך בכלל? כל אורח מן השורה במדינת ישראל נתנסה
במפגש עם יעילותן של המערכות הממוחשבות בישראל:
האזרח שנגלל תקלה במחשב נדרש לשלם בפעם השלישית
את הקנס על עבירת תנועה שאותה לא ביצע; האזרח
שנקנס על אי תשלום אגרת טלוויזיה ששילם בפועל;
האזרח שנשללה ממנו זכות ההצבעה בכנסת, וכאלה יש
כ-200 אלף שחלק מהם לא קיבלו הודעה בגלל תקלה
מצערת; או מקבלי המשכורות ממשרד החינוך והתרבות
שיצאו מן המחשבים של משרד החינוך והתרבות.

חיים קורפו (הליכוד):

תאר לך איך זה היה נראה אם גם אלה היו מצביעים.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

כל אלה יעמדו מול מחשבי האוצר חשופים וחייבים
בהסבר על מידע "בדוק" שנמצא על הסרטים במרכז
המחשבים של משרד האוצר.

על כל אלה עוד בעיה ענקית אחת: איך מאובטחים
הנתונים? כל מומחה לענייני מחשבים יודע כי מידע
מחשבים ניתן לשליפה על-ידי מסופים בכל מקום בארץ.
תארו לכם קווי תקשורת ומסופים שמחברים למאגר
המידע של "האח הגדול" במשרד האוצר ומה אפשר
לדלות משם. האם לא היו בעבר פקידים שנתפשו על
עבירות של אי יושר? תארו לכם למה יכולה לגרום
עבירת אי יושר של התחברות למסוף המחשב של משרד
האוצר. אני יודע שהבעיה איך להעמיק את גביית המס
עדיין קיימת וכולנו רוצים לתרום לפתרונה ולהעמיק
את גביית המס וגביית מס אמת — ואין בדברי אלה
כהוא זה רצון לפגוע ביעילות הגבייה — אבל אם יעילות
הגבייה פירושה פגיעה בחופש הפרט על כולנו להחליט
מה אנחנו מעדיפים. כי יכול להיות שלגביה יש פתרונות
נוספים אך לגבי חופש הפרט ברור לכולנו שאין פתרון
אחר. האם מסוגלים אנו להעריך את עוצמתה של האי-
פורמאציה הכלכלית, המסחרית, הפוליטית, האישית הנא-
גרת באוצר בתיקי האזרח העירום? אין שום בעיה
טכנית למפלגה או לחברה מסחרית מתוחכמת להתקשר
לבסיס מידע זה. מה ניתן לעשות בנתונים הרי תוכלו
לתאר לעצמכם בלבד.

חברי הכנסת, כשניקסון רצה להוריד את יריביו
הפוליטיים הוא השתמש בכלי בעל העוצמה ה-I.R.S.,
שירותי מס הכנסה בארצות-הברית, שם נמצאת האי-
פורמאציה שהאזרח הצהיר עליה בעצמו. שימוש לרעה
במידע הנ"ל הוא כוח פוליטי רב עוצמה. בכל הארצות
החפשויות אין מאגר מידע על כל אורח המדינה במס
הכנסה כפי שיוצרים בישראל, ולא ממקורות שהאזרח
צהיר עליהם. בארצות-הברית אסור אפילו להשתמש
בנתון של תעודת זהות כדי שאי אפשר יהיה לחבר את
כל הנתונים יחדיו.

מעתה, חברי הכנסת, "האח הגדול" משגית ורושם.
הוא לא צריך בלשים שיעקבו אחריו. הוא לא זקוק

האחרונות לכנסת, בבחירות לרשויות המקומיות, במי
תמך ולמה תמך.

חיים קורפו (הליכוד):

כבר היו דברים מעולם. זה לא יהיה חידוש.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

רבות, אני אומר גם לך, יכול להיות שזה היה, עכשיו
זה נעשה בצורה הרבה יותר שיטתית.

סגן שר האוצר י. פלומין:

מה שאתה אומר כבר נעשה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

לא אמרתי שלא. אמרתי שלפי הידיעה על ריכוז
נתונים במחלקת המודיעין של מס הכנסה הולכים ואוספים
תיק נתונים אישיים שמפשיט את האזרח בישראל ערום
ועריר. ומיד אומר גם מה ניתן לעשות בנתונים אלה.

ממשרד הרישוי יקבלו מידע על קנסות ותאונות, על
חנייה בלתי חוקית ועל מהירות מופרזת. מכתבי-המשפט
יקבלו מידע על משפטים אזרחיים ועל ההסדרים שהופעלו,
על פציונים ועל קנסות.

כל הדברים הטובים והחשובים האלה מפשיטים את
האזרח לחלוטין. הם מרוכזים בבסיס נתונים אחד, הוא
מינהל הכנסות המדינה, במחשבי "שירות עיבודים ממוכ-
נים", במחשבים ששייכים למשרד האוצר. כל זה בסרטים
מאגנטיים כשכל אחד בסרט המאגנטי הזה מופשט שם
כולו. זה יהיה בסיס הנתונים האישי הגדול ביותר והיחיד
בעולם על כל אזרחיה של המדינה, אני מדגיש: על
כל אזרחיה של המדינה. הרבה מאוד ארצות בעולם
אוספים נתונים על אותם אזרחים הנבדקים במס הכנסה
או על-פי מדגמים או על-פי הצהרותיהם של האזרחים.
ושוב, הבעיה איננה בזה שנאסף מידע במקומות שונים
על האזרח אלא בזה שהוא מועבר לבסיס נתונים אחד,
כי בכל מקום מקובל שיהיו נתונים על כל משרד בעניינינו
שלו, אבל היכולת לתרגם את כל הנתונים האלה במקום
אחד ולאסוף אותם בתיק אחד זה מה שעושה את הדבר
מסוכן. המחשב הוא מערכת שאינה שוכחת שום דבר,
אינה מאבדת שום פרט, היא אוספת את הפרטים ופושטת
אותך לאורך כל חייך. מה יכלתו של הפרט בחברתנו
להתמודד עם בסיס מידע ונתונים כזה? מי ינהל את
בסיס המידע הזה? מי ישתמש בו? "האח הגדול" —
מיהו? האם יש גבול חוקי או מוסרי לאיסוף נתונים על
הפרט? איך קורה שהועדה שהיתה קיימת להבטחת צנעת
הפרט התפוררה לאחר שנה שבה היא לא כונסה? על-פי
איזה חוק פועל כאן משרד האוצר?

חברי הכנסת, אין אצלנו חוק בעד ואין חוק נגד.
הנושא פרוץ לכל הרוחות וכאשר פועלות כל הרוחות
המחסום היחיד בחברה דמוקרטית כשלנו הוא כלי
התקשורת. עליהם לפעול מהר והיטב פן ייחמסו סופית
חופש הפרט וצנעתו במדינתנו.

רבתי חברי הכנסת, יש עוד כמה שאלות המצריכות
תשובה ברורה בנושא זה: האם לפרט בישראל יש זכות
כלשהי לעיין במידע שנאסף עליו? האם כל המידע
מדויק? תארו לכם מצב של מידע לא בדוק ולא מהימן.
הרי איננו יודעים דבר. על כל אחד מאתנו, על כל אחד
מהאזרחים, אוספים מידע. אף אחד מאתנו לא ידע איזה
מידע עד אותו יום שפקיד שומה מסויים ישב ויאמר
לו: האם אתה זוכר שנסעת עם גברת זו וזו שאיננה

שנאמרו עליידי חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז). האמת ניתנה להיאמר שלא ידעתי אם לצחוק או לבכות למשמע דבריו. זו הפעם הראשונה שאני נמצא במצב כזה שאני חייב לתת מעל במת הכנסת תשובה כאשר אני מאמין למשמע אוני. האם זו עמדתה המוסמכת של סיעת האופוזיציה הראשית מפי דוברת המוטמן? כפי שאני מכיר את הפרוצדורה הדברים לא באים מפי דוברי הסיעות לפני שקיבלו את ברכתן של הסיעות ואת הגושפנקה שלהן. מה מבקשים מאתנו חברי סיעת המערך? האם סיעת המערך מבקשת לזרזם בהישגים שלנו, שאנחנו הצלחנו בהם ואתם פחות הצלחתם, להגיע ליותר ויותר גביית מס אמת? אני שואל את חברי-הכנסת כץ (עוז):

האם אתה יודע שהמרכז למידע הוא ביצוע של המלצה של ועדת בן-שחר משנת 1975 באותה המתכונת ובאותה הרוח? האם חברי-הכנסת כץ (עוז) יודע שכל מה שאנחנו אוספים באמצעות המחשב זו אותה אינפורמציה שניתנת להיאסף בכל האמצעים הידניים הרגילים וכל מה שאנחנו עושים זה רק לייעל ולשפר את המידע? המידע הוא לגבי המישור העסקי והעסקי בלבד. יש תחת ידי דף מידע שאני יכול לומר שכל הנתונים שבו הם נתונים עסקיים טהורים ואנחנו לא מתעניינים מי היא הגברת פלוגית אלמונית שעמה נסע פלוני אלמוני לפני שתיים-עשרה שנה לחוץ-לארץ. אותנו לא מעניין מה הציג איש זה או אחר לצורך מס הכנסה. אותנו כן מעניין שהוא ישלם מס אמת. אותנו כן מעניין אם הוא רכש יאכטה ואחר כך בא להציג תעודת מסכן. וזה מעניין אותנו כדי שנוכל לשלוף מידע ולהגיד לו: היכן היא יאכטה? מניין היא באה? את זה באים לומר לנו: אל תעשו? הרי זו הצביעות בהתגלמותה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
שאלת, אני מוכן לענות לך.

סגן שר האוצר י. פלומין:
השאלה היתה רטורית, חברי-הכנסת כץ (עוז), לא ביקשתי תשובה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
אבל ההתייחסות לא היתה לגבי הנישומים עצמם אלא לגבי עריכת תיק אישי על כל אורח במדינה. האינפורמציה איננה מתנקזת אלא נאספת. זה הבדל גדול מאוד.

סגן שר האוצר י. פלומין:
האינפורמציה מתנקזת והאינפורמציה נאספת. כל פרט עסקי — אני חוזר ומדגיש: עסקי — נאסף וגלוקט על נישומים בכל הדרכים הכשרות הקיימות.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
אילו פרטים עסקיים יש ברישומים של משרד הפנים שאתם זקוקים להם?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
חברי-הכנסת כץ (עוז), זה עתה סיימת דברך. אי אפשר לקרוא קריאות ביניים כל כך ממושכות.

סגן שר האוצר י. פלומין:
יש בידינו נתונים ואני מחזיק בידי דף מידע על מצב רכוש של האזרח כפי שהצהיר למס רכוש ומצב ההוצאות שלו למס ערך מוסף, כפי שהצהיר למס ערך מוסף, הרווח שלו למס ערך מוסף.

למכשירי האזנה כדי להרשיע אותך. המחשב של מחלקת המודיעין באוצר עושה את המלאכה. "האח הגדול" עוקב, רושם וזוכר הרבה זמן. זו לא בעיה של מס הכנסה, זו לא בעיה של קואליציה או אופוזיציה, זו לא בעיה של הליכוד או של מפלגת העבודה או של שלי או של ד"ר או של המפד"ל, זאת בעיית החופש בישראל, חופש הפרט וצנעתו. היום הליכוד בשלטון, מחר — המערך —

סגן שר האוצר י. פלומין:
לא מחר.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
— וחופש הפרט וצנעת הפרט הם העומדים כאן לדיון. היום "האח הגדול" הוא הליכוד, מחר הוא יהיה אולי המערך ועלינו להבטיח את חופש הפרט של כולם, ומהר פן נאחר. יש לבטל את איסוף הנתונים על כל אזרחי מדינת ישראל בתיקים אישיים בצורה מאורגנת ורחבה ואני מציע שייערך על כך דיון במליאה.

היו"ר ב. הלוי:
רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

סגן שר האוצר י. פלומין:
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראשית ברצוני למסור אותו חלק מידע שנמסר על ידי הנוגעים בדבר ואחר כך אוסיף בניהם אישיים משלי לדברים שנאמרו עליידי חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז).

קודם כול קצת אינפורמציה על מה שקורה בשטח. אמת, נכון הדבר, נאספה אינפורמציה רבה על נישומים במסגרת החוק, כפי שנעשה בעבר וייעשה בעתיד. ההבדל בין האינפורמציה הנאספת כיום לבין האינפורמציה שנאספה לפני שנתיים מתמצה בכך שלפני שנתיים היה המפקח צריך לעמול קשה כדי ללקט את קטעי האינפורמציה ולעצב תמונה, פרופיל, על מצב עסקי של כל נישום ונישום; היום חלק ניכר מאינפורמציה זו מתנקז באופן מיוחד במחשב וניתן להשגה ולשימוש. כאשר המפקח מטפל בתיקו של הנישום הוא יכול לשלוף את הנתונים באמצעות מסוף או בקשה לדף מידע.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
כל מפקח יכול לשלוף במסוף את הנתונים?

סגן שר האוצר י. פלומין:
לא, לא, לא.

הושקע עמל רב במשך השנתיים האחרונות בתיכנון, בהפעלת המערכת ובבניית דף המידע המציג פרופיל של הנישום בכל פעילויותיו העסקיות הנחוצות לצורך מס, וחוות הדעת המחשבתית משלימה וסוגרת את המערכת. נעשו הסידורים המתאימים והאינפורמציה תגיע רק לרכזי החוליות ולמפקחים המטפלים בתיק הנישום או לגובים הראשיים, באמצעות צופן מיוחד שרק באמצעותו ניתן לשלוף נתונים מהמסוף. עניין צנעת הפרט עמד לנגד עינינו בשלב תיכנון המערכת ועם הקמתה נערכו הסידורים המתאימים כדי לשמור עליו. כל הביצוע הוא, כאמור, במסגרת החוק וההבדל היחיד לעומת המצב ששרר קודם הוא יותר בריכוז החומר וביכולת העיבוד שלו.

זו פחות יו יותר התגובה הרשמית שהוגשה לי אבל אני מוכרח להוסיף משהו לאור הדברים ורות הדברים

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות לסדר-היום —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות להצעה אחרת, לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גברתי היושבת-ראש, נכנסת נכבדה, אני רוצה לפרש בין המציע לבין סגן השר. אנחנו עומדים פה מול אחת הדילמות הגדולות של החברה המודרנית. כשם שהיתה הצדקה רבה בדבריו של חבר-הכנסת כץ (עוז) כן היתה הצדקה רבה בדבריו של סגן השר יחזקאל פלומין. שני הדברים הם נכונים. ומפני ששני הדברים הם נכונים יש פה דילמה אמיתית.

הלואי שהייתי יכול להאמין לסגן השר פלומין שנעשה הכול כדי לגבות מס אמת בארץ.

סגן שר האוצר י. פלומין:
לא אמרתי זאת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הביקורת שלי על האוצר ועל סגן שר האוצר היא על כך שאין גובים מס אמת. אנחנו רחוקים מאוד מגביית מס אמת. האמת היא שכולנו יודעים מחיינו הפרטיים, כאנשים החיים בתוך עמם, שהארץ מוצפת במבול של הון שחור. ההון השחור איננו עוד נחלת יחידים אלא נחלת הרבים, ואולי היום הוא נחלת הרוב במדינה הזאת. העלמת המס איננה תופעה חריגה אלא תופעה כללית. המשק השחור בארץ איננו תופעה משנית, הוא מתחרה במשק הלבן. שאלה גדולה היא איזה משני המשקים הוא השליט. אכן, לבוא ולומר: אנחנו לא רוצים לתת לשל-טונות המס את האמצעים הדרושים לו כדי לגבות מס אמת, מי יקבל על עצמו אחריות כזאת? ועל אחת כמה וכמה לומר כך בשם אידיאולוגיה שוויינית, אידיאולוגיה של סתימת הפערים ואידיאולוגיה סוציאליסטית? אני דוגל בכל דבר המאפשר גביית אמת. אני מוכן לשלם מחיר מסוים של צנעת הפרט למען גביית האמת. צריך לשקול את זה מול זה.

גברתי היושבת-ראש, לעומת זאת אין להתעלם מהנקודות ההשוותיות מאוד שהועלו על-ידי חבר הכנסת המציע. אנחנו יודעים שבארצות-הברית ובארצות דמוקרטיות אחרות יש על כך התלבטות קשה ביותר. באמת נוצר הטיט של המחשב הכל יכול, היודע את הכול, המרכז בתוכו, בקרבו המסתוריים, מידע על כל פרט: איך הוא חי, עם מי הוא חי, מה הוא עושה, על מה הוא מוציא את כספו. זה דבר מפחיד. הוא מפחיד על אחת כמה וכמה כאשר לא ברור מי שולט במחשב, ולמרות דבריו המרגיעים של כבוד סגן השר יש פה בעיה רצינית ביותר: איך להביא לכך שבנתוני המחשב ישתמשו רק אלה המוסמכים לכך ורק למטרה שלמענה המידע נאסף. בנושא זה מתעוררות שאלות רבות. העליתי זאת לפני כמה ימים בדיון בחוק האונת סתר. אדוני סגן השר, מה קורה לנתונים הנאספים שאינם נוגעים למטרה של גביית מס?

סגן שר האוצר י. פלומין:
לא נאספים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
האם הם מושמדים? איך הם מושמדים? מי אחראי להשמדה הזאת? איזה חומר מותר לאחסן בתיקים?

על הדינים-והחשבונות הכספיים שלו ועל הניכויים שהוא העביר בתור מעביד או מנכח במשרדי שומה אחרים. זה נתון מינימאלי הכרחי שבלעדיו אי אפשר לקיים שומה אמיתית. אתם קוראים לנו לגבות מס אמת ואתם באים ואומרים פחד אלוהים?

אברהם כץ (עוז) (המערך):
בשביל מה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת כץ (עוז), אין לך עוד רשות להפריע.

סגן שר האוצר י. פלומין:

אני לא הפרעתי לך באף מלה.

ואתם באים עכשיו ומלמדים אותנו מהי צנעת הפרט? עבדך הנאמן ב-1975 ו-1976 — יעיד חברך משה שחל — עמד בפרץ נגד סיוון שלכם לטרפד את צנעת הפרט כאשר רציתם לחקור אשה על מעשי בעלה. זאת אנחנו סיכלנו אז. באנו ואמרנו: נעשה כל מאמץ אפשרי לאפשר לשלטונות המס לאסוף את כל המידע הדרוש והראוי כדי לקבל תמונה נכונה על מצב עסקיו של האיש, אבל — עד הבית. לא נכנסנו כהוא זה לצנעת הפרט שלו. אנחנו סיכלנו בארבעה חוקים את הכוונה הזדונית הזאת. אתם תלמדו אותנו מהי צנעת הפרט?

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אולי תסביר אילו נתונים מסחריים אתה יכול לאסוף על אנשים שקנו תכשיטים בחנויות תכשיטים? — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת כץ (עוז), אין לך רשות לקרוא קריאות ביניים ארוכות כאלה.

משה שמיר:

היופי של נציג התנועה הקיבוצית המגן על קונו תכשיטים. אני ממש לא מבין.

סגן שר האוצר י. פלומין:

אני לא מבין מדוע חבר המשק כץ (עוז) צריך להגן על איש בעל הון שחור אשר רוכש בכספי — — —

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אתה הראשון שהוכיח שהקיבוצים משלמים מס אמת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת כץ (עוז), הפסק לקרוא קריאות ביניים. אני אבקש לא לרשום את הקריאות שלך בפרוטוקול.

סגן שר האוצר י. פלומין:

איני מבין את ההגנה הזאת על אותו אדם אשר יש בידיו כספים שחורים שמקורם בהכנסות בלתי מוצהרות והוא קונה טבעת יהלום ב-250 אלף לירות. מדוע לגבי אדם כזה אנחנו צריכים למנוע אפשרות לגלות את הרכישות האלה שלו? כך אתם רוצים שנגבה מס המגיע מההון השחור?

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שההצעה כפי שהועלתה היא קנטרנית, חסרת כל שחר, חסרת כל יסוד, מנסה להלעז על אותם אנשים שעושים מלאכתם נאמנה, מנסה להטיל חול בעיניים. אני חושב שלא ראוי שהיא תהיה גידונה לא מעל במת הכנסת ולא באחת מוועדותיה. אי לכך אבקש לא לכלול אותה בסדר-היום של הכנסת.

המס, את אנשי האוצר והמשרדים האחרים, לברר מה נהוג בארצות-הברית ובארצות דמוקרטיות אחרות וכד'. אני חושב שזה עניין החייב לבוא לוועדה ואני מציע לכבוד סגן השר לאמץ את הגישה הזאת ולוותר על בקשתו להסיר את הנושא ולקבל על דעת כולם את ההצעה שוועדת כנסת תדון בנושא.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. חבר-הכנסת כץ (עוז), אתה מסכים להצעה של חבר-הכנסת אבנרי להעביר את הנושא לוועדה? סגן השר הציע לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

אני מעמידה קודם כול להצבעה את ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום ולאחר מכן את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
— מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
נתקבלה.

8. יש להנהיג מצב חירום בתחום האנרגיה בישראל

מיכאל חריש (המערך):

אך גם עם "עלמה" יותר מ-50% של הדלק המיובא לישראל מותנה בעיסקאות פרובלמטיות, שתמורתן צפוי שנשלם מחירים מרקיעי שחקים, מעל ומעבר למחירי אופ"ק ומקסיקו שאף הם גבוהים מאוד. את הדברים האלה, חבר-הכנסת סבידור, תמצא בכל העתונות בעולם המערבי.

בעולם המערבי, בארצות-הברית ובאירופה, קיימת אווירה היסטורית סביב משבר האנרגיה, גם בציבור הרחב וגם, מה שחמור יותר, בקרב מעצבי המדיניות. ועידת אופ"ק האחרונה והעלאת המחירים האחרונה בעקבותיה הגבירו את אווירת ההיסטריה והפתח מפני משבר כלכלי, מיתון, אבטלה ומחסור פסי בדלק. ועידת מנהיגי התשע ולאחר מכן ועידת מנהיגי המדינות העשירות בטוקיו נתנו ביטוי לאווירת חירום של העולם המערבי, אווירה שגם משתקפת באמצעי התקשורת ובעתונות ה"מערבית כולה, ודי רק לראות את השבועונים האמריקניים, כמו "ניוויק", שהקדישו דף מיוחד לדין-וחשבון מיוחד על משבר האנרגיה. כבוד היושבת-ראש, לעומת אווירת החירום בעולם המערבי, שהגיעה לשיאה עם הסתגרותו של הנשיא קאטר בקמפ דייוויד תוך ביטול כל הופעותיו והפסקת טיפולו בכל נושא מלבד נושא האנרגיה, אצלנו במדינת ישראל, הקשורה קשר הדוק עם ארצות-הברית, עם העולם המערבי, והזקוקה לסיוע של העולם המערבי, מתנהגים כאילו לא היתה בעיית אנרגיה בעולם או לכל הפחות כאילו אין לה השפעה עלינו כלל. התנהגות זאת היא המביאה אותי לתרדה שאנו עלולים למצוא את עצמנו ב"יום כיפור אנרגטי". העובדות הן בידינו וכמו ביום הכיפורים של 1973 אנו איננו מסיקים את המסקנות המתחייבות מהן.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

חבר-הכנסת אבנרי, הם לא מושמדים. הם נאגרים הלאה והלאה. שום דבר אינו מושמד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אולי נציג זאת בצורה אחרת. מה הן התקנות המבטיחות שלא ייאסף ולא יירשם ולא יאוחסן שום חומר שאיננו נוגע במישרין למטרה הזאת של גביית מס? הקובעות למי יש גישה למידע הזה ומה הם הענשים שיוטלו על המקבלים לידם מידע ואינם מוסמכים לכך? המסדירות את ההגנה של האוצר בפני חומר כוזב? האם יש חובה — כפי שנקבע היום בארצות-הברית — להודיע לאדם שחומר כזה נאסף עליו? האם ניתנת לו האפשרות לקבל את החומר הזה, להשיב עליו אם הוא רוצה בכך, להכחישו, להוסיף עליו פרטים נוספים אם נדמה לו שהפרטים האלה אינם משקפים נכונה את מצבו? אדוני סגן השר, יש פה שאלות רציניות, ואם חבר-הכנסת כץ (עוז) נסחף בלהט הדברים או לא זו בעיה משנית. אני מוסיף פה בשם אינטרס שאיננו סיעתי או מפלגתי או אידיאולוגי; זהו עניין אורחי ולכן אני מציע שכבוד סגן השר ישנה את עמדתו ויביא את הנושא הזה לדיון בוועדה. ואני פונה לחברי הכנסת: זו באמת בעיה שהכנסת חייבת לדון בה וועדה חייבת לשבת על המדוכה הזאת ברצינות, לשמוע את אנשי המס, את אנשי מודיעין

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: יש להנהיג מצב חירום בתחום האנרגיה בישראל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיכאל חריש.

מיכאל חריש (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, ברצוני להזעיק ולהתריע על מצב האנרגיה של ישראל, המחייב הנהגה מיידי של מצב חירום שמא נגיע ל"יום כיפורים אנרגטי". חברי הכנסת, שימו לב, לאחר החזרת שדות הנפט שב"עלמה" למצרים בנובמבר תהיה מקסיקו המדינה היחידה שממנה נקבל אספקת דלק פחות או יותר בטוחה. היבוא ממקסיקו מהווה כיום 30% מתצרוכת הדלק של ישראל, ויש להניח שבשנה הבאה האחוזים יהיו בסביבות אותו מספר, אולי קצת יותר, אבל לא בצורה משמעותית. עד כמה שידוע לי גם החוזה של השנה הבאה איננו חתום, איננו מובטח.

מנחם סבידור (הליכוד):

חבר-הכנסת חריש, ממתי מגלים בכנסת הזאת את מקורות אספקת הנפט של ישראל?

מיכאל חריש (המערך):

חבר-הכנסת סבידור, תסמוך עלי שאותם הדברים שאני מגלה הם גלויים וידועים. אינני מעלה דברים שאינם גלויים.

מנחם סבידור (הליכוד):

זה הרע שבדבר.

לאנרגיית העתיד בעולם כולו, ומיטב המאמצים מתחילים להיות מושקעים בתחום זה, גם בגלל העובדה שבתחום האנרגיה הגרעינית יש בעיות בטיחות ופחד שיתעורר בציבור הרחב בנושא זה. חברות הנפט הבין-לאומיות הגדולות, כמו "אקסון" ואחרות, התחילו להשקיע השקעות רציניות מאוד בנושא של אנרגיית השמש. כנראה מ"חפשים איזו שהיא הבקעה רצינית בשנים הקרובות. לישראל יש עדיין עדיפות מה בתחומים אחדים של אנרגיית השמש. אך כדי לזכות במעמד בעולם האנרגיה כדאי למדינה להשקיע את האמצעים אשר יתנו תנופה גדולה למחקרים, ימשכו לארץ חוקרים, מדענים וגורמים כלכליים שעוסקים בנושא. בטוחני שהדבר גם יקל על יחסינו עם אחרים בתחום האנרגיה וגם יביא תועלת כלכלית ואמצעים מעל למה שאנחנו נשקיע.

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר בגלוי, לדעתי עשה משרד האנרגיה מאמצים גדולים ורציניים בעניין זה. לפי דעתי הקמת משרד האנרגיה הצדיקה את עצמה במובן זה שהנושא רוכן, הדברים יודעים והם נמצאים היום לפחות באותו מצב שאנחנו יודעים מה הוא טומן בחובו. יודעים מה יש, דבר שלפני הקמת המשרד לא היה קיים בגלל הפיצול של הנושא במשרדים-שונים, בגלל קשיים בתיאום. אך קולו של המשרד הוא לפי דעתי קול קורא במדבר. בשעה שקארטר, שמיט, ז'יסקאר, טאצ'יר נותנים עדיפות עליונה לנושא האנרגיה מונחות אצלנו הצעות החסכון של משרד האנרגיה על שולחן הממשלה מאז חודש פברואר ללא החלטה וטיפול רציני. בממשלה לא התקיים אף לא דיון אחד רציני על מכלול בעיות האנרגיה, ואין מודעות לחומרתה הקיצונית של הבעיה. את ראש הממשלה לא שמעתי ולו פעם אחת מתבטא על בעיית האנרגיה של ישראל, ובדברי שר האוצר בהגשתו את תקציב המדינה לכנסת לא הוזכר הנושא כנושא מרכזי כלל. גם בדיון-ושבון האחרון של בנק ישראל, בעיית האנרגיה — יוק, היא פשוט אינה קיימת, לא מבחינה כלכלית ולא מבחינת האנרגיה. לפי דעתי כאשר מסתכלים על ממדי הבעיה והשפעתה, לפחות הכלכלית, הדבר פשוט מדהים. אבל אולי זה חלק מאותו חוסר ודאות. עברתי על הספר עד סופו, מסופו לתחילתו, ביקשתי את חברי-הכנסת אמוראי שיבדוק גם הוא, ומתברר שמבחינת בנק ישראל אין בעיית אנרגיה לא בעולם ולא בישראל ולא בהשלכות של העולם על ישראל בנושא זה.

חברי הכנסת, אני מזוהר את עצמנו, את כנסת ישראל, פן נהפוך שותפים למחלל שסופו שואה. אני יודע שאני נשמע יותר מדי דראמאטי אבל בנושא זה השאננות עשתה כבר את שלה במקומות אחרים. היא כבר זיעזעה מקומות שונים. רצוני להציע שהכנסת תקים ועדה מיוחדת, משותפת לוועדות הכנסת העוסקות בבעיות האנרגיה מן הוויות השונות, ועדת החוץ והבטחון, ועדת הכלכלה, ועדת הכספים, שכל אחת מאלה עוסקת בנפרד בדיונים ונזמיה לי שזה לא נסגר במעגל משותף, ולעתים מתקבלות אפילו מסקנות סותרות בוועדות שונות של הכנסת. לכן אני חושב שראוי לרכוז את הנושא כדי שבשיתוף עם המשרד נעשה את הצעדים המתחייבים מהמצב כדי להנהיג את מצב החירום הדרוש במצב הקיים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
רשות לדברי תשובה, לשר האנרגיה והתשתית.

עלינו להכיר ולנהוג בהתאם לאלה: א. מקורות האספקה שלנו הם מפוקפקים ברובם המכריע, ואנחנו עלולים למצוא את עצמנו בקשיים פיסיים של אספקת דלק; ב. בשנה של משאומתן על האוטונומיה אנחנו עלולים להגיע לצורך להפעיל את הערובה האמריקנית לאספקת דלק לישראל, עם השלכות חמורות בציבור האמריקני הסובל ממחסור, עומד בתוריים, עלול להזדקק לקיצוב וכי'. הודקקות זאת לדלק אמריקני תביא ללחצים חמורים ביותר של ארצות-הברית על ישראל באווירה אוהדת ללחץ בדעת הקהל האמריקנית; ג. מחירי הדלק הם גבוהים ולפי כל הסימנים הם ימשיכו לעלות, ולעתים בקפיצות גדולות ובלתי צפויות. יש לכך השפעה הרסנית על המשק הישראלי אשר איננו מספיק להתאושש ממנה לומה אחת לשנייה. בנוסף לכל אלה יש לנו המחדלים הכלכליים מתוצרת עצמית, כמו למשל, בתחום מאגרי הנפט התת-קרקעיים, שלא חלה בו שום התקדמות משמעותית, ובמקרה של מלחמה קיימת סכנה חמורה לאספקת הדלק הסדירה. חברי-הכנסת סביר, דיון-ושבון מבקר המדינה שפורסם מדבר בגלוי על הנושא הזה.

מנחם סבידור (הליכוד):

אני לא מדבר על הנושא כולו. אני אמרתי שלפי דעתי לא צריך היה לקבל מידע כזה ממקור זה ולא ממקור זה.

מיכאל חריש (המערך):

אם ארצה לסכם במשפט אחד אומר כי בטחונה, כל-כלתה ועוצמתה של המדינה בתחום המדיני עלולים להיפגע קשות בעקבות מצב האנרגיה שהפך להיות נקודת התורפה החמורה ביותר של מדינת ישראל.

חברי הכנסת, מה פירוש הנהגת מצב חירום בתחומי האנרגיה? מה חייבים לעשות? א. פעולות החסכון באנרגיה חייבות להיות יעילות ומכוונות למקדי הצריכה העיקריים של אנרגיה במשק. 70% מצריכה הדלק נצרכים בצורת מאוט וסולר על-ידי חברת החשמל, מפעלי תעשייה גדולים, חקלאות ומוסדות ציבור. כאן הפוטנציאל הגדול של החסכון וכאן יש לחקוף את הבעיה. המאווט של חברת החשמל עדיין מסובסד כי היא מקבלת אותו במחיר נמוך מהעלות. זו רק דוגמה אחת המעודדת צריכת יתר. תכנית השבחת תחסוך במקרה הטוב חצי אחוז מהצריכה, והנזקים האלטרנאטיביים, בליווי ההתמרמרות, הופכים תכנית זאת למזיקה ובלתי ניתנת לביצוע יעיל. הרעיון הזה חפור על המשק האמריקני שם צריכת הדלק בבניין מגיעה לשיעור של 40% מצריכת האנרגיה לעומת 10%-11% צריכת בניין בישראל; ב. הגברת המלאי בכל דרך אפשרית היא חיונית, תוך פעולת חירום מזוירות של אחסנת דלק תת קרקעית. פעולות החסכון הרציניות והגדלת המלאי הן העריבות העיקריות לטווח הקצר ולמקרי חירום. ג. יש לתת עדיפות תקציבית לזירוז פעולות חיפושי הנפט בתוך הקו הירוק. יש פיזור חמור מאוד ואין די פרספקטים, ואף שהתכניות נסגרו לפני שנים מספר לא הוכן די צידוד ולא הוכנו די תקציבים כדי לבצע במהירות וביעילות את הדרוש. אם אמנם יש נפט באדמת ישראל בשנים האלה יש חיוניות למציאתו, וככל שדומים זאת עולות הוצאות הציוד וכות האדם; ד. יש לפעול להפיכת מדינת ישראל למרכז עולמי של מחקרים וניסויים בתחום אנרגיית השמש. כל מי שעוקב אחרי ההתפתחויות בעולם יכול לראות שאנרגיה זו נחשבת

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

תיקנתי את הדעה המועטת שלך. המצב מספיק מסובך בלי התרשמויות שעוברות את גבול המציאות. הוא קשה למדי, אני מודה בו ואני צריך להודות. כל חבר כנסת, כל אדם הקורא עתונות, העוקב אחרי כלי התקשורת, הרואה את התגובות במדינות השונות, הרואה בטלוויזיה את התורים בתחנות הדלק והעוקב אחרי פירי סומים כלכליים ורואה שיש קיצוצים בייצור בגלל אי אספקה סדירה של חשמל או דלק נוזלי, יודע את המצב מבלי שנצטרך להגזים בעניין.

עד כאן הייתי אסיר תודה לחבר-הכנסת חריש שהעלה את הנושא והביאו לתשומת לב הבית. אולי תהיה הודמנות לאחת מוועדות הכנסת או לוועדה מיוחדת לדון בנושא. אבל כאשר עלה חבר-הכנסת חריש לדבר, אני חשתי בראשית דבריו כמעט געגועים להיסטריה. בעצם טענתי הראשונה היתה: כל העולם בהיסטריה, מה השאננות אצלנו? חבר-הכנסת חריש, ההיסטריה אינה יועץ טוב ואינה משנה עובדות כהוא זה. והעובדות האובייקטיביות בנושא זה, המציאותיות בכל הנוגע למצבה של מדינת ישראל, לא תשתנינה אם אנחנו ניצור פה אווירה של היסטריה, בוודאי לא אם נשתמש במונחים כמו "מחדל שסופו שואה". אינני יודע, קשה לי למדוד מונח כזה, אבל המונח עצמו בוודאי אינו תורם לכך שלא יהיה מחדל, שחלילה לא יסתים בשואה. יכולתי להוסיף לחבר-הכנסת חריש הרבה צבע להצגת הנושא שלו. מספיק רק לסמן או להזכיר את האירועים בשבועיים האחרונים, כמעט מדי יום ביומו טיפולים ברמה הגבוהה ביותר וברמות אחרות במדינות שונות.

כרגע הנשיא קארטר נסגר עם חבר יועציו בקמפ-דייוויד וזהו הנושא. סגן שר האנרגיה של ארצות-הברית התפטר שלשום בלילה. אתמול היה לי הכבוד לשוחח עם השגריר היאפאני כאן. חשבתי שאולי רק לי יש התרשמויות מסוימות על סיכומי או. אי סיכומי ועידת טוקיו. והוא, בזהירות הדיפלומאטית שבה הוא מצויה, אישר שאכן ועידת טוקיו לא הסתיימה במסקנות ובהמלצות אשר יש בכוחן לבלום תהליך הרסני למדינות העשירות, ולא כל שכן לעניות. כאן אסור שתהיה טעות אופטית, העשירות תיפגענה אולי יחסית קשה יותר כי הן צורכות אנרגיה בכמויות יותר גדולות יחסית, אבל עד שהשמן ירזה, הרזה — המדינות הלא מפותחות — ימות. הסכנה למדינות החלשות היא הרבה יותר גדולה.

זה נכון שיש הרבה פעילות, הרבה דאגה. אבל אם אין במדינת ישראל היסטריה זה לא מפני שיש מחדל או חוסר תשומת לב. אני יכול לומר לבית שבנושאים של אספקת דלק, על המרכיבים השונים שלו, מקיימים דיונים בחודש האחרון עם כמה ועדות כנסת. אנחנו עכשיו לפני סיבוב נוסף, לאחר שלפני חודש סיימנו את הסיבוב הקודם. יש מגעים דחופים בנושאים ספציפיים בתוך המערכת הכוללת, גם עם ראש הממשלה וגם עם ועדות שרים המוקדשות על הנושא מזוויות שונות שלו. גם בממשלה התקיים על כך דיון בישיבה האחרונה. מסרתי דיווחשבון על מצב האספקה בזהירות רבה כדי לא להוציא מספרים וכדי לא לגלות מקורות. ואכן היה דיון והיו סיכומים שנמשכו זמן רב בוועדות שרים לענייני כלכלה, בסמכות הממשלה, על חלק ניכר מהממלכה צות של משרדי בנושא צימצום צריכת האנרגיה.

וזה הנושא הבא שאני מבקש להעלות בפרופורציה הנכונה שלו, בלי להעלים חלילה דבר אבל בלי לנפח את

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אסיר תודה לחבר-הכנסת חריש שהעלה בעיה שלפי עניות דעתי היא בעיה מבעיות היסוד של כל מדינה מפותחת בימים אלה, ולא כל שכן של מדינה הנמצאת מבחינה זו, כמו לדאבוננו מעוד כמה וכמה בחינות, במצב נחות ממדינות אחרות.

לא אעלים מחברי הכנסת שמשקלה של הבעיה הזאת עולה והולך כמעט מדי יום ביומו. גם אם מתעלמים מהחומרה הכלכלית, הכספית, הדולרית, מהיקפה של הבעיה ההולכת ותופחת כמעט מדי יום ביומו, מההשלכות של התפתחות כזאת על משק מדינת ישראל כפי שהיא קיימת במשקים הרבה יותר מבוססים מאשר מדינת ישראל והרבה פחות תלויים ביבוא דלק — גם אם אתעלם מבעיות אלה לרגע אני צריך להודות בפני הכנסת שהטיפול באספקת דלק למדינת ישראל בימים אלה הוא כמעט מעשה אשף, מעשה קוסם. אין יום ואין לילה שבו אנחנו לא מקבלים הודעות, כמעט אולטימאטיביות, בדבר הסכמים שנחתמו כדת וכדין בתחילת השנה, בסוף השנה שעברה, שעניינן הוא או קיצוץ כמויות או העלאה רבתי של המחירים כפי שנקבעו בחוזים המקוריים. וחברי הכנסת, בוודאי תבינו שכל ביטול של כמות איוו שהיא של דלק, שאצלנו ברשומים ובתכניות נכנסה כנתון על כמותה ועל מחירה, מחייב אותנו לצאת לשוק הפתוח או החצי פתוח, עם המגבלות המיוחדות שכבר היתה לי ההודמנות להסביר מעל במת הכנסת לכל הבית, כדי לנסות למלא את החסר. ואנחנו עושים מאמצים רבים כדי למלא את החסר בסמוך, ככל האפשר, ליום שבו נפרץ הפער באספקה. אבל הטיפול הזה — זהו טיפול יומיומי כפי שאמרתי — הולך ונעשה קשה כמעט מיום ליום.

אני דיווחתי לכנסת לפני למעלה מחודש, כאשר הצגתי כאן את תקציב משרד האנרגיה, ואמרתי שהכמויות של דלק למדינת ישראל לשנה הזאת מובטחות ולא פירטתי את המקורות. גם היום לא אפרט את המקורות אבל אני מוכן לחזור ולומר שהכמויות, לפי מיטב ידיעותי ברגע זה ומבלי להתחייב להתפתחות מחר ומחרתיים, גם ברגע זה הן מובטחות אבל כבר לא מאותם המקורות בדיוק ובוודאי לא באותם המחירים כפי שהיו רק לפני חודש ימים.

משה שמיר :

מה פירוש לשנה זו, עד אפריל 1980 ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

שנת התקציב בדלק היא שנה קלנדארית ואני מדבר על ינואר—דצמבר 1979.

משה שמיר :

עוד חמישה חודשים ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

כן. אם אתה מרמז שהשנה הבאה היא שנה פרוצה לחלוטין אתה טועה. לשנה הזאת הדלק מובטח. אין זה אומר שהשנה הבאה חשופה לחלוטין.

משה שמיר :

סיפרת על מברקים שמגיעים ביום ובלילה.

שרי-האגודה והתשתית י. מודעי:

את מעמידה אותי בפני ברירה קשה. הנושא ראוי שייבחן בוועדה אבל המגבלה שאת מציגה בפני מחייבת אותי, לפחות מבחינה פרוצדוראלית, להתנגד להעברת הנושא לוועדה.

מנחם סבידור (הליכוד):

האם אני צריך להבין שלא חל גידול בתכולה במאגר רים מאז מלחמת יום הכיפורים?

(קריאת ביניים: האם יש הכרח לענות על כך מעל במת הכנסת?)

שרי-האגודה והתשתית י. מודעי:

אל דאגה, איני עומד להשמיע תשובה ישירה. צריך לעשות אבחנה בין פוטנציאל אגירה שזה דבר אחר לבין הכמות הנאגרת. איני יכול להגיב על חלקו הראשון של המשפט אבל, חברי-הכנסת סבידור, אם שאלת לגבי הכמות הנאגרת יש לנו גידול מאו.

אני רוצה להוסיף לגבי המאגרים הקרויים אצלנו "תת קרקעיים" — הם לא בהכרח כאלה — שנתקבלה החלטה בוועדת השרים המופקדת על כך, בגלל התפתחות של הזמן האחרון הקשורות עם אפשרויות אלטרנטיביות הקיימות במדינת ישראל, אבל אילו ואם תיפול החלטה שיש להגדיל את כמות הפוטנציאל של המאגרים האסטרטגיים שלנו באותם סדרי גודל שעליהם דנו ממשלות ישראל, אנחנו נמצאים היום לפחות כמה צעדים קדימה בכך שכל האחרים מסומנים, הם נבדקו, ויש לנו תיקים אופראטיביים. למעשה אם נשחרר מן הצורך להוציא מכורים לביצוע אנחנו יכולים לגשת היום לביצוע מידי.

הצעה שנייה של חברי-הכנסת חריש היתה שננגוס דווקא כ-70% שעניינם הוא ייצור החשמל או התעשייה או התחלואות. הוא צדק מבחינת פוטנציאל הקיצוצים. ככל שהצריכה גדולה יותר כך קל יותר לקצץ בה כמויות ניכרות. אבל מה לעשות אם דווקא הצריכה הזאת היא יצרנית כולה? את ייצור החשמל אני כולל במסגרת יצרנית. אני מרשה לעצמי לומר בהודעות וזו שבחברת החשמל, בשנה וחצי האחרונות, חל קיצוץ ניכר, באחוזים שלמים, בצריכת האנרגיה העצמית שלהם לצורך ייצור החשמל. יש עליות וירידות בכך. זה תלוי בחלוקת העמ"ס. כאשר אני לוקח רבעון לאורך כל השנה, יש קיצוצים באחוזים שלמים. לכן לא הלכנו בדרך הקלה של קיצוץ בצריכת האנרגיה שמיד נובע ממנה קיצוץ בפוטנציאל הייצור והתפוקה של מדינת ישראל אלא בדרך הקשה של קיצוץ שכבות דקות מעל הצריכה שאינה יצרנית וברוב המקרים נובוניות. מטבע הדברים האחוז המקוצץ בסך כל צריכת האנרגיה הוא שולי אבל אני אינני בוחל בחצי אחוז וברבע אחוז. הלוואי שהיו הרבה כאלה לקצץ. היעד שלנו ברבע זה — ללא כוונה להנהיג קיצוץ, ללא כוונה לפגוע בפוטנציאל הייצור וללא כוונה לפגוע ברווחת החיים של האוכלוסייה — הוא מניעת גידול הצריכה ולא הקטנתה האסכולוטית. זה יעד גבוה יותר מן היעדים שכל הוועדות המכובדות הציגו לעצמן. הערה אחרונה. חיפוש הנפט מתקדמים בקצב הרבה יותר נמרץ מאשר בחמש השנים האחרונות, בתוך גבולות הקו הירוק. בשנה האחרונה השקענו, מסיבות פוליטיות שלא אפרטן, מאמצים רבים ותשומות לב לשדה "עלמה". בד בבד הגדלנו את קצב הקידוחים בגבולות הקו הירוק. כיוון שאין זה קידוח מסחרי אין שומעים עליו.

הדברים. מהי הבשורה שהציע לנו חברי-הכנסת חריש מעל במת הכנסת? והמפרעה אינה מבשרת טובות לאותה ועדה שתדון בנושא. מה החדשנות הרבה שהציע לנו להילחם או לפחות להקטין את הסכנות שבמצב העכשווי, לא במצב בעוד עשר שנים? מה הוא הציע לנו? להגדיל את מאגרי הדלק. גם אילו התחלנו לעבוד היום על מאגרי דלק, או בשנה שעברה או ביום שנכנסתי לתפקיד, מאגרי הדלק היו מוכנים לאיסחון הדלק בעוד שלוש-ארבע שנים. אבל הואיל וחברי-הכנסת חריש הרשה לעצמו אינסינוואציות אני רוצה לומר לו שהסיבה העיקרית לכך שאין היום מאגרי דלק נוספים במדינת ישראל היא העובדה שממשלות ישראל הקודמות, מאז 1973, ניצלו את הכספים שהוקצבו בהסכמים פוליטיים עם ארצות-הברית לבניית מאגרים למטרות אחרות, אני רוצה להניח, יותר חשובות כאשר הן לא צפו את המצב הזה. האחריות הישירה לכך שלא התחלנו בטיפול במאגרים מוטלת ברגע זה על שרים אחרים מאלה המשרתים בממשלה הנוכחית.

מיכאל חריש (המערך):

לא ניסיתי לחלק את האחריות בין לפני ואחרי. ניסיתי לעמוד על המצב כפי שהוא ולנסות להתמודד עמו דווקא מתוך אחריות לאומית.

שרי-האגודה והתשתית י. מודעי:

היו שני גיואסיס שניסו להטיל את onus על התהליך הנוכחי ולא התאמצו לבדוק את שרשי הבעיה. איני מתכוון בזה להסיר את הנושא מסדר-היום.

היה לנו דיון נוקב שני בוועדת השרים המופקדת על נושאים כאלה בממשלה. ההחלטה היתה — לא היום, לא בתוך משבר הדלק אלא בראשיתו — שאין בכוחה של מדינת ישראל, בדרך של אגירה רבת, להרים את הנטל של הבטחת זמינות הדלק לאורך שנים. כידוע יש היום אגירה שעולה בהרבה לא על צרכי המדינה אלא על מאגרים אסטרטגיים הנמצאים בתעשיות מפותחות הצורכות כמויות גדולות של דלק. אנחנו במצב נחות לעומתם ולכן גם שיעור האגירה עולה במידה ניכרת על שלהם. אנחנו דנים בשאלה אם ללכת מעבר לכך. לפי החלטה שנתקבלה פעם המסקנה היתה שבתנאים הקיימים היום המדינה איננה יכולה להרים נטל כזה. הערכתי היא שההוצאה הממשית לאותם סדרי גודל — שלא אזכיר אותם — ההוצאה הממשית לבניית מאגרים היא כרבע מיליארד דולר, ומיליון אותם מאגרים יכול להיות שצריך לקחת בחשבון עוד שלוש-רבע מיליארד דולר, אם אמנם נמצא את מקורות האספקה.

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו:

כבוד השר, עלי להפנות את תשומת לבך: אם יש בכוונתך להעביר את הנושא לדיון בוועדה דברי התשובה שלך מוגבלים לרבע שעה. עברת על הזמן הזה.

שרי-האגודה והתשתית י. מודעי:

לא ידעתי שהזמן מוגבל.

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו:

התקנו אומר שאם ההצעה היא להעביר את הנושא לוועדה יש רשות דיבור ל-15 דקות. אם הכוונה היא להציע להסיר את הנושא מסדר-היום — ניתנת אפשרות לתשובה יותר מורחבת.

יוסף רוב (הליכוד):

קריאת ביניים אחת. נראה לי, לאור הדברים ששמענו, שנושא הנפט מקבל אור לגמרי חדש. אני חושב שהנושא הזה חייב להידון בגופים המתאימים במדינה.

שרי-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

לפי בקשת היושבת-ראש אני יכול להשיב לקריאת הביניים אבל ההערה במקומה, הנושא בדיון.

הערה אחרונה שביקשתי להשמיט: אני רוצה לצנן את חברי הכנסת בתקוותיהם המיידיות שתבוא ישועה מסוגי דלק אחרים או ממקורות אנרגיה אחרים, כמו אנרגיית השמש. כל אלה אינם מתוכננים לטווחים קצרים, לא שנה, לא שנתיים, לא חמש שנים, ואם אני רוצה להיות ריאליסט אני יכול לומר, לא עשר שנים. וקביעות אלה אפשריות ברמות הטכנולוגיות הקיימות היום אלא אם תהיה פריצה בלתי צפויה מראש. נכון שיש לנו מקדמה של טיפוח נושאים בתחום אנרגיית השמש. אבל לא נוכל לשמור על מקומנו במירוץ כאשר נכנסים אליו ענקים כמו ארצות-הברית, יפאן וארצות אירופה. וצריך להתכונן מבחינה נפשית שלא אנו נהיה המובילים בנושא המחקר והפיתוח אלא אם יהיו לנו תנאי עדיפות נוספים לזה של יתרון המוח היהודי. אם קיים דבר כזה, אני אינני יודע.

לכן, גברתי היושבת-ראש, למגינת לבי אני מוכרח לבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

שלמה הלל (המערך):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

מיכאל חריש (המערך):

אני מסכים להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

השר הציע להסיר את הנושא מסדר-היום. חבר הכנסת הלל מציע להעביר את הנושא לוועדה והמציע הסכים להעביר את הנושא לוועדה. לפנינו איפוא שתי הצעות, ואני מעמידה אותן להצבעה זו מול זו.

הצבעה

בעה ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה

שתקבע ועדת הכנסת — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת

הכנסת נתקבלה.

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

סנן מזכיר הכנסת ש. יעקובסון:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונח על שולחן הכנסת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ו. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק העונשין (תיקון) (עבירות זנות), תשל"ט—1979 *

די הוועדה שבראשה עמדה השופטת המחוזית הדסה בן-עתו. הוועדה מונתה עליידי שר המשפטים דאז ב-4 בפברואר 1975, לפני כארבע וחצי שנים, כדי לבדוק את נושא הזנות בישראל על היבטיו השונים וכדי להגיש מסקנות והצעות. חברי הוועדה היו: השופטת הדסה בן-עתו שעמדה בראש הוועדה. ויקטוריה אוסטרובסקי-כהן, פרקליטת מחוז תל-אביב, משרד המשפטים; ד"ר תמר ברזניץ, החוג לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית ירושלים; ד"ר מנחם הורביץ, מנהל האגף לשירותי תיקון, משרד הסעד, ירושלים, ד"ר לואי מילר, פסיכיאטר ארצי ראשי, משרד הבריאות, ירושלים; תת-ניצב יחזקאל קרתי, אב בית-הדין למשמעת, משטרת ישראל, המטה הארצי; ד"ר לאון שלף, המכון לקרימינולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב; ד"ר מנחם אמיר, המכון לקרימינולוגיה, אוניברסיטת ירושלים. הצעת החוק המונחת לפניכם מבוססת כולה על המלצות ועדת השופטת בן-עתו והנמקות שאביא עכשיו להצעת החוק אף הן מבוססות על

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק רצ"ן, חוק העונשין (תיקון) (עבירות זנות), תשל"ט—1979, של חברי-הכנסת: ש. ארבל-אלמוזלינו, ש. דורון, ר. מילוא, ומ: שחל. רשות הדיבור להנמקת ההצעה, לחברת-הכנסת שרה דורון.

שרה דורון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מביאה היום הצעת חוק העונשין (תיקון) (עבירות זנות), תשל"ט—1979, בשמי ובשם חברי, חברי-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, מילוא, נוף ושחל.

בראשית דברי רצוני להקדים ולומר שהצעת התיקון שאני מביאה מבוססת על המלצות ועדת השופטת הדסה בן-עתו. ואני רוצה בראשית דברי להביע תודה והערכה על העבודה החשובה, היסודית והמעמיקה שנעשתה על-

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות חוק של חברי כנסת —

חולשתם — בין בגוף ובין ברוח — בשל חוסר נסיונם או בשל היותם נתונים במצב של תלות גופנית, נפשית או כלכלית.

"מקובל על כולנו כי זנות היא גרועה אך אם אין למנעה אסור לחברה לטפל בנושא זה בחוסר יעילות מתוך צביעות". אני מצטטת דברים אלה מתוך דין וחשבון ועדת הדסה בן-עתו. "הגישה היחידה הנראית לנו היא זו היוצאת מתוך הנחה כי כל המלצה אין בה כדי להציע לציבור פתרון משביע רצון ואינה אלא בבחינת הרע במיעוטו... יש לעשות מאמץ למצוא מכנה משותף שיתיישב עם מירב הדעות הקיימות בציבור. הציבור אינו מרוצה מהמצב הקיים היום". אין ספק שטיבו של החוק ייבחנו ביכולתה של מרבית האוכלוסיה להשלים אתו. ואני מדגישה את המלה "מרבית" כי ודאי אי אפשר לספק את רצון כולם.

הואיל וסיכויי המניעה מרובים מסיכויי השיקום — וכאן אני חושבת שכל חלקי הבית וכל ועדות הבית צריכים לתת את דעתם למניעת הידרדרות ולתופעה הכוללת ומתרחבת של קטינות המידרדרות למקצוע הזנות — יש למקד את עיקר המאמצים של הגופים המטפלים באוכלוסיית הנערות המצויות במצבי מצוקה בשלב מוקדם ככל האפשר של תהליך ההידרדרות. אירועים כמו בריחה מהבית, גשירה מבית-הספר או עויבת מקום עבודה חייבים להדליק אור אדום המצדיק טיפול מואץ מצד המוסדות הרלבאנטיים.

אני רוצה לומר גם משפטים מספר מתוך דין-וחשבון וולפנדן. זהו דין-וחשבון שהונח אחרי שלוש שנות מחקר על שולחן הפארלאמנט באנגליה, והמחוקק האנגלי שמר-בית חוקי ישראל מושתתים עליו קיבל את מסקנותיו. אני רוצה לצטט בתרגום חפשי שלי: "ייתכן עידוד בכל דרך אפשרית על-ידי שיכנוע כדי למנוע נערות צעירות מלאמץ דרך של חיי זנות, וזאת יש לעשות על-ידי עזרה וצעה ולהעדיף דרך זו של מעורבות מכונת החוק".

אני מציעה שאנחנו נמליץ ללכת בשתי דרכים: גם על-ידי חקיקה מתאימה לפי המלצות ועדת הדסה בן-עתו, וגם, מצד שני, על-ידי כך שנעשה את כל האפשרות ביכולתנו כדי למנוע הידרדרות והצטרפות של נערות נוספות למקצוע העתיק בעולם.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקשת את הבית להעביר את הצעת החוק שלי לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

היז"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ש. תמיר:
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהעלתה חברת-הכנסת דורון הוא נושא עתיק יומין וכל נסיון — ואני מביע בכך את דעתי שלי — — (חברת-הכנסת זרח ורהפטיג קורא קריאת ביניים.) עוד לא שמעת את דעתי.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
יש נושא עוד יותר עתיק.

שר-המשפטים ש. תמיר:
— — — וכל נסיון לעקור אותו משורש בדרך של מסגרת חוקית גרידא, בכל המשטרים ובכל הדורות, לא הצליח. המציאות היתה סבוכה יותר וחזקה יותר.

מסקנות הוועדה שנתקבלו ברוב דעות גדול, ובחלקן פה אחד.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
מדוע את קוראת לחוק זה: "חוק העונשין"? הרי זה חוק — —

היז"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
עוד לא שמעת דברי חברת-הכנסת דורון. אנא, תואיל להתאזר בסבלנות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
השאלה השנייה: מדוע הדבר מובא כהצעת חוק פרטית ולא כהצעת הממשלה?

היז"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אין לחבר כנסת זכות להציע הצעת חוק?

שרה דורון (הליכוד):
אני חשבתי שאנו בית-מחוקקים ושה תפקידנו, להביא הצעות חוק.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זה מוזר מאוד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
הסיבה פשוטה: הממשלה טהורה כזאת לא עוסקת בזנות. "פיינע מענטשן".

שרה דורון (הליכוד):
לאחר שנעשה כל מה שאפשר למניעת הידרדרות של נערות לזנות — ואני רוצה לשים את הדגש בדברי על מניעה ושיקום כי אני חושבת שהפעולה החשובה שצריכה להיעשות במדינה היא למנוע את הידרדרותן של נערות, ובעיקר של קטינות, למעשי זנות, ואני חושבת שלא הקדשנו די מחשבה וזמן לכך — יש למצוא דרכים שביגורות העוסקות בזנות מרצונן החפשי לא תהיינה נתונות ללחצים, לאיומים או לניצול ותוכלנה לעסוק בעיסוקן בצורה שאינה פוגעת בכבוד האדם ותוך הימנעות מירבית מפגיעה בציבור. גקורת הכובד בדיון בנושא זה צריכה להיות בשני היבטים אלה של הבעיה: מניעת הידרדרותן של נערות, ובעיקר קטינות, לזנות ושיקומן של אלו שניתדרדרו לכך. נושא השיקום, כפי שראינו בכתבה על "גווה תרצה", הוא צולע. לאחר שנעשה כל מה שאפשר למניעת הידרדרותן של נערות לזנות יש — כפי שכבר אמרתי — למצוא דרכים שאלו הבוגרות העוסקות בכך מרצונן החפשי לא תהיינה נתונות ללחצים, לאיומים או לניצול ותוכלנה לעסוק בעיסוקן בצורה שאינה פוגעת בכבוד האדם ותוך הימנעות מירבית מפגיעה בציבור.

הנסיון מלמד כי אין אפשרות לעקור את הזנות מהחברה האנושית ולא שמענו על שום חברה שהצליחה לעשות כן. גם מי שמייצג את העמדה הדוגלת באיסור מוחלט של הזנות אינו משתעשע בתקווה שאפשר לחסל את התופעה הזאת לחלוטין או אפילו באופן משמעותי. ולכן חייב החוק הפלילי להגביל את עצמו למילוי שלוש תפקידים בלבד: א. שמירת הסדר הציבורי והתנהגות הולמת במקום ציבורי; ב. הגנה על האורח מסני נזק או פגיעה ברגשותיו; ג. ואולי זה היה צריך להיות התפקיד הראשון, מניעת ניצולו והשתתתו של הוולגות, תוך התייחסות מיוחדת למגיעים במיוחד בשל גילם, בשל

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אולי תנסה סגירה הרמטית? הרי גם לדעתך אין סגירה הרמטית.

שר-המשפטים ש. תמיר:
חבר-הכנסת כהנא, במציאות הישראלית עד היום החוק היה סגור למדי. האם הועילו חכמים בתקנתם?
גברתי היושבת-ראש, הממשלה כממשלה לא נקטה עמדה והשאירה את הנושא להכרעת הבית וחברי הבית, איש איש לפי שיקולו. אישית אני חושב שהמלצות ועדת בן-ענת הן בעתה, הן מאוזנות, הן חיוביות, ואני אישית אצביע בעד הצעה התומכת בהן והמעוגנת בהן. אבל אני אומר זאת באופן אישי. הממשלה משאירה את ההצבעה לשיקול דעתו של הבית והבית יכריע.

הי"ר ש. ארבל-אלמולוני:
רשות להצעה אחרת לחבר-הכנסת משה שמיר.

משה שמיר:
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מדוע? הרי המציעים מסכימים כי החוק יחול גם מעבר לקו הירוק.

משה שמיר:
ההצעה אפיינית היא למחשבה שטחית הבורחת והמתחמקת מן הבעיות לאמת, היא אפיינית לדרך מחשבה ציבורית ופוליטית המשלימה עם הידרדרות, המחניפה לורמים הקלוקלים ביותר בציבור, הנשרכת והנסחבת — מעשה פריצות רוחנית — אחרי האופנות הגרועות ביותר בחיים, בחברה, בחינוך. מצד אחד רוממות המהפכה החברתית, התביעה לתקן את החברה, לעזור לקרבנות מצוקה, להציל נערות מהידרדרות לביווי עצמי, למחלות, לסבל עד אבדן צלם האדם; ומצד שני, אותם מורי דרך בחיי החברה נגדרים אחרי תרבות של מתירנות, של טיפוח הפריצות, של הריסת כל הגדרים. אתה מוצא על פני אותו דף של פירסום בעתון או בשבועון, על פני אותו מסך קולנוע, את גילגול העיניים המתחסד של מחפשי עולם המחר ואת הסנסאציוניות הזולה והמשפילה והצבועה של מחפשי בצע כסף תמורת גירוי יצרים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אבל בזכות רחב הזווה יש לך תביעה על יריחו.

משה שמיר:
יש בעיה של זנות, יש בעיה של פשע, הבה נתמודד אתה. יש בעיות קשות בחברה, הבה נתמודד אתן. יש פתרון גם לקשות בבעיות, צריך רק להעז, צריך רק להקדיש לזה מאמצים, משאבים, כוחות אנושיים. יש לנו תנועות חברתיות מפוארות הנושאות את דגלי הסוציאליזם, הקידמה וההומאניזם. אלה אינן נוקפות אצבע כדי לחדור אל תוך שכבות המצוקה כדי להביא את אורן, את דברן אליהן. הממשלה אינה עושה דבר בשטח זה. במשך שנים עסק משרד הסעד במתן שמן קיק ובי חלוקת תרופות לשעה. מדינת ישראל לא חדרה בצורה רצינית לבעיות החברתיות והנפשיות של השכבות הללו. תחת זאת ישנו טיפוח של אזורי פשע נוצצים; תחת זאת ישנה ערבוביה בין המושג של ההצלחה, של ההנאה,

המסגרת המשפטית שהיתה מקובלת במדינת ישראל היא זו שקיבלנו ואימצנו מהתקופה המאנדטורית. על כן ראה לנכון קודמי, שר-המשפטים חיים צדוק, למנות ועדה בראשותה של שופטת בית-המשפט המחוזי, השופטת הדסה בן-ענת, שתבחן את הנושא ותגיש המלצות. אני יודע שבמתח הוויכוח שבו יש השקפות שונות, חריפות, לכאן ולכאן, והדבר מובן, מעטים קראו את המלצות ועדת בן-ענת בשלמותן. אני ממליץ לפני חברי הכנסת המשתתפים בהצבעה בנושא הזה ושעוד ישתתפו בו לקרוא את הדיווח-השבון. הדיווח-השבון הזה הוא זהיר מאוד, מחושב מאוד, הוא מביא בחשבון את עולם הערכים השונים והמגוון שבפסיכס הישראלי, הוא מביא בחשבון גישויות של בעלי השקפות שונות ומנסה לתת תשובה מאוזנת, זהירה, והייתי מוסיף נסיונית. ברוח זו הוגשו ההמלצות הללו.

לפנינו קבוצת חברי כנסת, אנשי אופוזיציה ואנשי קואליציה כאחד, שראו לנכון וחשבו שדרך זו, להציע לבית לאמץ את העקרונות של הדיווח-השבון הזה, היא יעילה יותר מבחינתם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
למה לא הממשלה מביאה את החוק הזה?

שר-המשפטים ש. תמיר:
משום שהיו מסגרות של חברים בבית, ממפלגות שונות, שחשבו שהדרך של הצעת חוק פרטית תקדם את הנושא באופן מהיר יותר. ועלי לומר באופן הגלוי ביותר לבית שאני יעצתי לחברי הכנסת הללו לא לסטות מהמלצות ועדת בן-ענת כהוא זה לכאן או לכאן, וזאת משום שאז הם נשענים על ועדה ציבורית בלתי מפלגתית שאין לה פניות לכאן או לכאן בתפיסה זו או אחרת אלא על ועדה שניסתה לגשת גישה עניינית לנושא ולתת תשובה וזהירה מאוד המביאה בחשבון את שינוי הזמנים ואת המציאות הישראלית המיוחדת. ההצעה של חברת-הכנסת דורון והחברים והחברות האחרים שהשתתפו אתה בנויה בדיוק במתכונת של ועדת בן-ענת.

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת ורהפטיג, שהצעה זו היא הצעה לחיקון דיני העונשין משום שיש בה גם שורה של החמרות רציניות ומוצדקות גם בענשים וגם בהגדרת העבירות, החמרות רציניות במיוחד למשל לגבי סרסורים וכן לגבי חומרת העונש ולגבי הגדרות נוספות, ומי שיי עיין בחומר ביסודיות ייווכח בכך.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
אינני יודע אם במודע או לא אבל היא מתירה זנות בחדר פרטי ובבית-מלון.

שר-המשפטים ש. תמיר:
אתה מכיר את המצב המשפטי גם היום. גם היום אין שלילה מוחלטת בחוק אלא זו צורה מעורכנת יותר, וזהירה יותר, ואני רוצה לומר לחברים, אני רוצה לומר זאת באופן ישיר לחברים הדתיים בבית, ואני אומר זאת במתכוון, שלעתים סגירה הרמטית חריפה, מוחלטת, בר-תה מוויית ראייתם שלהם פחות טובה מהתחשבות בהלך רוח כפי שבא לידי ביטוי בהמלצות של ועדת בן-ענת.

נאוולה כהן:
זה לא שייך לדתיים.

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות חוק של חברי כנסת —

סקת בהתייוונות, זו מדינה המעמידה את הפריצות כמופת ולא את הערכים שעליהם התחנכנו וגדלנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
מה אתה מציע ?

משה שמיר :
אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ולעסוק בנושא בצורה מעמיקה וישירה כפי שצריך לעשות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו שתי הצעות : האחת, להעביר את הצעת החוק לוועדה ; השנייה, להסיר אותה מסדר-היום. אני מעמידה את שתי ההצעות להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק
לוועדה 20 —
נגד 19 —
ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון)
(עבירות זנות), תשל"ט—1979, לדיון מוקדם
בוועדת החוק, חוק ומשפט נתקבלה.

של האושר ובין המושג של החרפה והקלון ואבדן צלם האדם.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אתה קראת את החוק הזה ?

משה שמיר :
אני קראתי את החוק הזה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אז אולי תגיד לי איפה יש בחוק הזה מה שאתה אומר ?

משה שמיר :
בהצעה שהובאה לפנינו יש יסוד אחד פשוט, והיסוד הזה משלים עם עובדת הזנות במקום לגסות להתמודד איתה. וזאת כשם שכל מגלגלי העיניים המתחסדות כאן משלימים עם ההידרדרות של החברה הישראלית במקום להתמודד איתה וכשם שהיום ההסתדרות ונושאי דגל הסר-ציאליסם משלימים עם ירידת ערכה של העבודה במקום לרדוף להעלאתה, משלימים עם ההידרדרות החלוציות במקום להחזיר אותה לסדר-היום שלנו — הבית הזה, הממשלה הזאת, המנהיגות שלנו, אנשי רוח רבים בתוכנו והעתונות שלנו נסחפים אחרי הקלוקל. זוהי מדינה העו-

2. חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) (תיקון) (אי-תחולת החוק), תשל"ט—1979

שלמה הלל (המערך) :
היה מונה והוא מנה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
נא להירגע.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
זה זילזול בכנסת, את מולדת בכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
חברי-הכנסת פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
את משפילה את הכנסת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
לא פעם ביקשו מונים אחרי ההצבעה.

אורה נמיר (המערך) :
תתבייש לך, בושה וחרפה לכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
חברי-הכנסת שובל, בבקשה.

אורה נמיר (המערך) :
עשיתם את זה אחרי ההצבעה. זו לא פעם ראשונה שאחרי ההצבעה אתם מבקשים מונים.

שלמה לוריאני (אגודת ישראל) :
צריך לזכור מחדש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
חברי הכנסת, נא להירגע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום :
חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה) (תיקון) (אי-תחולת החוק), תשל"ט—1979. רשות הדיבור לחברי-הכנסת ולמן שובל.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :
אנחנו מבקשים מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
חברי-הכנסת שובל, בבקשה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :
מותר לבקש מונים.

שלמה הלל (המערך) :
היתה ספירה של הקולות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
יש אפשרות לבקש מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
אין מונים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אפשר לבקש גם מרחוק, לא רק מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
היה מניין. לא ביקשתם מונים בזמן. היה מניין של הקולות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
לא פעם קרה שאחרי ההצבעה היו מונים.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

לא נירגע. זו התנהגות שממנה לא נירגע.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אחרי שהודעתי על תוצאות ההצבעה אין מקום למניין חדש. יכולתם לבקש קודם.

אברהם בין (עוז) (המערך):

מה הצעות הללו?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

לאחר שהודעתי על תוצאות ההצבעה אין מניין מחודש. יכולתם לבקש קודם. מבקשים מונים מהתחלה, לא אחרי שמודיעים על תוצאות ההצבעה.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

מפני שאת חתומה על החוק את קובעת שאין מונים? (חבר-הכנסת יהודה מאיר אברמוביץ קורא קריאת ביניים.)

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת אברמוביץ, כאשר אתה מנהל את הישיבה אני לא מתערבת כאשר אתה פוסק לכאן או לכאן.

אברהם בין (עוז) (המערך):

נכון מאוד, חבר-הכנסת אברמוביץ.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

יש כאן משוא פנים. אנחנו מאשימים את היושבת-ראש במשוא פנים.

אורה נמיר (המערך):

איזה דיבורים הם אלה? ממתי אתם ממונים על המוסר? ממתי? שום זכות אין לכם.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אני מבקשת שקט. חבר-הכנסת קלמן כהנא, אם יש לך טענות תוכל לפנות לוועדת הכנסת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

לא ניתן לישיבה להימשך. לא ניתן לך לנהל את הישיבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

מי שיש לו טענות על ניהול הישיבה יכול לפנות לוועדת הכנסת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אני מבקשת שקט.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אנחנו מבקשים את היושבת-ראש לנהוג ללא משוא פנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת כהנא, אני אקרא אותך לסדר. אני קוראת אותך לסדר. אתה תישמע ליושבת-ראש. אני קוראת אותך לסדר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אני לא נבהל מקריאה לסדר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

את המציעה ואת היושבת-ראש.

משה שחל (המערך):

חבר-הכנסת פרוש, אתה האחרון הרשאי לדבר.

אברהם בין (עוז) (המערך):

תעבירו את חוק הזנות לדיון בוועדת הכספים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת פרוש, אני קוראת אותך לסדר. זו התנהגות שאיננה הולמת אתכם.

אברהם בין (עוז) (המערך):

אתם הראשונים שהפעלתם כבר מזמן את חוק הזנות במדינה. אתם צריכים להתנצל בפני היושבת-ראש. הייתם בטוחים שאתם רוב ולכן לא ביקשתם בזמן מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת פרוש, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. תישמע ליושבת-ראש.

(חבר-הכנסת קלמן כהנא קורא קריאת ביניים.)

חבר-הכנסת קלמן כהנא, אני קוראת אותך בפעם השנייה לסדר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, את יכולה לבקש זאת במקום שיש סדר. — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת כהנא, אני קוראת אותך לסדר. אני מודיעה לך — על פי התקנון — אם אופן ניהול הישיבה על ידי אינו מוצא חן בעיניך ויש לך עירעורים פנה בתלונה לוועדת הכנסת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

בהחלט לא מוצא חן בעינינו.

אברהם בין (עוז) (המערך):

חוצפה מצדך. תתבייש לך.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

יש סדר בכנסת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

מה אנחנו מבקשים כאן? רק מונים ולא יותר. שני מונים. על זה אומרים לא.

אברהם בין (עוז) (המערך):

אחרי שהיושבת-ראש הודיעה את תוצאות ההצבעה אי אפשר לבקש דבר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אחרי שהודעתי את תוצאות ההצבעה אין ספירה מחודשת. בבקשה, חבר-הכנסת שובל, נתתי לך את רשות הדיבור.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

כאשר אני ניהלתי את הישיבה נעתרתי לבקשת חברים למנות שוב את הקולות לאחר שהודעתי את תוצאות ההצבעה.

חוברת ל"ה, ישיבה רמ"ו
— הצעות חוק של חברי כנסת —

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

תסלה לי, אני מבקשת ממך, חברי-הכנסת אברמוביץ, אנא שמור על הסדר. אל תאלץ אותי ליותר מזה. אני מבקשת שקט.

תמר אשל (המערך) :

אל תעשו לאחרים מה שאתם לא רוצים שיעשו לכם. (קריאת ביניים : הצעת החוק צריכה עוד לעבור שלוש קריאות. מה ההתרגשות ?)

אברהם בן (עוז) (המערך) :
שומרי הדמוקרטיה החדשים.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
זו חרפה. למטה מכל ביקורת.

אברהם בן (עוז) (המערך) :
רק בוועדת הכספים זה חאפ. הפעלתם כבר מזמן את חוק הנונת.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
מה החטיפה הזאת ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
שמור על לשונך ועל כבודה של הכנסת. הכנסת איננה שכונתך. איזו מין צורת דיבור היא זאת ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
מפני שאת מתנהגת כך. כך לא מתנהגים בכנסת. אני יושב כאן 28 שנים. לא פעם אומרים שטעו בספירה והאם לא סופרים ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי-הכנסת לוריניץ, אני קוראת אותך בפעם השלישית לסדר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
לא היה תקדים כזה. את המציגה את החוק. אל תסיתי את הכנסת. ביזית את הכנסת.

אברהם בן (עוז) (המערך) :
תתביישו לכם. אתם צריכים להתבייש. אתם מגינים על הדמוקרטיה ?

תמר אשל (המערך) :
יושבראש ועדת הכספים, איזו דוגמה אתה נותן ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
איזו דוגמה נותנת יושבת-ראש הישיבה ?

אברהם בן (עוז) (המערך) :
נגמר, נגמר חכסך במדינה ? אין כבר מה לחלק לישיבות שאתם עולים על הכנסת ?
(חברי-הכנסת מנחם פרוש קורא קריאת ביניים.)

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי-הכנסת פרוש, אני קוראת אותך לסדר עכשיו. אני קוראת אותך לכבד את יושבראש הישיבה.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
הציבור ישפוט את חוסר ההגינות שלך.

אברהם בן (עוז) (המערך) :
הציבור ישפוט אותך, חברי-הכנסת פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

וילולת במעמדך, השפלת את מעמדך, תתביישי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי-הכנסת פרוש, אני בפעם השלישית קוראת אותך לסדר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
תקראי בפעם השביעית. תתביישי על מה שעשית.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
חוצפה מצדך.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אני מציע לנעול את הישיבה.

משה שחל (המערך) :
אבקש הצעה לסדר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
אולי נסגור את הישיבה ונגמור בשביל להיפטר מהעסק.

מנחם סבידור (הליכוד) :
גברתי היושבת-ראש, אם את היית המציעה לא היית צריכה לנהל עכשיו את הישיבה ולא לספור.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
מישהו שאיננו יכול להיות אובייקטיבי לא צריך להיות היושבת-ראש. את המציעה ואת גם המכריעה, כאשר ההפרש היה בקול אחד ?

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
את המציעה, את לא יכולה להיות היושבת-ראש.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי-הכנסת פרוש, חברי הכנסת — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
מדוע לא מוציאים את חברי-הכנסת פרוש מן העולם ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אני מציעה להוציא את חברי-הכנסת פרוש לפי סעיף 69 — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
מדוע לא מוציאים את חברי-הכנסת פרוש מהמליאה ?

אברהם בן (עוז) (המערך) :
אני מציע להפסיק את הישיבה אם חברי-הכנסת פרוש לא יצאו מהאולם.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי הכנסת, לפי סעיף 69(א), "הפר חברי-הכנסת את הסדר בישיבות הכנסת או שפגע בכבוד היושבת-ראש" — דבריו של חברי-הכנסת פרוש הם פגיעה חמורה ביושבת-ראש המנהל עכשיו את הישיבה — "רשאי היושבת-ראש להעמיד, ללא ויכוח, להצבעה להוציא את החבר מהישיבה, ואם היה צורך בכך — לחתור הוראה להוצאתו בכוח". אני מעמידה להצבעה את הצעתך להוציא את חברי-הכנסת פרוש מהישיבה משום שהוא פגע בכבוד היושבת-ראש.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע ליושבת-ראש לנעול את הישיבה.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
זה הפתרון. זו הדרך. בכל דיקטטורה נוהגים כך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
מי בעד הוצאתו של חבר-הכנסת פרוש, נא להצביע.

דוד גלם (חזית דתית לאומית):
נא למנות שני מונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אתה רוצה שני מונים? בבקשה. עכשיו, בבקשה:
חבר-הכנסת גלם, תהיה אחד המונים. בבקשה, חבר-
הכנסת רום, תהיה גם אתה אחד מהמונים. לפגוע בכבוד
היושבת-ראש מותר? אני רוצה לראות אתכם. מי נגד?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זו ההידרדרות הסופית של הכנסת. הכנסת יורקת
בפני עצמה. חרפה שלא היתה כדוגמתה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני מציע לנעול את הישיבה. על מה אתם מחפשים
בהצבעתכם?

ז. הצעות לסדר

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות להצעה לסדר לחבר-הכנסת משה שחל.

משה שחל (המערך):
הדברים שאמר חבר-הכנסת פרוש אינם נסבלים ויש
בהם פגיעה בכנסת, ביושבת-ראש הכנסת ובכל הכללים
הפאראלאמנטאריים. על-פי התקנון מותר, וכך אני מציע
ליושבת-ראש, להעביר את הפרוטוקול של הישיבה לוועד-
דת הכנסת כדי שזאת תדון בדברים הבלתי פאראלאמנטא-
ריים שאינם יאים לא לכנסת ולא לחברי הכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני מציע לנעול את הישיבה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות להצעה לסדר, לחבר-הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
לפי התקנון אני מציע להעביר את הפרוטוקול לוועדת
הכנסת כדי שהוועדה תקבע ביחס לעובדה שכאשר הקולות
היו שקולים — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
הקולות לא היו שקולים.

זאב כץ (המערך):
הקולות לא היו שקולים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
הכנסת הצביעה נגד. כך הכנסת מכבדת ושומרת על
כבודו של יושבת-ראש הישיבה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זו מועצת חכמי חלם ולא כנסת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
תחפי את על הכנסת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אני רוצה לשמוע את תוצאות ההצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אתה תשמע כאשר יהיה שקט. התוצאות הן: 10
בעד ו-18 נגד. הכנסת החליטה לא להוציא את חבר-
הכנסת פרוש מהאולם על כך שהוא פגע בכבוד היושבת-
ראש.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני מציע להפסיק את הישיבה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
את מציעת החוק, את לא יכולה להיות מכריעה.

משה שחל (המערך):
אני מבקש הצעה לסדר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
— — — כאשר הקולות היו 19 נגד 20 וכאשר
חברי הכנסת מכל הצדדים ביקשו למנות שני מונים,
הגברת היושבת-ראש — — —

משה שחל (המערך):
ידיכם מלוכלכות ואתם מעזים עוד לדבר? איזו
חוצפה. אתם ארבעה חברי הכנסת השתלטתם על המדינה.
איזו חלקה טובה שהשארתם.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
אני מציע שוועדת הכנסת תדון בעובדה שכאשר
חברי הכנסת מכל הצדדים ביקשו למנות מונים, כי לפי
דעתם היתה טעות במניין, הגברת היושבת-ראש — גם
אחרי שהוזהרו אותה שזה לא הולם כיוון שהיא היתה
חתומה על הצעת החוק — לא נענתה לבקשתם של חברי
הכנסת. אני מקווה שוועדת הכנסת תקבע כלל — — —
(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים.)

— — — שכאשר היושבת-ראש נוגע לאותו חוק הוא
לא ינהל את הישיבה.

זאב כץ (המערך):
אתם סיעה ללא תרבות כלל, ובכלל זה דברך עתה.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
בבקשה.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, סעיף 69 של תקנון הכנסת הוא ברור. לפי אותו סעיף אם יש הפרעה לסדר מצד חבר הכנסת משאיר הסעיף ליושב-ראש שתי דרכים: (א) סעיף 69(א) — "הפר חבר הכנסת את הסדר בשיבות הכנסת או שפגע בכבוד היושב-ראש רשאי היושב-ראש להעמיד, ללא ויכוח, להצבעה להוציא את החבר מהישיבה". (ב) דרך אלטרנטיבית. אם היושב-ראש חושב שצריך להוציא ליותר משיבה אחת את חבר הכנסת ישנו סעיף 69(ב): "היתה הפרה חמורה יובא העניין על-ידי היושב-ראש והסגנים לוועדת הכנסת, והיא רשאית להחליט על הרחקת חבר הכנסת". בסעיף 70 יש זכות עירעור של חבר הכנסת נגד החלטת של הרחקה, ואז הכנסת מחליטה.

כבוד היושב-ראש בחרה בסעיף 69(א) ופעלה לפי סעיף זה. היא חשבה שחברי-הכנסת פלוני, לא חשוב מי

— — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש כמה חברי כנסת שיש להם חסינות משום שהם דתיים. זה מה שהיושב-ראש לא ידעה. יש פחדנים בליכוד — — —

(חברי-הכנסת יהודה מאיר אברמוביץ קורא קריאת ביניים.)

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ההתנהגות שלכם זה דרך ארץ ?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אגודת ישראל סחטנים והליכוד פחדנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי-הכנסת אברמוביץ, אני קוראת אותך לסדר.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

כבוד היושב-ראש בחרה לה ללכת בדרך של סעיף 69(א) והיא הציעה לכנסת להוציא חבר כנסת פלוני. הכנסת לא אישרה את ההצעה ודחתה אותה ברוב גדול. דחתה — על היושב-ראש לכבד את החלטת הכנסת ואין אחרי החלטת הכנסת ולא כלום ואי אפשר לעשות ולא כלום, וחבר הכנסת לא מורחק ולא יכול להיות מורחק. מהן המסקנות האישיות שהיושב-ראש תסיק מכך, זה עניינה. לכן אין מקום להצעתו של חברי-הכנסת שחל לחזור לעניין. הכנסת כבר פסקה בעניין ואי אפשר לחזור אליו, חברי-הכנסת שחל. מה שאתה מציע אינו מעוגן בתקנון, זה בגד התקנון. העניין הוחלט ואין לזה ערך. השאלה היא רק שאלה אישית של היושב-ראש.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אין עוד הצעות לסדר. אני מכריזה על הפסקה של עשר דקות.

(הישיבה הופסקה בשעה 17:00 וחודשה בשעה 17:23.)

ח. חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון מס' 3),

תשל"ט—1979 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אני מחדשת את הישיבה. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה להביא את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979, לקריאה שנייה וקריאה שלישית.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא, מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה, את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לאחר שהוא גידון בוועדה אחרי שעבר קריאה ראשונה בכנסת. החוק מונח לפניכם עם תיקונים מסויימים שנעשו בו תוך כדי טיפול בוועדת הפנים ואיכות הסביבה ולאחר התייעצות עם היועצים המשפטיים של המשרדים השונים שאתם אנחנו עומדים בקשר. החוק מוגש ללא הסתייגויות, אולם בזמן הדיון העלה חברי-הכנסת טובי נקודה שאמרת שאזכיר אותה במליאה.

החוק הוא כל כולו, ולא רק החוק האחרון, אלא כל חוקי הבחירות הם הוראת שעה והם הותאמו לבחירות

המוניציפאליות שנתקיימו בנובמבר 1978, ובמילא התיקונים שבאו עליהם, גם הם בבחינת הוראת שעה על חוק שכל כולו הוראת שעה. קיימת שאלה מה דינן של בחירות מוניציפאליות בעתיד. יש שאלה אם הן תתקיימנה בעת הבחירות לכנסת או לא. אני חושב שהכנסת צריכה לתת על כך את דעתה. משרד הפנים וגם המפלגות צריכים לדון בשאלה האם הוראות השעה הללו שהתקבלו כבר חלות אוטומטית על בחירות אחרות שמתקיימות בינתיים, עד מועד הבחירות הכלליות או המוניציפאליות או של הכנסת שתהיינה כאשר תהיינה. הגענו למסקנה שמאחר שהחוק כולו הוא הוראת שעה וקשור בלוח מועדים ספציפי אי אפשר להחיל זאת כדבר מובן מאליה. מאידך גיסא פניתי לנציגי משרד הפנים שיכתבו את כל החוקים שעברו במסגרת הוראת שעה והתיקונים שלהם, שגם הם במסגרת הוראת שעה, וינסו לרכוז אותם ולראות באיזו מידה אפשר להחיל אותם על שנקבע בחקיקה מסודרת לגבי בחירות כלליות שתבואנה אם לגבי התחום המוניציפאלי או הכנסת. ציינתי זאת כאן כפי שאמרת בוועדה שאעשה.

אני רוצה לנצל הזדמנות זו, גברתי היושב-ראש, כדי לפנות כבר עתה אל הסיעות השונות בבית, בעצם

ה צ ב ע

— רוב	בעד החוק
1 —	נגד
1 —	נמנעים
חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979, נתקבל.	

היו"ר ש. ארבלייאלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. להנ"מקת הימנעות סיעתו בהצבעה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הבעתי את דעתי השלילית על החוק הזה הבוקר. על החפזון שבו הוא חוקק תעיד העובדה שלפני היושבת-ראש נמצא עדיין הפתק מדיון הבוקר. הדרך החפזונה שבה הביאו את החוק גרמה לכך שלא אשתתף בדיון בוועדה כי לא היה בזה כל טעם. לא היה גם טעם להגיש הסתייגויות לגבי חוק שכולו רע. רציתי להביא לידיעת הסיעות והחברים שמוטב היה אילו היו מסתדרים ללא התיקון הזה שאינו מוסיף כבוד ליציא מאתנו. לכן אני נמנעתי מלהשתתף בדיון. גם ביקשתי מהיושבת-ראש והסברתי לו שאולי אין מקום לקיים דיון בזמן המליאה. אבל בגלל הצורך בהשגת היעד של 15 ביולי וכדי לעקוף את ההוראות הקיימות, שום נימוק, שום סידור ושום נוהל לא עזר. עשינו כאן חקיקה שאולי סמיכות הפרשיות לדיון הקודם היא מקרית, אבל היא סימבולית. לכן נמנענו מלהצביע ומלהשתתף בחוק הרע הזה.

היו"ר ש. ארבלייאלמוזלינו :

תודה רבה. תם סדר-היום. הישיבה הבאה ביום שני בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

אל המפלגות השונות, ולבקש מהן, לאחר שגמרנו אני מקווה באופן סופי את התאריכים השונים בספחים של החוק של הרשויות המקומיות, שהן ייערכו להידברות ובירור כדי להכין הצעת חוק שתהיה מונחת על שולחנה של הכנסת מבעוד מועד וכדי שלא ניתפס שוב בחפזה. אני רוצה לציין שהחוקים הללו בדרך כלל אינם מוגשים על-ידי הממשלה אלא על-ידי חברי כנסת. כיזמה פארלא-מנטארית בין-סיעתית, ואני פונה אל הסיעות השונות והמפלגות השונות כדי שינסו כבר עתה לשבת ולשים ראש אל ראש ולקבוע את הסדרים לגבי מערכות בחירות נוספות ברשויות המקומיות שתבואנה עלינו לטובה, כדי להסיק את הלקחים שצריך להסיק וכדי שלא ניתפס שוב ולא נימצא במצב של דוחק זמן ושלא תצא תקלה מתחת ידינו.

בזה גמרתי את הגשת הצעת החוק. אין לה מסתייגים ואני מבקש לאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבלייאלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר הכנסת משה שמיר. הוא איננו.

שלמה הלל (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה): אין דנים. הפתק הוא מהבוקר.

היו"ר ש. ארבלייאלמוזלינו :

חברי הכנסת, לחוק זה אין הסתייגויות ואני מעמידה אותו להצבעה בקריאה שנייה.

ה צ ב ע

סעיפים 1, 2, 3, 4, 5 נתקבלו.

היו"ר ש. ארבלייאלמוזלינו :

אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הישיבה ננעלה בשעה 17:30.

נ ס פ ח ו ת

א. סדר-היום לשיבות רמ"ד-רמ"ו

- א. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 21), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- ד. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו ודיון. הצעות לסדר-היום.
- ו. שאילתות ותשובות.
- ז. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- ח. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- ט. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- י. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 37), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק יסודות המשפט, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק יסוד : החקיקה (קריאה ראשונה).
- יח. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט-1979.
- יט. חוק יסוד : בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- כ. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק שכר מינימום, תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק העמותות, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק תקנת השבים, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כז. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף - הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כח. הקמת רשות לפיתוח הגליל - הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- כט. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח - הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- ל. מעמדם של עובדי מדינה - הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- לא. יום הסביבה הבין-לאומית - הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לב. כינון המטה למלחמה באינפלציה - הצעת חברי-הכנסת ע. אמורי.
- לג. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז-1978 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- לה. העדר רופאים בירוחם - הצעת חברי-הכנסת י.ז. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לו. השביתה בצי הסוחר - הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבל, י.ז. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- לז. הצעות חוק של חברי כנסת.
- לח. הודעת הממשלה על ביקורו של ראש אירגוני המ-רצחים באוסטריה.
- לט. חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית לישראל, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- מ. חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מא. חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- מב. חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ה. הצעת חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראות שעה),

650. י. יצחקי (הליכוד): החיגוך המיוחד.
 651. י. רום (הליכוד): הדיווחים בטלוויזיה על התיישבות יהודית ביהודה ושומרון.
 652—655. החמרת מצב בריאותו של אנאטולי שצ'ראנסקי — הצעות חברי הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. כהן, י. בן-מאיר וד. שילנסקי.
 656. א. רון (המערך): הסכם סאל"ט 2.
657. ת. טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מצבם של תושבי הכפר עכברון.
 658. ד. גולומב (התנועה לשינוי ויזמה): החלטת הממשלה על הקפאות המחירים.
 659. א. כץ (עוז) (המערך): חופש הפרט וצנעתו נוכח איסוף נתונים במחשבי משרד האוצר.
 660. מ. חריש (המערך): יש להנהיג מצב חירום בתחום האנרגיה בישראל.

ג. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת פ. גרופר, ב.צ. רובין וד. רוזנלי)

1. הוספת סעיף 2 לחוק ייוספו המלים הבאות: בסכום יחידת החישוב ייכללו אף סכומי המימון הנוסף שנקבעו בסעיף 2 לחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) הוראות שעה, תשל"ט—1979.
2. הוספת סעיף 2א בחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ט—1979¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי סעיף 2 יבוא:

"2א. מימון נוסף לבחירות חוזרות

(א) סיעה שהיתה זכאית למימון בחירות חוזרות לפי סעיף 5 לחוק המימון תהיה זכאית למימון נוסף מאוצר המדינה בשיעור של 39.4% מהסכום שנקבע בסעיף האמור.

(ב) שולמו הכספים שהסיעה היתה זכאית להם לפי סעיף 5 לחוק המימון לסיעת-אם, ישולם גם הסכום הנוסף לפי סעיף קטן (א) לאותה סיעת-אם."
3. החלפת סעיף 4 במקום סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:

"4. מועד התשלום

(א) לא יאוחר משישים יום מיום קבלת חוק זה בכנסת —

(1) ישולם לסיעת-אם מלוא הסכום המגיע לה לפי סעיף 2 ויתרת הסכום המגיע לה לפי סעיף 3;

(2) ישולם לסיעה 85% מהסכום המגיע לה לפי סעיף 2; יתרת ה-25% תשולם לה מייד אחרי שמבקר המדינה הגיש דין-וחשבון חיובי לפי סעיף 18(ג) לחוק המימון.

(ב) 85% מהתשלום הנוסף המגיע לפי סעיף 2א ישולם לסיעה לא יאוחר מ-30 יום מיום קבלת חוק זה בכנסת ויתרת ה-15% תשולם לה מייד אחרי שמבקר המדינה הגיש דין-וחשבון חיובי לפי סעיף 18(ג) לחוק המימון. לסיעת-אם ישולם התשלום הנוסף האמור במלואו לא יאוחר משלושים יום מיום קבלת חוק זה בכנסת.

דברי הסבר

הבחירות גדל. תיקון זה בא לקבוע עניין זה ברורות כפי שהיתה הכוונה הראשונית.

בהצעת החוק המקורית שהתקבלה לא הובהר כי התשלום הנוסף חל גם על הסיבוב השני של הבחירות המוניציפאליות ושכתוצאה מכך גם הנפח לגבי הוצאות

1 ס"ח, תשל"ט, עמ' 60.

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת פ. גרופר, ד. רוזנלי וב.צ. רובין)

1. תיקון סעיף 23 (1ח) לחוק, במקום המלים:

"של סכום כל המקדמות שקיבלה סיעת האם יבואו המלים: "מהסכומים המגיעים לסיעת האם לפי חוק זה ולפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) תשל"ט—1979."
2. תיקון סעיף 11 במקום המלים "מסכום המקדמה המגיעה לה" יבואו המלים:

"מהסכומים המגיעים לה לפי חוק זה ולפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ט—1979."

ה. הצעת חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראת שעה),

תשל"ט—1979

1. מועד הבחירות הבאות
הבחירות הבאות לרבנים הראשיים לישראל ולשאר חברי מועצת הרבנות הראשית יקויימו תוך עשרה חודשים מיום תחילת חוק זה.
2. המשך ההחלטה
שני הרבנים הראשיים לישראל ושאר חברי מועצת הרבנות הראשית, שכהנו יום תחילת חוק זה, יוסיפו לכהן מאותו יום עד לקיום הבחירות כאמור בסעיף 1.
3. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום כ"ג בסיון תשל"ט (18 ביוני 1979).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים:
במקום "עשרה חודשים" יבוא "תשעה חודשים".
ק. כהנא מציע:
במקום "עשרה חודשים" יבוא "שישה חודשים".
- לסעיף 2
מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים:

ו. הצעת חוק העונשין (תיקון) (עבירות זנות), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת ש. ארבל, אלמוזלינו, ש. דורון, ר. מילוא, ע. נוף ומ. שחל)

1. הוספת סעיף 198
בסימן י' לפרק ח' של חוק העונשין, תשל"ז—1977¹ (להלן — החוק העיקרי), לפני סעיף 199, יבוא:
"198א. הגדרות
בסימן זה —
"מעשה זנות" — מגע גופני בין שניים או יותר — לרבות מגע חוד שימוש באיברי עור — המכוון לגרום סיפוק מיני תמורת אתנו;
"עוסק בזנות" — מי שמציע שירותיו לרבים לביצוע מעשה זנות."
2. תיקון סעיף 199
בסעיף 199 לחוק העיקרי —
(1) במקום סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יבוא:
"א) מי שמקבל ביועצין מה שניתן בעד מעשה זנות של עוסק בזנות, או חלק ממה שניתן כאמור, יהא סרסורו של העוסק בזנות, או מפקח עליו או שותף לעיסוקו בדרך אחרת, דינו — מאסר חמש שנים.
"ב) מי שמחיתו, כולה או מקצתה, דרך קבע או לתקופה כלשהי, על רוחויו של עוסק בזנות החי עמו, דינו — מאסר שלוש שנים.
"ג) נעברו העבירות באדם שלמטה מגיל 18, בבנו או בבתו או בבנו החורג או בבתו החורגת של העבריין, או כשהוא אפוטרופוס, מורה, מעביד או ממונה על מי מהם לפי דין או לפי הסכם, רופא או עובד בית-חולים שבו אושפז מי מהם, דינו — מאסר שבע שנים."
3. החלפת סעיף 200
במקום סעיף 200 לחוק העיקרי יבוא:
"200. חוקת סרסורו
אדם המשתמש בפיסוקו או בהשפעתו על אדם אחר בדרך שיש בה כדי לסייע בידי האדם האחר או להכריחו למעשה זנות, חוקה עליו שהוא מקבל ביועצין מה שניתן בעד מעשה זנות, וזולת אם הוכח היפוכו של דבר."
4. החלפת סעיף 201
במקום סעיף 201 לחוק העיקרי יבוא:
"201. שידול למעשה זנות
א) ואלה דינם מאסר חמש שנים:
(1) מי שמשדל אדם לעסוק בזנות או למעשה זנות;
(2) מי שעושה מעשה או משדל אדם אחר לעשות מעשה והוא מתכוון בכך להשפיע על אדם אחר לעסוק בזנות או למעשה זנות.
ב) לעניין סעיף זה אין נפקא מינה אם נתקיים מעשה הזנות כתוצאה מהשידול או מן המעשה או לאו.
ג) נעברה העבירה באדם שלמטה מגיל 18, או בבנו או בבתו או בבנו החורג או בבתו החורגת של העבריין, או כשהוא אפוטרופוס,

במשפט בשל עבירה לפי סימן זה בקשר למעשה וזנות של אדם —

(1) כשר אותו אדם להעיד נגד בן זוגו ונגד הוריו ;

(2) אין רואים את האדם כשותף לעבירה, אולם עדותו טעונה סיוע".

11. ביטול סעיפים 207 ו-208

סעיפים 207 ו-208 לחוק העיקרי — בטלים.

12. ביטול סעיף 212

סעיף 212 לחוק העיקרי — בטל.

13. תיקון סעיף 214

בסעיף 214 לחוק העיקרי, בסופו יבוא :

"(ג) אין רואים כחומר תועבה פירסום צנוע על מקום עיסוק בזנות כהגדרתו בסעיף 198א בחוברת או במודעה בעתון אם אין הפירסום פוגע בטעם הטוב".

14. תיקון סעיף 215

במקום 215(ג) לחוק העיקרי יבוא :

"(ג) אדם הנמצא במקום ציבורי או במקום אחר בנסיבות שיש בהן כדי לעבור עבירה של הסגת גבול, לשם עיסוק בזנות כהגדרתו בסעיף 198א, בנסיבות שיש בהן משום מטרד לדרי הסביבה, דינו — מאסר שנה אחת ; בסעיף קטן זה "מקום ציבורי" — למעט מקום אשר בעליו או המחזיק בו הסכימו להימצאו של העוסק בזנות באותו מקום, ואין בכך משום גרימת הטרדה והפרעה לציבור הנמצא באותו מקום".

15. תיקון סעיף 357

בסעיף 357 לחוק העיקרי, במקום "מאסר שישה חודשים" יבוא "מאסר שנה אחת".

16. תיקון חוק הנוער (טיפול והשגחה)

בחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך—1960²

(1) בסעיף 2, אחרי פסקה (4) יבוא :

"(4) הוא עוסק בזנות כהגדרתו בסעיף 198א לחוק העונשין, תשל"ז—1977, או שהוא ילדו של מי שעוסק בזנות כאמור".

(2) בסעיף 2א, אחרי "או ההשגחה" יבוא "או המטפלים בקטין העוסק בזנות כהגדרתו בסעיף 198א לחוק העונשין, תשל"ז—1977, או שהוא ילדו של מי שעוסק בזנות כאמור".

17. תיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)

בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (נוסח חדש), תשכ"ט—1969³ —

מורה, מעביד או ממונה על מי מהם לפי דין או לפי הסכם, רופא או עובד בית-חולים שבו אושפז מי מהם, או נעברה העבירה לפי פסקה (1) לסעיף קטן (א) כשהעברייני נושא נשק חם או קר, דינו — מאסר שבע שנים".

5. החלפת סעיף 202

במקום סעיף 202 לחוק העיקרי יבוא :

"202. חזקת כוונה

אדם שעשה מעשה או שידל אחר לעשות מעשה שכתוצאה ממנו הגיע אדם לעסוק בזנות או למעשה זנות, חזקה עליו שהתכוון מראש לתוצאה זאת, וזולת אם הוכיח היפוכו של דבר".

6. תיקון סעיף 203

בסעיף 203 לחוק העיקרי, במקום "שהאשה היתה" יבוא "שהאדם היה".

7. הוספת סעיף 203א

אחרי סעיף 203 לחוק העיקרי יבוא :

"203א. הפרעה לטיפול ושיקום

העושה בודון מעשה שיש בו כדי להפריע לפעולות טיפול ושיקום של מי שעוסק בזנות, דינו — מאסר חמש שנים ;

"עוסק בזנות" לצורך סעיף זה — לרבות מי שעסק בכך או מי שעומד לעסוק בכך".

8. תיקון סעיף 204

בסעיף 204 לחוק העיקרי —

(1) האמור בו יסומן "(א)", ובו יימחק "לרבות כלי רכב וכלי שיט";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(ב) "מקום" לעניין סעיף קטן (א) ולעניין סעיף 205 למעט :

(1) יחידת דיור נפרדת, בין אם היא משמשת למטרה זו בלבד ובין אם היא משמשת גם למטרת מגורים, ובלבד שתשמש לעיסוקו של המחזיק בלבד ולא לעיסוקו בזנות של שום אדם אחר בשום זמן כל עוד אין שינוי בחזקה ;

(2) חדר במלון — אפילו הוא מושכר בידד עין למטרת ביצוע מעשה זנות ובלבד שהתשלום לתמורת השימוש בו אינו מחושב לפי האתאון ;

(3) כלי רכב וכלי שיט".

9. תיקון סעיף 205

בסעיף 205 לחוק העיקרי יימחקו המלים "לרבות כלי רכב וכלי שיט", ובמקום "לאשה" יבוא "לאדם".

10. החלפת סעיף 206

במקום סעיף 206 לחוק העיקרי יבוא :

"206. דין בבן הזוג

2 ס"ח תש"ך, עמ' 52; תשל"ד, עמ' 89.

3 דיני מדינת ישראל, עמ' 284.

(2) בסעיף 3 בפיסקה 2 בסופה יבוא: "היה הע" צור קטין, כאמור בסעיף 2 — ימסרו השופט ללא דיחוי לפקיד סעד והמעצר יהיה לצורך זה בלבד".

(1) בסעיף 2, אחרי "שאדם עבר עבירה" יבוא "או שקטין עוסק בנזות כהגדרתו בסעיף 198א לחוק העונשין, תשל"ו—1977, או נמצא במקום כלשהו לשם עיסוק בנזות כאמור".

דברי הסבר

מאמץ את המלצות הוועדה בעניין השינויים בעבירות השידול לעסוק בנזות.

התיקון בסעיף 5 מאמץ את המלצות הוועדה לעניין חזקת כוונה לשדל לעסוק בנזות.

התיקון בסעיף 6 הוא לשוני והוא גבע מקביעת הוראות החוק לכל עוסק בנזות ולא רק לאשה העוסקת בנזות.

התיקון בסעיף 7 קובע איסור חדש בחוק המתייחס להפרעה לטיפול ושיקום מי שעוסק בנזות או מי שעומד לעסוק בנזות. העונש על הפרת איסור זה הוא מאסר חמש שנים.

התיקון בסעיף 8 מתייחס להמלצות הוועדה בעניין החזקת מקום לשם זנות. לפי המלצות אלה לא תהיה זו עבירה אם העיסוק בנזות הוא ביחידת דיור נפרדת לעיסוקו של המחזיק בלבד, לחדר במלון וכן לכלי רכב וכלי שיט.

התיקון בסעיף 9 נובע מהתיקון לסעיף 204 וכן מקביעת הוראת החוק לכל עוסק בנזות.

אף התיקון בסעיף 10 נובע מקביעת הוראות החוק לכל עוסק בנזות ולא רק לאשה העוסקת בנזות.

על פי המלצות הוועדה יש לבטל את הוראת החוק הקובעת מאסר חובה על מי שהורשע בעבירה לפי סעיפים 199 עד 202. כמו כן יש לבטל את הוראת החוק בעניין מגורי קטין בבית זנות. שני ביטולים אלה כלולים בסעיף 11 לחוק.

התיקון בסעיף 13 מבוסס על המלצות הוועדה לאפשר פירסום צנוע על מקום עיסוק בנזות בחוברת או במודעה בעתונות.

התיקון בסעיף 14 מבוסס על המלצות הוועדה לתיקון סעיף 215(ג) לחוק העונשין בעניין מטרה לציבור על-ידי עיסוק בנזות. לפי התיקון לא יחול האיסור על עיסוק בנזות אלא במקום ציבורי וכן הוא לא יחול אם בעלי המקום הסמיכו לכך.

התיקון בסעיף זה בא להגדיל את עונש המאסר על מעשה מגונה במקום ציבורי משישה חודשים לשנה אחת.

התיקון בסעיף זה מבוסס על המלצות הוועדה לקבוע כי קטין העוסק בנזות, או שהוא ילדו של מי שעוסק בנזות, ייחשב כ"קטין נזקק" וכן הוטלה חובה להודיע על קטין כזה לפקיד סעד.

התיקון בסעיף זה בא לקבוע כי קטין העוסק בנזות או נמצא במקום כלשהו לשם עיסוק בנזות, ניתן לדרוש ממנו שיילווה לשוטור אל תחנת משטרה, ואם סירב לעשות זאת ניתן לעצרו לצורך מסירתו לפקיד סעד.

הוראות החוק הנוגעות לעבירות זנות היו בפקודת החוק הפלילי, 1936. הוראות אלה הוחלפו על-ידי הכנסת ונכללו בחוק לתיקון דיני העונשין (עבירות זנות), תשכ"ב—1962. חוק זה חוקן בשנת תשל"ג, ועם פירסום חוק העונשין, תשל"ו—1977, נכללו הוראותיו בחוק זה ביחד עם יתר דיני העונשין בישראל (סימן י' לפרק ח' של חוק העונשין, תשל"ו—1977).

כמו כן נקבעו בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965, הוראות מיוחדות בעניין סייג לשיחרור כעבירות זנות וגביית עדות בעבירות זנות (סעיפים 31 ו-111א לחוק).

ביום 4 בפברואר 1975 מינה שר המשפטים ועדה כדי לבדוק את נושא הזנות בישראל על היבטיו השונים ולהגיש מסקנות והצעות. כיושב ראש הוועדה מונתה השופטת הדסה בן עתו (שופטת בית-המשפט המחוזי בתל-אביב). הוועדה הגישה לשר המשפטים את הדיון וחשבון שלה בחודש אפריל 1977.

בדיון-וחשבון נכלל סקר על הרקע החברתי, המוסרי והמשפטי של הנושא וכן הובאו בו המלצות לתיקונים בחוק. חלק מהמלצות הוועדה אומצו או על-ידי הוועדה למעמד האשה שמונתה על-ידי ראש הממשלה (המלצות 197 עד 201).

הצעת חוק זו מבוססת על התיקונים האופראטיביים הישירים שהומלצו על-ידי הוועדה. לא נכללו בהצעה המלצות מתחום הטיפול החברתי או טיפול אחר המתבקש ממשרדי הממשלה וכן לא נכללו בהצעה המלצות משניות הנוגעות לתיאום דיני הראיות, סדרי הדין וכן הוראות אחרות בחוק העונשין. עניינים אלה ייעשו בשלב הדיון בהצעת החוק בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

התיקון בסעיף 1 מוסיף לחוק שתי הגדרות של "מעשה זנות" ושל "עוסק בנזות". הצעות אלה הן מתוך המלצות הוועדה והן באות להגדיר את מהותו של מעשה הזנות. כמו כן מוכרת ההבחנה בין זונה לבין גברים עוסקים בנזות על-ידי קביעת הגדרה כללית של "עוסק בנזות", הגדרה שבהתאם לה מובאים תיקונים מתאימים ביותר סעיפי החוק.

התיקון בסעיף 2 מאמץ את דעת הרוב בוועדה והוא קובע עונש שונה למי שחי על רווחיו של עוסק בנזות, אם מדובר בבן זוג, או מי שחי עם העוסק בנזות.

התיקון בסעיף 3 מתאם את הוראות החוק בעניין חזקת סרסרות להוראות המתוקנות בעניין סרסרות למעשי זנות שנקבעו בסעיף 199 של החוק.

אף התיקון בסעיף 4 בא לתאם את הוראות החוק בעניין שידול למעשה זנות להוראות המתוקנות בעניין סרסרות למעשי זנות שנקבעו בסעיף 199 של החוק, והוא

ז. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979

הוצאות בבחירות חוזרות" ובמקום הסיפה המתחילה במלים "מסכום המקדמה" יבוא "מהסכומים המגיעים לה לפי חוק זה ולפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ט—1979".

4. תיקון סעיף 23

בסעיף 23(ח)(1) לחוק העיקרי, במקום "של סכום כל המקדמות שקיבלה סיעת האם" יבוא "מהסכומים המגיעים לסיעת האם לפי חוק זה ולפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ט—1979".

5. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת.

1. תיקון סעיף 11

בסעיף 11(א) לחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ח—1978¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "מסכום המקדמה המגיעה לה" יבוא "מהסכומים המגיעים לה לפי חוק זה ולפי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), תשל"ט—1979".²

2. תיקון סעיף 18

בסעיף 18(ג) לחוק העיקרי, במקום "כ' בתמוז תשל"ט (15 ביולי 1979) יבוא "כ"ח בתמוז תשל"ט (23 ביולי 1979)".

3. תיקון סעיף 22

בסעיף 22(3) לחוק העיקרי יימחקו המלים "למעט

- 1 ס"ח תשל"ח, עמ' 188; תשל"ט, עמ' 17, עמ' 60.
- 2 ס"ח תשל"ט, עמ' 60.

ח. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין סדרת הטלוויזיה על הציונות

והעובדתי ביטוי תרומתן של כל עדות ישראל למפעל הציוני.

3. הוועדה מציינת כי קיים חשש שהתכנית אשר הופקה עד עתה נתפשת על-ידי חלק מן האוכלוסיה כהתעלמות מתרומתם של בני עדות המזרח למפעל הציוני. עובדה זו עלולה להעמיק את תחושת הניכור של רבים מאזרחי ישראל. מבלי לראות את התסריט תובעת הוועדה מהאחראים על ההפקה לעשות מאמץ מירבי, תוך מיצוי כל המקורות, לשלב נושא זה בעריכת ההתאם לאמת העובדתית ולמשקלו היחודי.

4. לכן ממליצה הוועדה לערוך את הסדרה כך כדי שתהיה אינטגרטיבית ותכלול בתוכה את מלוא תרומתן של כל עדות ישראל במפעל הציוני.

5. הוועדה ממליצה להקים צוות מחקר בין-מקצועי שיסייע לעורכי הסדרה לבטא את האמור בסעיף 4 דלעיל.

6. הוועדה מבקשת מרשות השידור לוודא ביצוע ההמלצות הכלולות בסעיפים 4 ו-5 ולדווח לה באורח שוטף על ההתקדמות בכל שלביה.

הצעות מיעוט

ב.צ.רובין מציע:

מתוך ידיעה כי לאחר הצגת הסדרה שוב לא תהיה אפשרות לתקן פגמים או משגים, ממליצה הוועדה לפני רשות השידור:

א. להקים צוות מחקר בין-מקצועי שיעץ לעורכי הסדרה כיצד לבטא תרומתן של עדות המזרח במפעל הציוני.

ב. להקים ועדה ציבורית בהרכב רחב, אשר תראה את הסדרה לפני הוצאתה לאור ותמליץ בהתאם לצורך על תיקון ליקויים, העמדת דברים על דיוקם אפילו כדי גניזת הסדרה אם זו לא תראה לה.

מ. אלגרבלי מציע:

לאחר סעיף 2 יבוא:

3. לאור הליקויים החמורים בעריכת הסדרה ממליצה ועדת החינוך והתרבות להקפיא את הסדרה במתכונתה הנוכחית ולהחל בהפקת סדרה חדשה על הציונות תוך שימוש בחומר שנאסף עד כה.

4. הוועדה סבורה כי הסדרה החדשה צריכה להיות אינטגרטיבית, לא עדתית, וחייבת לכלול בתוכה את מלוא תרומתן של כל קהילות ישראל למפעל הציוני, לעלייה, לקליטה ולהתיישבות.

5. ועדת משנה מטעם ועדת החינוך והתרבות תעקוב באורח פעיל אחר מימוש ההמלצות.

ט. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא סגירת בי"ס "אוהל" בשכונת התקווה לקראת שנת הלימודים תשל"ט *

ייסגר בית-הספר "אוהל", ולפי המיפוי החדש רוב הילדים מבית ספר זה יעברו לבית-הספר החדש "כפיר", שבו יתקיימו כיתות א'–ו', כיתות ז'–ח' מועברות לבית-הספר המאוחד "הירדן-התקווה".

פעולות אלה נעשו בתיאום מלא בין אגף החינוך של העירייה לבין משרדנו ובידיעת נציגי ההורים והמורים.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

העתק: השר משה נסים

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

לכבוד

מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו הנוגעות למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: "סגירת בי"ס 'אוהל' בשכונת התקווה לקראת שנת הלימודים תשל"ט".

בשנת תשל"ט בית-הספר "אוהל" המשיך לפעול במתכונתו הרגילה.

בסוף תשל"ט הושלם בניינו של בית-ספר חדש בשיכון החדש "כפיר". בשיכון זה נוספו משפחות רבות מכל חלקי העיר. לפיכך, לקראת שנת הלימודים תש"ס

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ו' בתמוז תשל"ח (11 ביולי 1978).

י. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא קידום האינטגרציה של תלמידים במערכת החינוך *

לסעיף א' (אירגון המערכת)

משרדנו המשיך וממשיך לבצע את הרפורמה. בשנת הלימודים תשל"ט אושרה פתיחתן של 12 חטיבות-ביניים חדשות, ולקראת תש"ס אמורות להיפתח עוד כ-10 חטיבות-ביניים חדשות. כן נמצאות בשלבים שונים של דיון, תיכנון ובינוי תכניות לביצוע הרפורמה בערים בהן לא הוחל עדיין בביצועה כגון באר-שבע, ראשון-לציון, חולון, בתי-ים, אשקלון; ותכניות להשלמת הרפורמה ביישובים בהם בוצעה חלקית כגון תל-אביב, ירושלים, הרצליה, אשדוד; תכניות אלה מכוונות ל-3–4 השנים הקרובות.

ככלל, פעולות המשרד בביצוע הרפורמה מכוונות להגשים את העקרונות הנזכרים בהחלטות ועדת החינוך והתרבות: הרכב אינטגרטיבי של אוכלוסיית התלמידים, האחדת מבנה המערכת ביישוב, הצמדת חטיבות-ביניים לבתי-ספר מקיפים ועידוד המגמה לקלוט נערים משכבות מצוקה בחטיבות-הביניים שבהתיישבות.

עם כל זאת מן הראוי להזכיר את הבעיות התקציביות הכרוכות בהמשך הפיתוח של המערכת.

אשר להקמת האינטגרציה לחינוך היסודי (מסקנה 1): לאחרונה הוקמה ועדה מיוחדת לנושא זה, בראשותו של יושב-ראש הוועדה לחינוך יסודי במזכירות הפדאגוגית. הוועדה גיבשה כללים והצעות לחיזוק מגמת האינטגרציה בחינוך היסודי — מגמה הקיימת ומתרחבת לאחרונה אף ללא התערבות חיצונית.

לכבוד

מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: "קידום האינטגרציה של תלמידים במערכת החינוך".

הערת הקדמה כללית

הוועדה הציבורית לבדיקת ביצוע הרפורמה במערכת החינוך, שפעלה בראשות פרופ' יהודה אמיר, הגישה לאחרונה את הדיווח-שבון המסכם שלה, ובו המלצות מפורטות בדבר העקרונות והדרך להשלמת ביצוע הרפורמה בעתיד. מסקנות הוועדה הציבורית תואמות במידה רבה את מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, ולפיכך ההמלצות וההצעות המפורטות בדיווח-שבון (83 המלצות) תסייענה בידי המשרד בהמשכת המימוש של החלטות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הדיווח-שבון של הוועדה הציבורית, אשר הוגש לפני כחודשיים וחצי, נדון כבר בוועדות השונות של המזכירות הפדאגוגית הן מבחינת תוכן הדיווח-שבון בכללותו והן מבחינת הדרכים ליישום המלצותיו. המשרד יעריך לפעול בהתאם למשתמע מהדיווח-שבון ומסיכומי הדיונים במזכירות הפדאגוגית ובגופים האחרים של המשרד שיש להם נגיעה בנושא.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978).

בעידודו של המשרד הופעלו השנה מספר פרויקטים בתחומים אלה בעזרת אנשי האוניברסיטאות. לרעיון: סדנה של כל מורי המקצועות ההומאניסטיים בבית-ספר תיכון עירוני בתל-אביב פעלה בתשל"ט בהנחיית צוות מבית-הספר לחינוך של אוניברסיטת תל-אביב בראשות פרופ' מיכה חן, כאשר נושא הסדנה נקבע להיות: ההוראה בכיתה הטרוגנית. וכן: פרויקט של הכשרת מורים לפעולה בנושאי אינטגרציה וחינוך חברתי ב-חטיבת-הביניים. פרויקט זה, המונחה על-ידי צוות מאוניברסיטת ברי-אילן בראשות פרופ' יהודה אמיר, הקיף עד עתה כמה עשרות מורים, ובשנת תש"ם ישתתפו בו עוד כ-100—200 מורים, בעיקר מחנכי כיתות, מ-5—6 חטיבות-ביניים שונות.

האגף לתכניות לימודים השקיע בשנים האחרונות (תשל"ח—תשל"ט) מאמצים מוגברים יותר מאשר לפני כן בהכנת חומר לימודים מתאים לתלמידים חלשים במסגרות שונות — בכיתות הטרוגניות ובהקצות, בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד. חלקם של חמרי הלימוד המיועדים לטעוני טיפוח מתוך כלל הפירסומים של האגף לתכניות לימודים הולך וגדל בשנים האחרונות, וכיוון זה יימשך גם להבא. ביטוי נוסף למגמה זאת: כל בוגרי העתודה של מורים כותבי תכניות-לימודים, שקיבלו הכשרה מיוחדת בתשל"ז ושנקלטו בעבודה, שובצו בפרוייקטים של הכנת חומר לימודי לטעוני טיפוח בלבד.

חמרי הלימוד לטעוני טיפוח הוכנו על-ידי צוותים של המרכז לתכניות לימודים במשרד והן על-ידי מרכזים שונים באוניברסיטאות. המקצועות בהם הוכן חומר לימוד לטעוני טיפוח בשנתיים האחרונות הם: לשון והבעה, ספרות, היסטוריה, תורה שבעל פה, לימודי חברה, ביו-לוגיה, פסיקה-כימיה, מתמאטיקה, אנגלית.

לסעיף ד' (מחקרים)

באופן כללי תופס הנושא של האינטגרציה וטעוני הטיפוח מקום מרכזי במערכת המחקרים שבטיפול לשכת המדען הראשי של המשרד. נוסף ל"מחקר חטיבות-הביניים" הושלמו ונמצאים בתהליכי ביצוע עוד כ-50 מחקרים נוספים בנושא זה, העוסקים בגילאי חטיבות-הביניים. מחקרים נוספים עוסקים בגילאים אחרים.

למסקנה 1: בשנת תשל"ט נערך מחקר, התואם את האמור במסקנה זאת של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. נושא המחקר: "יזמות תלמידים בחטיבות-הביניים בהתמודדות עם אוכלוסיות תלמידים הטרוגניות — תיאור זניתוח ומקרים". במסגרת המחקר נבדקו חטיבות-ביניים שונות ונסקרים התהליכים האינטגרטיביים והחינוכיים השונים המייחדים כל אחת מהחטיבות. המחקר נערך בהנחייתו של פרופ' חיים אדלר, ראש המכון לחקר הטיפוח בחינוך באוניברסיטה העברית בירושלים. הדיווח שבסופו המסכם של המחקר אמור להיות מוגש בשנת תש"ם.

למסקנה 2: בשנת תשל"ט הוחל בהכנת כלים ל-מידת הישגים במספר מקצועות. לקראת תש"ם יש בכוונתנו לבצע פעולת הערכה מקיפה יותר ב-1—2 מחוזות, וכן להמשיך בהעמדת כלי-מידה לרשות המורים לשם הפעלתם בכיתותיהם כמקור למשוב.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

לסעיף ב' (אירגון חטיבות-הביניים)

מנגנוני-מיון פנימיים קיימים בגלל בעיות קיטוב ושל שיעור טעוני-טיפוח באוכלוסיית התלמידים. אנו מודעים לצורך הדידאקטי במנגנונים כאלה, אך אנו גם ערים לסכנה הכרוכה בביצוע לא-מבוקר שלהם. לפיכך הנהיג המשרד לאחרונה בחטיבת-הביניים את שיטת "סל הטיפוח והקטוב", המכוונת ומאפשרת להשפיע בשני כיוונים:

1. הקצאה דיפרנציאלית של משאבים לחטיבות-הביניים השונות — לכל חטיבה לפי הצרכים שלה, ה-מוכתבים על-ידי אוכלוסיית התלמידים בה. באופן כזה תצטמצמה ממילא ההקצבות והכיתות האטיות באותן חטיבות-ביניים, שהרכב אוכלוסיית התלמידים בהן מצדיק צימצום זה.

ואמנם, אחוז התלמידים הלומדים בכיתות אטיות מתוך כלל אוכלוסיית התלמידים בחטיבות-הביניים ירד לאחרונה (4.2% בתשל"ח לעומת 8.3% בתשל"ד).

2. עידוד יזמות ונסיונות של מנהלים ומורים להש-תמש בתקן השעות לשם קידום טעוני-טיפוח ושילובם במסגרת הכללית בדרכים שונות וחדשות ולא רק באמצ-עות המסגרות המקובלות של הקבצות וכיתות אטיות.

נסיונות כאלה נעשים לאחרונה בחטיבות-הביניים — אמנם לא בהיקף נרחב, יחסית — אם כיזמה מקומית של מפקח-מורים למנהל כדוגמת הוראה יחידנית באנגלית, ללא הקבצות; ואם בעזרת אנשי אוניברסיטה כדוגמת פרויקט פתח-תקווה, פעולות שונות המתבצעות בפתח-תקווה בעזרת צוות בראשות פרופ' מיכה חן מאוניברסיטת תל-אביב.

כדי לקדם את התלמידים שהגיעו לחטיבת-הביניים כשהם חלשים במיוחד בלימודים, וכדי לספק את הפוטנ-ציאל האישי שלהם, מופעלות בחטיבות-הביניים שיטות הוראה מיוחדות כגון שיטת "ההעשרה האינסטרומנטאלית" של פרופ' פויררשטיין; שיטת "ההוראה המשקמת" של פרופ' פרנקנשטיין ועוד. כן הוחל לאחרונה במתן שיעורי "הוראה מסייעת" לתלמידים, שהגיעו לחטיבת-הביניים כשאינם שולטים במיומנות הקריאה או שרמת הבנת הנקרא שלהם נמוכה מאוד. אולם מאחר שמורים, המ-למדים לפי שיטות מיוחדות אלה ואחרות, נזקקים להכ-שרה מיוחדת להשתלמות מתמדת ולהנחיה שוטפת, מקשה הדבר על הרחבת הפעולות הללו ולהעמקתן.

בעניין הייעוץ וההכוון (מסקנה 3): מנגנוני הייעוץ וההכוון פועלים בתיאום מלא עם השירותים האחרים בבית-הספר, הן הטיפולים הפסיכולוגיים והן החינוכיים-כלליים, כגון מחנכי הכיתות. פעולת הייעוץ היא מת-משכת מעצם מהותה ולכן עליה להתבצע במשך כל שנות הלימודים כאשר בכל שנה ניתנת תשומת-לב מיוחדת לבעיות המיוחדות לאותה שנה. בהתאם לכך תופס ההכוון להמשך הלימודים מקום מרכזי, בעיקר בכיתות ט'.

לסעיף ג' (בעיית ההישגים הלימודיים)

בשאלת הכשרת המורים ננקטו בתשל"ט מספר פעו-לות הכנה, המכוונות לאפשר הרחבת הפעולה והעמקתן בשנת הלימודים הקרובה. השאלה דוגנה בכנס מיוחד של מנהלי הסמינארים. כן תתן המחלקה להכשרת מורים עדיפות לפרוייקטים וליוזמות של בתי-מדרש למורים וגננות בתחום דרכי ההוראה לכיתות הטרוגניות ולתלמי-דים חלשים.

יא. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הצורך הדחוף לפעול להקמת בית-ספר לילדי השכונה הערבית "עבאס" בחיפה *

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

350 ילד ויש להניח כי ייפתחו לפחות 7 כיתות, מגן ילדים עד כיתה ו'.

2. עיריית חיפה קבעה את אזור הרישום לבית-הספר הזה.

3. הילדים אשר נרשמו כחוק והגרים בתחומי אזור הרישום ילמדו בבית-הספר החדש, כפוף לסמכותה של העירייה להעביר עודפי ילדים מאזור רישום אחד למשנהו, כדי למנוע פתיחת כיתות מיותרות.

4. בשנת הלימודים תשל"ט למדו בבית-הספר העד-תיים ילדים שגרשמו לבית-ספר ממלכתי ומשרד החינוך והתרבות, באמצעות העירייה, מממן את שכר הלימוד שלהם.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בקשר למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הצורך הדחוף לפעול להקמת בית-ספר לילדי השכונה הערבית "עבאס" בחיפה.

1. בתחילת שנת הלימודים תש"ס ייפתח בית-ספר ממלכתי ערבי לילדי שכונת "עבאס". עד כה נרשמו

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ' באב תשל"ח (23 באוגוסט 1978).

יב. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא בניית בית-ספר תיכון מקיף בצומת כברי *

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

בנושא בניית בית-הספר תיכון מקיף בצומת כברי.

א. בבית-הספר המקיף העל-יסודי בצומת כברי תפעל האינטגרציה בין מושבי האזור במלואה.

ב. בעירייה מעלות עוד לא הוכשרו התנאים להקמת בית-ספר מקיף, כי ציבור התלמידים בעיירה טרם גדל.

משרדנו ממשיך לעקוב אחרי ההתפתחות הדמו-גראפית.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בקשר למסקנות ועדת החינוך והתרבות

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ה' בניסן תשל"ט (2 באפריל 1979).

יג. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא התסיסה באקדמיה בצלאל *

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתר-בות בנושא התסיסה באקדמיה בצלאל.

בהתאם להמלצת הוועדה מונתה ועדה ציבורית לב-דיקת המצב ב"צלאל", שנקבעה על-ידי המועצה להש-כלה גבוהה.

הוועדה הגישה לי בימים אלה דין-וחשבון המתייחס

על פי תקנה 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן

* הונחו על שולחן הכנסת ביום שני כ"ו בתמוז תשל"ח (31 ביולי 1978); פורסמו ב"דברי הכנסת", חוב' ח', עמ' 668.

להמלצות ועדת החינוך והתרבות. מצ"ב מסקנות הוועדה. יש בדעתי לקיים דיון על יישום דיון-יחשבוני זה עם הנוגעים בדבר במשרדנו.

בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

ד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת העלייה והקליטה בעניין הצורך בהפעלה מיידית של שידורי ישראל ליבשת אמריקה

לפני הוועדה לעלייה ולקליטה והסביר לוועדה את מצב העניינים בכל הנוגע למשא-ומתן המתמשך עם הטכנאים של הראדיו בקשר להפעלת השידורים בשעות 01:00 עד 06:00 בבוקר.

הוועדה נענתה למשאלתו של מנכ"ל רשות השידור לתת לו ריווח זמן של כחודשיים וחצי להמשך הטיפול. נשוב ונדווח על תוצאות הפעולות בבוא הזמן.

בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

מסקנות ועדת העלייה והקליטה בעניין הצורך בהפעלה מיידית של שידורי ישראל ליבשת אמריקה

ביום 29 במאי 1979 הופיע מנכ"ל רשות השידור

העתק: השר משה נסים.

יושב-ראש הוועדה לעלייה וקליטה.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י" בשבט תשל"ט (7 בפברואר 1979).

טו. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא מעון המגורים בכפר השבדי *

נמצא בגמר עבודות השיפוץ.

לרשות בית-הספר יעמדו ארבעה חדרי לימוד, מטבח, שירותים ושני חדרונים.

התקציב שהעמיד לעניין זה משרד העבודה והרווחה לא מכסה את פיתוח החצר.

משרד החינוך והתרבות מוכן להמשיך ולהפנות כוחות הוראה לכל מעון בו יועמדו לרשותו כיתות, עוזרות טיפוליות ושירותים גלויים לקיום בית-הספר.

עקרונית משרדנו רואה עצמו חייב במתן חינוך לכל ילד וילדה במדינה, יהא מצבם השכלי, הנפשי והגופני אשר יהא.

בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את הפעולות שבתחום משרדנו בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא מעון המגורים בכפר השבדי.

סעיף 8 — בתי-ספר

משרד העבודה והרווחה העמיד לרשות בית-הספר לילדי הכפר השבדי מבנה בשכונת מוסררה. המבנה

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ח בטבת תשל"ט (17 בינואר 1979).

טז. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות, ועדת העבודה והרווחה וועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא השימוש בסמים בקרב קטינים *

סעיף 2א: מקובל על משרדנו. ההנחיות שניתנו לבתי-הספר הם בהתאם לכך.

סעיף 2ה: התקציבים לטיפול בסמים הם בידי מרכז ההסברה. ההשתלמויות שנערכו למורים מומנו בחלקן על-ידי המשרד ובחלקן על-ידי מרכז ההסברה.

סעיף 12: הוחל בהשתלמויות עובדים בנושא הסמים, אף כי בהיקף קטן, וזאת משום שקיימים קשיים בהגדרת נושאי ההשתלמות ותכנם. היועצים והפסיכולוגים תודרכו על-ידי שפ"י.

סעיף 12: משרדנו מינה עובד בכיר שיוכל להקדיש חלק ניכר מזמנו לריכוז נושא הסמים.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

ירושלים

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בקשר למסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות, ועדת העבודה והרווחה וועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא השימוש בסמים בקרב קטינים.

העתק: השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ה' בתמוז תשל"ח (10 ביולי 1978).

יז. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא המצב במוסד לילדים מפגרים בית-תינה בנתניה *

החינוכיים והטיפוליים המאפשרים רק אז השתלבות במסגרת חינוכית רגילה.

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

פרק ג' סעיף ב' — המוסדות של השירות למפגר — פסקאות 5, 6, 7

לעניות דעתנו הפעלת בתי-הספר במעונות למפגרים הינה פעולה המחוייבת על-פי חוק חינוך חובה וכל עוד משרד החינוך והתרבות אחראי על ביצוע החוק הרי שאין מקום לטענה ש"איש מהצדדים אינו מעוניין בהם שכן" של שילוב בית-הספר במעון. יש להדגיש שמשרד החינוך והתרבות נכנס לפעול במוסדות על-פי דרישה מפורשת וחד-משמעית של נציגי ההורים להעביר את האספקט החינוכי במוסדות ממשרד העבודה והרווחה למשרד החינוך והתרבות.

המלצת הוועדה שאין להמשיך את הנסיון של שילוב בתי-ספר באחריות משרד החינוך והתרבות בתוך המוסדות למפגר הנמצאים באחריות משרד העבודה והרווחה לא לוקחת בחשבון שעד לפני שלוש שנים לא בוצעה כל פעולה חינוכית למען הילדים המפגרים במוסדות. יש להתגבר על הבעיות בשטח ולהביא לשיתוף פעולה פורה ולא לחסל את האפשרות למתן טיפול חינוכי אשר כבר היום אנו זוכים לראות פירותיו.

למשרדנו אין כל מניעה לקליטת כל חוסה שמסוגל לכך — לאחר איבחון ובדיקה — בבתי-ספר מחוץ למוסד

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא המצב במוסד לילדים מפגרים בית-תינה בנתניה.

פרק ג' סעיף א' — מדיניות הממשלה לגבי מפגרים — פסקה 5

המדיניות המומלצת על-ידי הוועדה נקוטה במשרד החינוך והתרבות מזה שנים, אך יש לציין שמדיניות חינוכית מעשית בנושא זה מבוססת על ארבעה גורמים: 1. הבנת החברה הרגילה את צרכי המפגר ונכונותה לסייע;

2. יכולת מסגרות החינוך הרגילות לקלוט מפגרים באופן חיובי המתנה קודם כול ברצון ובתפיסה נכונה של השילוב;

3. דאגה לאיכות הטיפול במפגר. שילוב המפגר ב-מסגרות רגילות שפוגע בטיפול אינו עדיף על הטיפול במסגרות מיוחדות;

4. הקצאת משאבים למען הפעלת מיטב האמצעים

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ג בסיון תשל"ח (28 ביוני 1978).

בכל השנים שיכול היה לעשות זאת עד שמשרד החינוך והתרבות נכנס לעניין ;

2. לרשות משרד החינוך והתרבות כוחות הוראה המוכשרים לנושא והידע המקצועי הנדרש ;

3. יש להבחין, גם מסגרתית, בין טיפול סיעודי גרידא לבין טיפול חינוכי מקיף.

4. לדעת כל הגורמים משרד החינוך והתרבות מבצע באמצעות אנשיו עבודה טובה וחשובה במוסדות ומוכן להמשיך בכך ביתר תנופה.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

אם אמנם קיימים כאלה באזור. ואם "הרשות השולחת" — משרד העבודה והרווחה — תדאג להסעה ולליווי מתאימים.

לגבי חוסים שאין אפשרות להוציאם מתחום המוסד משרדנו חותר להפעלת כיתות מתאימות לכולם וזאת כאשר משרד העבודה והרווחה ידאג לתנאים מינימאליים (חדרי כיתות, עוזרות טיפוליות). משרדנו מתנגד להצעה שמשרד העבודה והרווחה יפעיל מסגרות החינוך הרש"מיות במוסדות וזאת מהסיבות הבאות :

1. משרד העבודה והרווחה לא הפעיל מסגרות כאלה

העתק : השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

יח. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים בנושא קליטת ילדים בעזובה חינוכית על-ידי המפעל להכשרת ילדי ישראל *

לסעיף 4

בומנו דווח לוועדת החינוך והתרבות.

לסעיף 5

משרד החינוך והתרבות קיבל את המימון הנדרש לקליטת הילדים.

לסעיף 6

משרד החינוך והתרבות מעוניין בתיאום עם משרד העבודה והרווחה אלא שהדבר דורש מדיניות כוללת של משרד העבודה והרווחה, משרד האוצר ומשרד החינוך והתרבות. עד כה לא נעשה שום שינוי.

לסעיף 7

משרד החינוך והתרבות חיזק את הבקרה המינהלית והתקציבית של המפעל. עד היום הוגש למשרדנו מאון מאושר לשנת הלימודים תשל"ז ובעתיד הקרוב יוגש המאון לתשל"ח — לאחר גמר בדיקת התאמת בנקים.

החל מתשל"ח, בעקבות דרישת משרד החינוך והתרבות, מנהל המפעל מערכת הנהלת חשבונות מוסדית שתאפשר למשרד לראות את העלויות בכל מסגרת ומסגרת.

עם כניסתה של מנהלת חדשה למפעל נקבעו נוהלים מוסכמים לעבודות ועדת הכספים שבה מכהן איש משרד החינוך והתרבות כיושב-ראש. כמו כן מופעלות ועדת החינוך והתרבות והנהלה המצומצמת בתיאום מלא עם נציגי המשרד לשביעות רצונם המלאה.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולת משרדנו בהתאם למסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים בנושא קליטת ילדים בעזובה חינוכית על-ידי המפעל להכשרת ילדי ישראל.

לסעיף 2

בקיץ 1978 התקבלו ילדים. בצורה סדירה במפעל על כל מסגרותיו — בתי-ילדים, קיבוצים, מוסדות משפחתיים, משפחות אמנה ופנימיות — ונקלטו בסך הכול 210 ילדים חדשים.

בחודשים הראשונים של 1979 הוכשר כפר הילדים כרמיאל לאיכלוס לאחר סיום עבודות יסוד ועבודות בטיחות שונות בכפר.

ממאסר התחילה קליטה שוטפת של הילדים שציפו לכרמיאל ועד היום נקלטו 48 ילדים.

בתחילת יולי ייקלטו בכרמיאל 130 תלמידים נוספים המחכים לסיום שנת הלימודים ועוד כ-150 תלמידים במסגרות האחרות של המפעל.

לסעיף 3

משרדנו מימן קליטת ילדים אלה ותקציב המפעל תוקצב בהתאם.

העתק : השר משה נסים.

חברת-הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

יט. הודעת שר התעשייה, המסחר והתיירות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא הצורך במניעת שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל *

מסקנות אלה דנות בשאריות חמרי הדברה וחמרים רעילים במזון וקוסמטיקה. נושאים אלה מוסדרים על פי פקודת בריאות העם (תקנות בעניין צרכי מזון) ופקודת הרוקחים, שבאחריות משרד הבריאות, וחוק הגנת הצומח, תשט"ז-1956, שבאחריות משרד החקלאות.

מסיבות אלה אין לשר התעשייה, המסחר והתיירות סמכות חוקית בשאלות אלה והאחריות המיניסטריאלית היא בידי שר הבריאות ושר החקלאות.

משרדנו ישמח לעמוד לרשות שני המשרדים הנ"ל לסיוע ולתיאום בביצוע מסקנות ועדת העבודה והרווחה באותם נושאים שבתחום אחריותו.

בברכה,

גדעון פת

שר התעשייה, המסחר והתיירות

לכבוד
חבר-הכנסת יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

יצחק, ידידי הטוב

הגדון: מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך במניעת שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל.

הגני מאשר בתודה קבלת מכתבך שבסימוכין, שבו ביקשתני לדווח על ביצוע מסקנות הוועדה.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ל' בשבט תשל"ט (27 בפברואר 1979).

כ. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין כתובות וציורי נאצה על בתים בקריית ר"מ בתל-אביב

1. הוועדה מגנה בחריפות את התופעה של ציורי השטנה על בתים בנוה-שרת ומוקיעה את האחראים לה. הוועדה קוראת אף לציבור להוקיע ולהסתייג מכל מעשה שעשוי לפגוע ברגשות של ציבור דתיים ולא דתיים כאחד.

2. הוועדה קוראת לציבור לגלות מתינות, גמישות והבנה כלפי רגשות הוולת ולתרום בכך לקיום יחד של תושבים דתיים ותושבים לא דתיים.

3. הוועדה קוראת למשטרה להמשיך בחקירתה ולגלות את האחראים למעשים כאלה, אף אם מדובר בבודדים, הפועלים על דעת עצמם, מתוך מניעים בלתי ברורים.

בישיבת הכנסת ביום י' בשבט תשל"ט (7 בפברואר 1979) העלה חבר-הכנסת י.מ. אברמוביץ הצעה לסדר-היום בנושא הנ"ל. הכנסת החליטה להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

לאחר שוועדת הפנים דנה בעניין עם מפקד משטרת מרחב דן התברר כי ב-2 בפברואר השנה צויירו סיסמאות גנאי נגד דתיים בשכונת נוה-שרת בתל-אביב.

לדעת המשטרה המעשה הוא של איש בודד שפעל לבדו ועל דעתו בלבד.

לפיכך הגיעה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

כא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בדבר תיפקודו של מינהל רשות השידור

ג. הוועדה למדה כי יש ליקויים מינהליים בהפעלת הנושאים הבאים: רישום מלאי, שימוש מוגזם ברכב שכור ובמוניות, חסכון בעובדים ובזמן, שמירה על ציוד, ייעוץ בהפעלת מיתקנים ומכשירים וקבלת עובדים על-פי מכרזים.

הוועדה באה לידי המסקנות הבאות:

א. הוועדה תובעת מרשות השידור ליישם את מסקנות מבקר המדינה להקים ועדות מבין חבריה, שניתן לאצול עליהן סמכויות בעניינים מסוימים שיפורשו בהחלטת המליאה, מלבד סמכויות להתוות את קווי פעולה של הרשות ולדון בדיון-חשבון השנתי שיוגש לה על-ידי הוועד המנהל.

ב. הוועדה ממליצה כי מליאת רשות השידור תקבע נוהלים מסודרים לדיונים בתקציב הרשות.

ג. הוועדה סבורה כי הוועד המנהל אינו מפקח

ביום כ"א בתמוז תשל"ח (26 ביולי 1978) העבירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. לבני בנושא הנ"ל. הוועדה דנה בנושא במשך חמש ישיבות ובמהלכן שמעה דברים מפי נציגי רשות השידור. לפני הוועדה הוגחו דינים-יחשבונו מבקר המדינה לשנים 1977 ו-1978 ובהם פרקי הביקורת על רשות השידור.

ועדת החינוך והתרבות סבורה:

א. תקציב רשות השידור אינו מושתת על בסיס של תכנון מוקדם והגדרת יעדים להפקות הטלוויזיה והרדיו.

ב. מינהל הרשות אינו מתבסס על סדרי ניהול תקינים: אין ועדת כספים; אין ועדת ביקורת; אין רואה חשבון לרשות ואין שיתוף פעולה הדוק בין המבקרת של הרשות ומבקר המדינה.

ומעורכנות של כרטסת פריטים, רישום שעות עבודה ושימוש מבוקר ברכב שכור ומוניות.

ו. ועדת החינוך והתרבות ממליצה לפני הממשלה להעביר את גביית האגרה מידיה של רשות השידור לסמכות ממשלתית שעוסקת בגבייה.

הוועדה מבקשת משר החינוך והתרבות לדווח לה על כל פעולה שפעל בעקבות המסקנות תוך שישה חודשים מיום הנחתן על שולחן המליאה.

כב. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בדבר המצב בעיריית נצרת ; מצוקתה הכספית של עיריית נצרת

העירייה אינה מחייבת את התושבים באגרות והיט"ל כגון כבישים וביוב בהתאם לחוקי העזר המאושרים.

ראש העירייה ביצע עבודות ושילם בעדן חרף התראת גובר העיר על אי-חוקיות התשלומים. רוב עבודות הפיתוח בעיריה מבוצעות ללא תכנית מאושרת לבניין ערים. יש עבודות שהסתיימו בגרעונות ואין העירייה דואגת למקורות מימון.

הנהלת העירייה מעניקה הנחות בתשלומים שונים לתושבים הנמנים עם תומכיה. גביית המסים, אגרות והיטלים, אינה מתבצעת כהלכה ובתום שנת הכספים 1976/77 היתה יתרת פיגורים של העירייה בסכום של למעלה מ-10 מיליון לירות.

שיעורי גביית הארנונה הכללית בשנת 1976 הגיעו לכדי 50% בלבד.

העירייה אינה מגלה מאמץ לשיפור הגבייה והיא אף מרבה במתן הנחות וחריוגות אחרות מן התקציב.

2. עובדים

העירייה הוסיפה עובדים אשר לדעת משרד הפנים הם מיותרים ומועסקים ללא אישור תקציבי. לעומת זאת פיטרה העירייה עובדים בניגוד לחוק וללא אישור הממונה על המחוז.

לדעת משרד הפנים הביא מצב דברים זה לכך שחלק מן העובדים אינם ממלאים תפקידם ומקבלים משכורת ללא תמורה מצדם.

3. נקיון ותברואה

כפי שנמסר עליידי משרד הפנים לא השכילה הנהלת העירייה להטיב את מצב הנקיון והתברואה בעיר ויש שכונות שבהן האשפה מהווה מפגע תברואתי חמור. כמו כן לא דאגה העירייה לסילוק מצבורי אשפה במבואות העיר המהווים מטרד לחושביה ולאלה הבאים בשעריה.

4. תיכנון ובנייה

נציג משרד הפנים קובע כי תחום זה פרוץ לחלוטין ואין העירייה ממלאה את חובותיה.

היו מקרים שבהם הוציאה העירייה היתרי בנייה, באזורים המוגדרים כאדמה חקלאית, באזורים שבניית מגורים אסורה ולא דאגה לשמירת מירווחים וכללים אחרים הנדרשים על פי החוק.

ועוקב דיון אחר ביצוע החלטותיו, לפיכך ממליצה הוועדה כי הוועד המנהל ינהיג נוהלי קבע למעקב אחר ביצועו.

ד. הוועדה ממליצה על מינוי רואה-חשבון קבוע כמבקר חיצוני של הרשות ועל הפעלה לאלתר של ועדת הכספים.

ה. הוועדה ממליצה כי הוועד המנהל יקפיד על שיפור וייעול המינהל ברשות, בדיקת ביצוע ההוראות בדבר רכישת ציוד, רישום מלאי וספירתו, הכנה מדוקדקת

בישיבת הכנסת ביום כ' בתמוז תשל"ז (6 ביולי 1977), העלו חברי-הכנסת ס.א. אלוועבי ות. זיאד הצעות לסדר-היום בנושאים הנ"ל.

הכנסת החליטה להעביר את ההצעות לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הוועדה שילבה את הדיון בשתי ההצעות לאחר שרא-תה בהן נושא אחד.

הוועדה קיימה מספר ישיבות ובהן השתתפו נציגים ממשד הפנים ומעיריית נצרת.

בדבריו השמיע חברי-הכנסת ס.א. אלוועבי דברי ביקורת על המצב בעיריית נצרת, בה פוטרו לדבריו אנשים אשר אינם מזוהים עם שלטון ראש העיר החדש והובאו פקידים חדשים ללא מכרזים או תקנים וללא כישורים כלשהם. משכורות משולמות ללא חתימת גובר העירייה, תכניות מבוצעות ללא רשיון וכיו"ב. חברי-הכנסת ס.א. אלוועבי אף האשים את הממונה על המחוז כי למרות ידיעתו את חומרת המצב ויכלתו לפזר את העירייה, הרי שהוא נמנע מכך על מנת ל"העניש" את תושבי העיר אשר בחרו בראש העיר הנוכחי. כן מתריע חברי-הכנסת ס.א. אלוועבי על כך כי שירותי העירייה משותקים לחלוטין ופיתוח העיר הופסק כליל.

לעומתו טען חברי-הכנסת ת. זיאד שמשרד הפנים מתעלם מצרכיה הרבים של עיריית נצרת וכופה עליה קפאון, הן בתקציבים והן בפעולות פיתוח הנדרשות עקב פיגור של שנים. לדבריו מקופחת עיריית נצרת במענקים ותקציבים לעומת ערים אחרות בסדר גודל דומה לזה של נצרת.

הממונה על המחוז שהשתתף בדיונים דחה את טענות העירייה בדבר עיכוב מענקי משרד הפנים וקבע בין השאר :

1. המצב הכספי

העירייה התעלמה במשך השנה מקיום התקציב המאושר בסעיפים מסויימים ולא פעלה על פיו.

העירייה לא ניצלה את התקציב שעומד לרשותה, להוציא סעיף משכורות, אשר בו בוצעו תשלומים מעבר לסכומים שאושרו.

גורם נוסף הנוגע במצבה הכספי של עיריית נצרת הוא שמתבצעות עבודות פיתוח ללא אישורים תקציביים ועליידי כך נכנסת להתחייבויות מעבר ליכולתה הכספית.

(ב) על העירייה להשתית את הנהלת ענייני העירייה על הקפדה ואכיפת החוקים בכל מערכות פעולותיה;

(ג) הוועדה תובעת מעיריית נצרת לייעל את מנגנונה ולנצל באופן ששירותי העירייה ישתפרו.

4. הוועדה תובעת ממשרד הפנים שיבטיח שתקציבי בים ומענקים המגיעים לעיריית נצרת יגיעו בעתם כדי למנוע פגיעה בשירותים המוניציפאליים וסבל לתושבים.

5. הוועדה קובעת שעל משרד הפנים להגביר פיקוחו על ביצוע התקציבים המאושרים בנצרת כפי שהדבר נעשה ביתר הרשויות. כמו כן ממליצה הוועדה כי משרד הפנים יבדוק בצורה יסודית את המצב בעיריית נצרת ויפעל לטיהור האווירה במקום.

6. הוועדה קוראת לעיריית נצרת להגביר את שיתוף הפעולה עם משרד הפנים בכל הקשור לגיהול ענייני העיר על מנת לייעל את המנגנון העירוני ולשפר את מתן השירותים לאזרחים.

7. הוועדה מבקשת ממשרד הפנים לחזור ולדווח לוועדה תוך שישה חודשים על מצב הדברים בעיריית נצרת.

הצעת מיעוט

המינהל, הכספים וטיפול הדמוקראטיה, בעבודת המועצה ויחסה לאזרחים. בפעם הראשונה בהיסטוריה של נצרת ובהיסטוריה של הממשל המקומי בארץ נזקקה תופעה של עבודה התנדבותית בהיקף החובק בתוכו סקטורים גדולים של הציבור בנצרת, בניצוחה של העירייה, דבר אשר סייע לעירייה בצורה ניכרת לפתרון בעיות סבוכות בעיר ובשכונות. עבודה התנדבותית זו מגיעה לשיאה מדי שנה בקיץ כאשר העירייה מארגנת מחנות עבודה התנדבותית למספר ימים בהם משתתפים אלפים מבין הערבים והיהודים מנצרת ומחוצה לה.

6. הוועדה קובעת כי הממונה על מחוז הצפון מעמיד מכשולים שונים בצורה בלאתית ושירותית בפני הנהלת העירייה הנוכחית במגמה להכשילה. בין המכשולים האלה — הדחייה המכוונת, ולתקופה ארוכה, של אישור התקציבים, חוקי עזר חדשים, תכניות עבודה וכו'. הממונה על מחוז הצפון נוהג בעיריית נצרת בהתאם למסמכו הידוע.

7. הוועדה קובעת כי נציגי משרד הפנים ומשרתים אחרים מעכבים לרוב את הכספים המגיעים לעיריית נצרת ומסלקים ידם מהבטחות שהוחלט עליהן, דבר המזיק לרוב לעבודת העירייה ובענייניה הכספיים מאלץ אותה לפנות לא פעם לבית-דין גבוה לצדק.

8. הוועדה סבורה שהמוצא למבוי הקשה בו נתונה עיריית נצרת הוא בהנהגת שוויון בין העיר נצרת וזולתה מהערם הישראליות עליידי משרד הפנים ומשרדים אחרים בתחום התקציבים הרגילים ובתקציבי הפיתוח וכו'. התייחסות הכללית בכל השטחים.

9. הוועדה מבקשת ממשרד הפנים לחזור ולדווח לוועדה תוך שישה חודשים בכל הקשור לביצוע המלצות אלה.

כמו כן אין העירייה נוקטת צעדים משפטיים נגד עברייני בניה ועל כן מתפשטת הבנייה הבלתי-חוקית ונמנע בעתיד תיכנון העיר בגלל יצירת עובדות.

בעקבות פניותיה של עיריית נצרת לבית-הדין הגבוה לצדק הפסיקה הוועדה את דיוניה כל עוד התמשך הדיון בערכאות, וזו הסיבה להגשתן באיתור של המסקנות הבאות:

להלן מסקנות הוועדה:

1. הוועדה קובעת כי מצב הדברים בנצרת, כפי שתואר הן על-ידי חברי הכנסת שהעלו הצעות לסדר-היום והן על-ידי הממונה על המחוז, אינו נסבל ויש בו כדי לפגוע במינהל תקין, בסדרי ממשל (השירותים), בראש וראשונה בתושבים עצמם הזכאים לקבל את כל השירותים שהעירייה חייבת לספק.

2. הוועדה קובעת שהנהלת העירייה אחראית לחריגות באשר לסדרי התקציב, קיום משטר מסודר באשר להוצאת כספים וגבייתם, וכי הפיקוח הקיים על משק העירייה והנהלתו לא היה יעיל.

3. (א) על העירייה להנהיל — ללא דיחוי — סדרי תיקצוב, תשלומי שכר, ממון וכו' שתואמים את החוק והוראות משרד הפנים;

ה. מזויס מציע:

1. הוועדה קובעת כי משרד הפנים ומשרדים אחרים נוהגים אפליה כלפי נצרת, דבר שגורם למצבה הקשה של העירייה ושל העיר נצרת.

2. הוועדה קובעת כי אין מעמידים לרשות עיריית נצרת תקציב מספיק השווה לתקציבי העיריות היהודיות הדומות מבחינת מספר האוכלוסיה. ממוצע התקציב הרגיל לנפש בנצרת אינו עולה על 20%—25% מהממוצע הישראלי הכללי של תקציבי העיריות לנפש אחת.

3. הוועדה קובעת כי תקציבי הפיתוח שמשרד הפנים ומשרדים אחרים מעמידים לרשות עיריית נצרת הוא כמעט אפסי ביחס לתקציבי הפיתוח שעומדים לרשות ערים יהודיות הדומות לנצרת מבחינת מספר האוכלוסיה. תקציבים מבוטלים אלה הם העומדים למכשול בפיתוח העיר.

4. הוועדה קובעת כי עיריית נצרת סובלת ממחסור חמור בכוח-אדם. בירושלים, למשל, מספר עובדי העירייה הוא עובד אחד לכל 22 תושבים, בחיפה — עובד לכל 16 תושבים, בתל-אביב — עובד לכל 17 תושבים, והוא למעשה הממוצע הישראלי הכללי ביחס לעובדים בעיריות יהודיות. ואילו בנצרת מועסק עובד אחד לכל 100 תושבים.

הוועדה קובעת כי ההנהלה הנוכחית של עיריית נצרת שמה קץ לתופעה שהיתה שגורה בימי ההנהלות שקדמו לה והיא שעשרות מבין העובדים היו מקבלים משכורות מבלי לעבוד כלל בעירייה. ההנהלה הנוכחית מנצלת את המאקסימום האפשרי של כוח-האדם המועט העומד ל-רשותה.

5. הוועדה קובעת כי המצב בעיריית נצרת השתנה לטובה בצורה יסודית אחר הבחירות בדצמבר 1975 בתחום